AL. MITRU

DANSEZ CU TINE

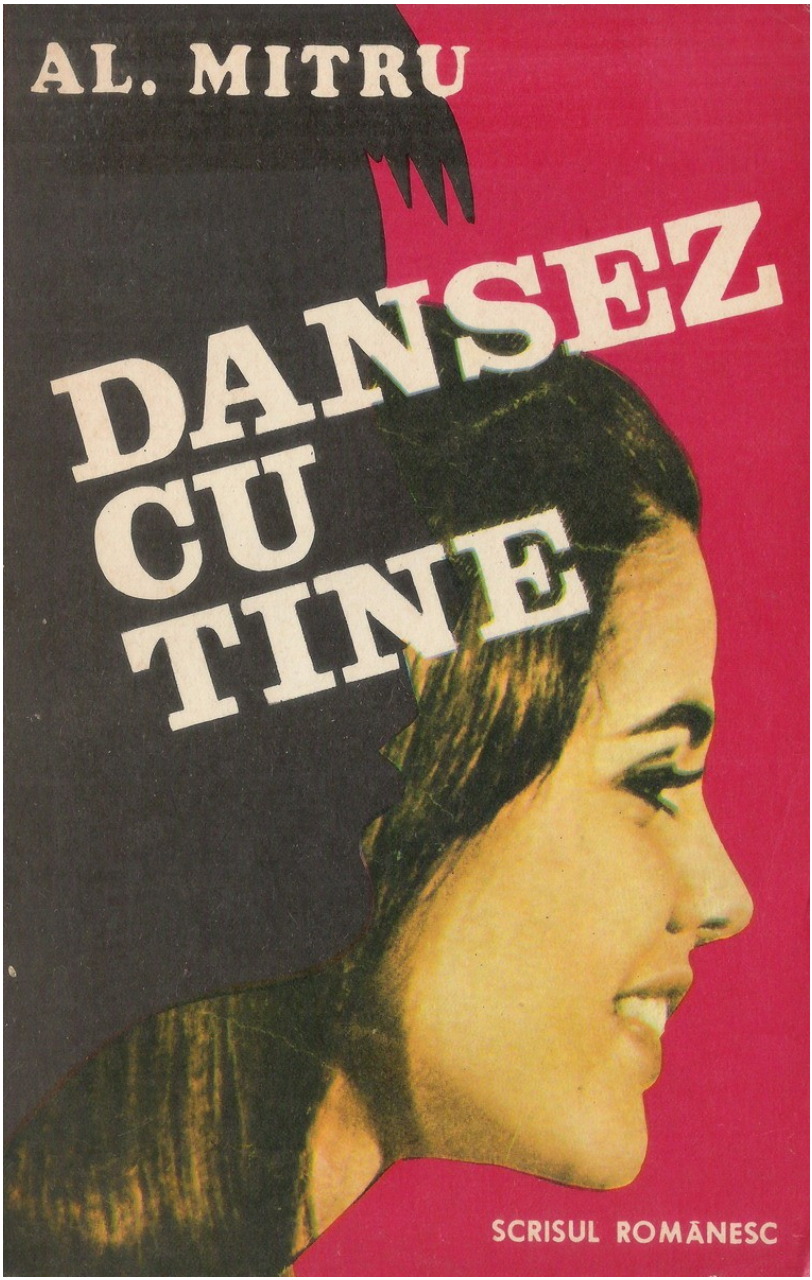

SCRISUL ROMÂNESC

AM SCRIS ACEASTĂ CARTE ÎNTÎMPINÎND
ANUL INTERNAŢIONAL AL TINERETULUI
CA UN ELOGIU ADUS IDEALURILOR ȘI TRĂIRILOR CELOR
MAI CURATE, ȘCOLII ȘI DEVOTAȚILOR SĂI SLUJITORI

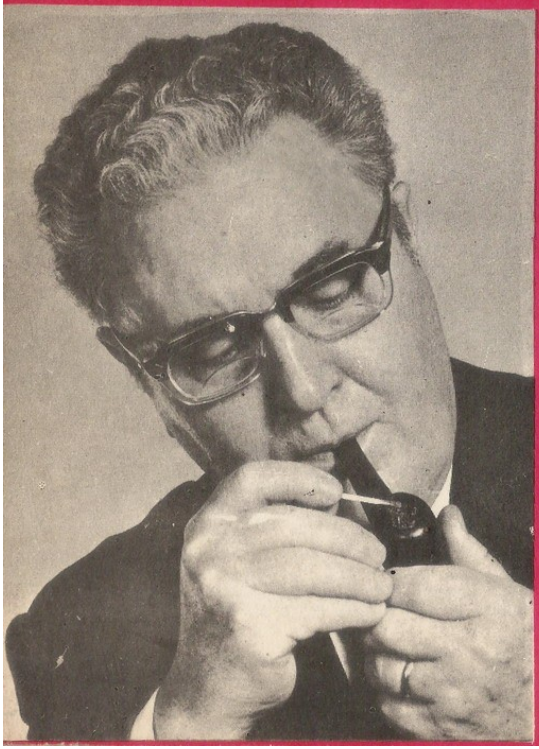

Lei 5,25

ALEXANDRU MITRU
DANSEZ CU TINE
SCRISUL ROMÂNESC Craiova, 1981

Venisem într-un suflet. Nu mai aveam răbdare şi, încă înainte de a intra în casă, am strigat-o pe mama ca pe vremea când eram mică.

Strada aceea din E. – unde locuisem în copilărie – era destul de periculoasă pentru o fată de cinci sau şase anişori, cât aveam eu pe-atunci. La unul din capetele ei se afla o căsuţă. Înăuntru trăia o familie dezorganizată. Părinţii erau alcoolici. Se băteau, căutau ceartă vecinilor, îşi maltratau copiii. Aceştia se înrăiseră. Intrau prin curţi. Săreau pe ferestre. În câteva rânduri săvârşiseră furturi, azi o poşetă lăsată pe masă, mâine o butelie de aragaz, poimâine altele. Autorităţile aveau mereu de lucru cu ei.

Când mama şi tata lipseau, mă gospodăream singură. După ce veneam de la şcoală, mâncam, spălam vasele, îmi făceam lecţiile şi plecam să mă joc, după ce încuiam apartamentul şi îmi atârnam cheia cu un şnur, la gât. Odată, unul dintre băieţii acelei familii deocheate m-a bătut şi mi-a smuls de la gât cheia. A intrat în apartamentul nostru, chemându-i după el şi pe alţi patru dintre fraţii şi surorile lui… ca să le arate „cum e”.

Au mâncat numai nişte friptură şi câteva prăjituri din cămară, au băut bere şi au plecat. Încolo nu s-a întâmplat nimic.

— Dar putea să se întâmple! se îngrozea mama.

Din acea zi, părinţii mă rugaseră să mă joc cât mai rar cu putinţă pe stradă şi, dacă eram acostată, să cer ajutorul familiei profesorului din apartamentul vecin, iar când erau ei acasă, s-o strig din când în când pe mama de jos, la

fereastră, ca să mă vadă şi să ştie că totul este în ordine.

O făceam bucuroasă. Îi iubeam pe amândoi părinţii, dar mama îmi era mai apropiată. Şi eram fericită, văzând-o, după ce schimbam împreună câteva cuvinte, cum grija de care era cuprinsă câtă vreme mă găseam pe stradă i se potolea, iar chipul i se însenina.

Teama pentru mine îi devenise obsesivă şi, de altfel, într-o destul de bună măsură, era întemeiată.

Să las însă toate acestea şi să mă întorc la ziua când, încă înainte de a deschide „poarta” (aşa numeam uşa mare, de fier, de la intrarea principală) şi a începe să urc pe scări, am strigat-o pe mama, ca în copilărie.

Mama a auzit. Probabil că, în aşteptarea mea, stătuse toată vremea cu urechea la pândă. Dar n-a ieşit la fereastră, ci, împreună cu tata, sau şi ivit în capul scărilor, pe care, de altfel, eu şi începusem să le urc în goană.

M-am repezit în braţele lor. Uitasem că nu mai eram copil. Terminasem facultatea şi în ziua aceea intram în viaţă.

— Eşti profesoară?

— Sunt!

Stătuseră întreaga dimineaţă pe ghimpi.

Ar fi dorit să se afle şi ei de faţă, dar nu îndrăzniseră, deoarece îi rugasem stăruitor să nu vină după mine în sala unde mi se hotăra soarta. Să mă simt absolut singură, independentă şi răspunzătoare de viitorul meu în clipele decisive.

Era ziua când, după patru ani de muncă grea

şi neîntreruptă şi în urma examenului de stat –, ne primeam repartiţiile.

Studiasem două materii. Una era latina. Latina îi plăcuse *lui*. De aceea mi-o şi alesesem drept materie de bază. Visasem că atunci când ne vom fi terminat studiile şi vom deveni amândoi profesori – fiindcă nu puteam să concep măcar o clipă şi cu niciun preţ că aş putea îmbrăţişa o altă carieră în afară de cea didactică –, să gustăm laolaltă şi în mod egal aceleaşi plăceri” intelectuale, în suflet şi în gând.

Soarta vrusese altfel. Eva îl îndepărtase. Dar eu îmi păstrasem, neştirbit, hotărârea de a învăţa mai departe latina care, de altfel, îmi devenise şi mie o adevărată pasiune.

A doua era germana. Bunicul din partea mamei era de origine din Berlin. Ca student, obţinuse o bursă de studii la Universitatea din Cluj. Aici o avusese colegă pe bunica. Se căsătoriseră încă din anul al doilea de facultate, avuseseră repede un copil, pe mama. Şi bunicul, cu toată vajnica împotrivire a familiei sale, se decisese să rămână pentru totdeauna împreună cu tânăra lui soţie şi cu copilul în România, păstrând însă în suflet întreaga viaţă – deşi îşi iubea cu convingere şi credinţă noua sa patrie – şi nostalgia peisajului natal, a culturii germane clasice, pe care bunii săi profesori de la colegiul münchenez Sfânta Tereza (unde învăţase) şi despre care vorbea adesea cu cel mai adânc respect, i-o sădiseră în cuget.

— De latină? mă întrebă mama, cunoscându-mi dorinţa şi ştiind că în această direcţie

acţionasem, copiind listele afişate la facultate cu locurile anunţate vacante în învăţământ, de către comisia guvernamentală, analizând toate posibilităţile şi fiecare post în parte.

Numărul catedrelor libere la limba şi literatura latină, în acest an şcolar, potrivit programelor substanţial reduse – din iniţiativa cine ştie cărei persoane insuficient conştientă de însemnătatea morală, ştiinţifică şi, mai presus de orice, naţională a acestei materii – fusese însă ridicol de mic.

Iar acele puţine catedre libere fuseseră ocupate numaidecât de către cei câţiva care erau căsătoriţi, cu copii, sau doar căsătoriţi şi care locuiau sau îşi aveau familia într-una din localităţile respective.

Absolvisem examenul de stat cu media generală zece, mă pregătisem cu asiduitate atâţia ani, tocmai pentru a putea preda materia preferată, latina, şi iată-mă, din pricina că nu eram căsătorită şi nici cu reşedinţă în vreunul dintre oraşele unde se aflau cele câteva catedre libere, în imposibilitatea de a-mi realiza arzătoarea dorinţă.

— De germană! am răspuns întrebării mamei şi, în acelaşi timp, privirii neliniştite a tatii.

— Admirabil, cât se vor bucura bunicii! Ai să fii profesoară de germană, aşa cum au fost ei, a exclamat mama, deşi îşi dădea perfect seama – se vedea limpede lucrul acesta din privirile ei – de întreaga mare mâhnire pe care o încercam.

Mama şi tata, fiind şi ei profesori (predau Geografia), ştiau prea bine ce înseamnă o

repartiţie la cea de-a doua specialitate. După perioada de stagiu, când va trebui să-mi dau examenul de definitivat, nu o voi putea face la specialitatea de bază, ci tot la cea secundară, adică la materia unde mă voi desăvârşi predând zi de zi, timp de trei ani, sprijinită de metodiştii şcolii şi de inspectorii de specialitate.

N-aş vrea să fiu rău înţeleasă. Iubesc limba germană, este limba în care au vorbit bunicul şi strămoşii lui. Iubesc şi mai mult literatura germană, îndeosebi pe cea clasică. Dar marea mea slăbiciune, repet, este şi va rămâne aceea pentru limbile şi literaturile clasice, şi mai ales pentru cea latină, cu incomparabila ei melodicitate şi profunzime. Şi am în mine teama că, prin repartiţia căpătată, accesul către ea îmi va fi în bună parte sau, poate, definitiv tăiat.

Aceasta este însă trista realitate din anul şcolar în curs. Va trebui să mă adaptez situaţiei. Şi, de fapt – aşa îmi spuseseră toţi colegii – trebuia să fiu mulţumită sau foarte mulţumită, fiindcă, spre deosebire de imensa majoritate a celorlalţi absolvenţi, avusesem norocul de a primi o catedră întreagă, având şi câteva ore suplimentare la un liceu de frunte şi cu veche tradiţie al ţării, chiar în oraşul unde locuiam în prezent. Ba încă şi mai mult, la o catedră unde cu ani în urmă predase şi bunicul.

— De fapt, este mai bine aşa, începea să mă încurajeze tata, conştient însă şi el că viaţa îmi dăduse o primă grea lovitură nemeritată. Latina este o limbă care dispare…

— Nu va dispare niciodată; este o limbă ce

stă la baza adevăratei mari culturi europene şi, într-un fel, mondiale, i-am răspuns, prezentă în toate ştiinţele şi artele fundamentale. Iar în ce ne priveşte pe noi, românii, originea şi toate celelalte legături sufleteşti cu latinitatea ne obligă să-i fim între cei mai de frunte susţinători. Numai fiindune destul de limpede că suntem latini, vom putea să ne menţinem fiinţa în toată integritatea ei, în colţul acesta de lume.

Tata se făcuse palid. Ieşirea mea atât de intempestivă, cu care nu era obişnuit, mai ales ştiind că aveam perfectă dreptate, îl tulburase. Mă cuprinse pe după umeri şi-mi spuse:

— Draga mea, dar catedra aceasta de germană ţi-ai ales-o tu singură…

— Fiindcă n-am avut altă posibilitate…

— Asta nu te împiedică, i se alătură şi mama, ca să-ţi continui sau chiar să-ţi intensifici studiile preferate de limbă şi literatură latină, şi chiar şi de greacă veche, dacă aşa ţi-e voia…

Intrasem în sufragerie. M-am aşezat:

— Nu e acelaşi lucru. Ar trebui să fiu încântată – ştiu – că mi s-a acordat o asemenea catedră. Şi cu toate acestea, am simţământul că, datorită unei situaţii care mă depăşeşte şi a unei nu destul de bine gândite organizări din partea celor care planifică repartizarea catedrelor, mi s-a făcut o nedreptate.

— Ar trebui să înţelegi. Învăţământul suferă mari transformări dictate de evoluţia societăţii…

— Transformări, transformări… acesta e pretextul. Transformările nu trebuie să justifice ceea ce nu e bine sau ceva care s-ar putea face

mai bine.

Nu sunt obişnuită să le vorbesc părinţilor nepoliticos sau pe un ton ridicat, Îi iubesc şi mai ales îi respect.

Alergasem în braţele lor încă sub puternica impresie a faptului că mă vedeam profesoară, că mi se realizase idealul de bază, mi se dăduse repartiţia în liceul unde, într-o vreme, predase şi bunicul şi unde învăţasem eu însămi un timp. Însă, treptat, treptat, gândul că nu aveam să-i învăţ pe copii latina începuse să mă trezească la realitate.

Pentru ce să nu fie încă de la început totul aşa cum se cuvenea?

Mă simt nemulţumită, şi ceea ce este mai important: nu voi mai putea fi nici asemenea *lui*.

Cu toate că el este acela care a făcut primul pas greşit, iar eu m-am dat doar voluntar la o parte ca să nu-i stau în cale, sau să fiu în situaţia de a primi numai rămăşiţele pasiunii sale (îndreptăţite, recunosc) pentru o altă fată, am un vag simţământ că, neluptând destul pentru ceea ce mi se cuvenea de drept şi, deci, nereuşind, trădarea am săvârşit-o eu.

„Dar ce legătură au părinţii cu toate acestea? Şi ce vină au ei? Ei, care sunt atât de buni şi trăiesc numai şi numai pentru fericirea mea!”

Reflecţie înţeleaptă, ce mă determină să-mi liniştesc puţin iritarea.

— Dragii mei! Aveţi dreptate! E bine şi aşa!

Iar ei nu ştiu cum să se arate mai afectuoşi şi recunoscători pentru aceste cuvinte.

Masa a fost pregătită din timp de mama, încărcată cu toate bunătăţile după care tata a

alergat zile întregi prin oraş şi este împodobită cu flori.

La toastul festiv am băut şi vin, un vin de o calitate superioară, procurat de tata, după destule intervenţii, de la o vestită întreprindere agricolă de stat, şi totul a reintrat în normal.

Am ieşit de la primele ore de curs, emoţionată. Încercam să mă stăpânesc; izbuteam însă doar cu mare greutate.

Mă vedeam cu câţiva ani în urmă, mică, timidă, şezând în banca a treia de lângă fereastră, atentă la lecţii, dar nedespărţindu-mi nicio clipă gândul de la *el*.

L-am iubit aşa cum, poate, numai în marile poeme de dragoste ale lumii a putut cineva să iubească.

Nu sunt o fată atât de frumoasă cum aş fi vrut să fiu. Mi-e suficient de clar acest adevăr.

Şi aş fi dorit să fiu mai frumoasă, nu din vreo vanitate stupidă, ci doar ca să-i plac veşnic *lui*, ca el să nu poată fi ispitit de înfăţişarea exterioară a vreunei alte fete, mult mai frumoasă decât mine, aşa cum, de altfel, s-a şi întâmplat. Deşi, în taina inimii mele, trăgeam nădejdea că îmi va rămâne credincios, înţelegând că în viaţă nu frumuseţea exterioară contează, ci aceea a sufletului.

Eva este o fiinţă perfectă, fizic, trebuie să admit.

Sunt fată şi o nelămurită invidie – deşi nu mă onorează – mă încearcă uneori. O revăd cu ochii lucizi ai minţii şi constat că, oricât aş încerca să-i aflu un defect, nu mi-ar fi cu putinţă. Ovalul fără reproş al obrazului, frăgezimea pielii, ochii verzi-

aurii, din care izvorăşte o privire mândră, învăluitoare şi tandră, tăietura îmbietoare a buzelor, sprâncenele în forma cozii de rândunică, gâtul înalt şi zvelt, mersul elastic, toate o avantajează şi o fac să plutească parcă deasupra noastră, a celorlalte fete, cu înfăţişare obişnuită. Mai este şi întotdeauna foarte elegantă. Are, ce-i drept, şi mijloacele necesare. Mijloace mai au însă şi altele, dar ea ştie să se şi îmbrace.

Ultima oară când am zărit-o, deşi numai din treacăt, purta o rochie crem, despicată pe lături începând de deasupra genunchilor. Stofa fină, din lână, i se mula pe corp, dându-i o înfăţişare statuară. Părea cioplită din marmură, dar într-o marmură vie, palpitândă. Atrăgea şi târa în urma ei privirile lacome ale bărbaţilor.

Farmecul îi sporea printr-un amănunt în aparenţă neînsemnat; un fular ca o spumă liliachie, care abia îi atingea grumazul şi-i flutura deasupra bustului.

Luate aparte fiecare dintre aceste detalii n-ar fi fost totuşi extraordinare. Dar, văzute în ansamblu, îi dădeau Evei o înfăţişare tulburătoare, pe care şi eu, ca fată, o resimţeam.

Nu-i fac nimănui nicio vină. Înţeleg. Femeia a fost menită de natură, din necesităţi fireşti, biologice, să atragă şi să păstreze. În acest scop ea îşi pune, prin instinct, în valoare majoritatea însuşirilor de care dispune. Iar dacă este adevărat ce crede Novalis şi anume că femeia cheamă şi fuge tocmai pentru a spori intensitatea dorinţelor bărbatului, atunci Eva este cu adevărat însăşi întruchiparea feminităţii în sensul definit de

poetul „idealismului magic” şi al neasemuitelor „imnuri închinate nopţii”.

Mă plimb pe coridorul principal al liceului, pe unde altă dată nu îndrăzneam să trec decât în grabă şi numai cu un anumit rost.

Am o „fereastră” cum se spune în limbaj didactic, adică o oră liberă între alte două ocupate.

Le-am vorbit până mai adineauri elevilor despre literatura germanică veche, accentuând asupra poeziei care, în timpurile cele mai depărtate, nu însemna podoabă şi joc, ci dimpotrivă „vrajă, incantaţie, forţă activă a cuvântului care transformă şi înalţă, deoarece la origine ea era legată de mit şi de elementul cultic.

Le-a plăcut insistenţa mea asupra cuvântului, ca forţă dominantă a spiritului, ca şi comparaţia cu ceea ce afirmau anticii greci şi romani despre această forţă încă insuficient înţeleasă.

„La început era cuvântul şi cuvântul era al lui Dumnezeu. Şi Dumnezeu era cuvântul”. („*În principia* erai *verburn*, – *ei verbum erai apuci Deum*. *Et Dens erai verhum*”.)

Pe coridor m-am întâlmit cu Vanda, fostă colegă de liceu în B, care funcţionează şi ea aici la o catedră de ştiinţele naturii.

N – o văzusem la deschiderea cursurilor.

— Eram în concediu de naştere, îmi explică. Am un băieţel minunat. Îl cheamă Adrian, ca şi pe Comănescu. Apropo, ce mai face?

Dau din umeri, deşi o săgeată nevăzută mi s-a înfipt în inimă.

— Cine mai ştie?

— Îmi plăcea, când eraţi elevi şi vă întâlneam în Zăvoi. Vă ţineaţi totdeauna de mână. Vă iubeaţi tare mult!

— Dragostea se mai schimbă!

— Şi nu mai ştii chiar nimic despre: el?

— Ştiu ceea ce desigur ştii şi tu. A făcut studii strălucite în Franţa, şi-a împlinit vocaţia. Este profesor de latină şi greacă la Bucureşti. Are un nume bun. După stagiu, va intra desigur în învăţământul superior. Şi cam atât…

— Păcat… Nu te mai interesează?

— Nu?

— Cu colectivul acesta al nostru te împaci bine?

— Foarte bine.

— Directorul este un conducător priceput şi inimos.

— Mi-am dat seama.

— Şi ad juncta, pâinea lui Dumnezeu!

— Sunt sigură.

— Când ai nevoie de ceva, apelează la mine. M-am împrietenit cu adjuncta.

— Îţi mulţumesc.

De câte ori mi se întâmplă să fiu întrebată despre Adrian – şi mi se întâmplă destul de des – mă simt umilită.

Tata mă mustră că, în cursul ultimului an de liceu – sub pretextul că doream să mă găsesc mai din timp în atmosfera universitară din C. – am stăruit să ne mutăm aici de la liceu. Nu numai de asta protestam. Şi pentru că bunicul locuia mai de mult aici.

— Da, dar odată liceul terminat, îmi aducea

aminte tata, ţi-ai schimbat părerea şi ai dorit cu totul altceva. Să dai concursul de admitere la facultatea din Bucureşti. Aşadar, pentru ce ne-am mai mutat? Am făcut o groază de cheltuieli. Şi tu ce-ai realizat? N-ai făcut altceva decât că ai mers pe urmele lui Adrian! Ai plecat la Bucureşti, ai studiat literaturile şi limbile clasice în aceeaşi facultate cu el. Iar acum sunteţi unul pentru altul ca doi străini.

Mama era mâhnită. Convingerea ei, fără să mi-o spună pe faţă – dar o înţeleg şi aşa – este că m-am compromis şi continui să mă compromit rămânându-i credincioasă uitucii mele iubiri.

— Ar trebui să te căsătoreşti!

— Nu am nicio vocaţie.

— Dar este o obligaţie pe care fiecare fată o are faţă de societate. Sper că nu-ţi doreşti să rămâi domnişoară bătrână şi să fii la bătrâneţe singură. Trebuie să ai şi tu copii, iar noi nepoţi. Aşa ar fi bine, Silvia, ascultă-mă şi crede-mă!

— Voi avea sute şi mii de copii, elevii mei. Aşa cum aţi avut şi voi…

— Dar noi te-am avut şi pe tine. Vei avea elevi, dar îţi trebuie şi un copil al tău.

— Mie nu-mi trebuie.

Ştiam prea bine că nu acesta era adevăratul meu fel de-a vedea lucrurile. Uneori mă imaginam în mijlocul unei familii a cărei mamă eram eu, înconjurată de copii şi nepoţi. Dar ce puteam să spun? Aşa a fost să fie şi nu mă simţeam în stare să schimb nimic din ceea ce îmi urzise soarta în această privinţă.

Pe Adrian îl întâlnisem încă din primul meu

an de facultate, de mai multe ori, la bibliotecă şi apoi la o reuniune a studenţilor „clasicişti”.

Cu toate că învăţam în aceeaşi facultate, eu în anul întâi şi el în al doilea, orele de curs şi de seminar nu ne coincideau.

Avea aceeaşi figură tristă şi concentrată pe care o căpătase după ce-l părăsise Eva.

Îmi aminteam cum, aflând acest lucru, lăsând orice prejudecată la o parte şi călcându-mi pe inimă, plecasem imediat de la R., unde mă găseam încă atunci, la C. El abia se mutase, împreună cu tatăl său, care de asemenea se despărţise de-a doua lui soţie, Melania.

Voisem să-l ajut şi să-i redau încrederea în viaţă, însă nu izbutisem. Adrian mi-a mărturisit sincer că n-o poate uita pe Eva. De-aceea era hotărât să renunţe pentru totdeauna la dragoste. Mă iubise sincer, spunea el, până la apariţia Evei. Dar sentimentelor nu le putea porunci.

L-am înţeles. Dacă aş putea, le-aş porunci, la rându-mi să nu mă mai încerce. Să-l uit definitiv. Dar oare aş vrea cu adevărat să-l uit? Sau suferinţa îmi este cu toate acestea necesară? Şi, aşa cum declară într-un vers Grigore Alexandrescu, m-am deprins să „trăiesc în durere ca-n elementul meu”.

Adrian avea perfectă dreptate. Dacă nu putem fi fericiţi în dragoste, să ne căutăm mulţumirea altundeva. Şi – acest „altundeva” îl vom găsi în muncă. La despărţire m-a sărutat. E drept, nu ca altă dată, pe buze, ci pe obraz, ca pe-o soră. Dar nu trebuia s-o facă. Sărutarea aceea m-a durut şi mă doare încă. Nu trebuia s-o facă.

Trebuia să ne despărţim rece şi fără să ne întoarcem capetele unul spre altul, deoarece eram conştienţi amândoi că vreun drum de întoarcere nu mai putea să existe.

Am plecat şi, iată, la acea reuniune ne întâlneam întâmplător, ca şi la bibliotecă. De fapt, nu chiar întâmplător, deoarece în adâncul inimii mele nădăjduisem mereu şi fierbinte să-l întâlnesc.

De fapt ce voiam prea bine nu ştiam. Bănuiesc însă că speram să putem schimba împreună măcar câteva cuvinte. Deoarece în bibliotecă lucrul acesta nu fusese încă niciodată posibil. Treceam unul pe lângă masa unde studia celălalt, preocupaţi şi mereu în grabă. Şi cred că speram să mai putem dansa măcar o singură dată împreună. Dorinţă lipsită de raţiune, dar care îmi încolţise în suflet şi, oricât mă străduiam, nu o puteam înfrânge.

M-a salutat. Era cum nu se poate mai stânjenit. Mai stânjenit decât atunci când ne întâlneam în bibliotecă. I-am răspuns. Mi-ar fi plăcut ca el să mi se adreseze sau ca eu să mă adresez lui normal, ca unui foarte vechi şi bun prieten, dar, şi într-o situaţie şi în cealaltă, simţeam că nu mă vor putea ţine puterile.

Dorisem atâta să mai schimbăm câteva cuvinte împreună şi-acuma ar fi fost cel mai nimerit prilej.

În timpul care se scursese, fără să întreb pe nimeni anume, încercasem să mai aflu câte ceva despre el. Aduceam vorba pe departe între colegii de la C., de la R. Sau cei de an de la facultate.

Şi-aşa tot auzisem ce eram sigură încă mai

dinainte şi anume că Adrian este unul dintre cei mai buni studenţi ai facultăţii, publică articole şi studii prin revistele de specialitate din ţară şi din străinătate. Şi-n plus mi s-a mai spus că fusese recomandat pentru o bursă la celebra universitate franceză Sorbona.

Nu mai era al meu, însă, la gândul că va pleca într-o ţară străină, simţeam îngheţându-mi sângele în vine. Voiam să mă stăpânesc, dar zadarnic. Nu mai era al meu, dar, câtă vreme îl ştiam în Bucureşti, aveam oricum o anumită linişte. Curând, dacă zvonul era adevărat, trebuia să plece; atât de departe, încât doar urma umbrei lui abia de aş mai fi putut s-o zăresc prin locurile pe unde umblaserăm altă dată împreună.

M-a salutat, însă, aşa cum n-am îndrăznit eu, n-a îndrăznit nici el să se apropie de mine.

„De ce? mă întrebam. Adevărat, totul s-a sfârşit. Au existat însă zile când am fost atât de aproape unul de celălalt, încât, deşi nu fuseserăm nici măcar logodiţi şi nimic trupesc – în afară de sărutări şi acelea destul de copilăreşti şi stângace – nu avusese loc între noi, alcătuiam oarecum, cel puţin în speranţe, o singură fiinţă. De ce nu vine acum să mă invite măcar la un dans?”

Dansul acesta mi se părea visul cel mai frumos de năzuit în acele clipe. Atât aş mai fi aşteptat de la el. Să mă cuprindă în braţe, măcar şi ca pe-o soră să-mi las capul pe umărul lui ca în vremea când, elevă la R., ne duseserăm împreună la un „ceai”, invitaţi de Vanda. Şi-acolo dansaserăm împreună câteva ceasuri bune, până ce mama, alarmată că „se făcuse noapte”, venise

să mă cheme.

Ce departe sunt zilele acelea! Parcă ar fi trecut de-atunci o veşnicie. Adrian dansează cu o altă fată, iar eu cu Mircea, fostul coleg de clasă al lui Adrian de la liceul din C.

Mircea a venit să mă ia de la cămin şi tot el este cel care, după ce mi-a citit o mică încercare literară, în care povesteam întâia mea întâlnire cu Adrian, m-a introdus în cenaclul literar studenţesc „Adonis”.

Este un băiat sensibil şi delicat. Îmi repetă mereu că nu a întâlnit nicio altă fată care să aibă un caracter atât de perfect ca al meu şi că, aşa cum sunt eu, i-ar place să fie viitoarea lui soţie.

Şi el a curtat-o odinioară pe Eva, dar s-a lecuit repede. Eva era nespus de frumoasă, dar şi foarte superficială şi capricioasă.

— Vulpea şi strugurii! l-am ironizat eu odată, pe când vorbeam despre Eva.

— Strugurii poate au fost la locul lor, pe arac, dar vulpea – în cazul meu – într-adevăr i-a socotit acri, mi-a răspuns el.

Dansând cu Mircea, mă simt eu însămi, fără nicio reţinere. Mircea este vesel, firesc şi lângă el te afli în siguranţă.

— Silvia, mă întrebase mai de mult, după ce-mi citise încercarea mea de povestire, de ce te-ai îndrăgostit tu de Adrian? El n-a ştiut să te preţuiască aşa cum meriţi. Iar o fată ca Eva a putut să facă din el ce-a vrut.

Parcă eu aş fi ştiut să-i răspund de ce!

— Astăzi nu-l mai iubesc! i-am răspuns.

Scosesem cuvintele din gură, dar parcă nu le-

aş fi rostit eu. Cum aş fi putut oare să nu-l mai iubesc? Cum?

— Ar trebui să ţi-l scoţi din suflet cu totul!…

Am dat din cap: „Da”. Eram conştientă însă că nu făceam altceva decât încercam să mă conving pe mine însămi despre ceva ce nu era cu putinţă.

Dansam cu Mircea. Îl simţeam gelos. De câte ori îi sta în putinţă, mă conducea în dans cât mai departe de Adrian.

Eu mă prefăceam că nu-l văd, în timp ce Adrian dansa cu o expresie de vinovăţie pe chip, aşa cum o avea întotdeauna şi când ne întâlneam fie în bibliotecă, fie pe stradă.

La numai două săptămâni după acea reuniune, tot Mircea mi-a comunicat că Adrian plecase la Paris, unde avea să rămână doi sau poate trei ani.

Ştiam, repet, că va pleca. Încercasem să aştept această ştire cât mai nepăsătoare şi liniştită.

Dar, în timp ce Mircea vorbea, îmi rosteam în mine, pierdută: „Adrian a plecat!… Adrian a plecat! Adrian a plecat!”…

În jurul meu începuseră să se prăbuşească ultimele fortăreţe ale speranţelor tăinuite.

Mi-a apărut după aceea în „Re-vista de limbă şi literatură pentru elevi” un studiu despre drama *Sapho* a lui Grillparzer, în relaţia sa cu *Luceafărul* lui Eminescu (erau zilele când se aniversa tocmai naşterea marelui nostru poet), pe tema tragicei neputinţe a fiinţei de geniu de a transpune idealurile supreme şi pure ale artei în ordinea

vieţii şi realităţii ostile ei. Şi tot atunci, direcţia şcolii m-a anunţat că opţiunile elevilor pentru limba şi literatura predate de mine crescuseră într-o asemenea măsură, încât catedra va trebui sporită cu aproape o treime (în ce priveşte numărul orelor de curs) faţă de cât fusese prevăzut iniţial.

Sporirea se făcea, firește, în dauna celorlalte trei limbi ce se predau în şcoală: rusa, engleza şi franceza.

Comisia metodică a catedrei de limbi străine este condusă de o profesoară care predă engleza. O profesoară bună şi conştiincioasă, însă o fiinţă distantă cu elevii şi foarte pretenţioasă, în sensul negativ al cuvântului.

În cursul şedinţei comisiei metodice, în timp ce mi se comunica vestea, aceasta a ţinut să-mi atragă atenţia:

— Să nu-ţi închipui, draga mea, că pentru priceperea dumitale didactică (mai ai, cred că-ţi dai seama, destule de învăţat!) sau pentru frumuseţea limbii pe care o predai (germana nu a fost niciodată prea agreată, este o limbă destul de dificilă!) ţi-a sporit numărul de opţiuni, ci fiindcă eşti cea mai tânără dintre noi, drăguţă, te îmbraci cu gust şi ştii să te faci plăcută, poate făcând şi anumite concesii la note elevilor.

Zâmbea maliţios.

Bineînţeles că aceste cuvinte şi zâmbetul ei m-au întristat adânc. Muncisem din convingere ca să-mi pot face lecţiile cât mai atrăgătoare şi să predau o materie faţă de care nici eu nu aveam încă destulă aplicaţie.

O satisfacţie mi-a dat-o directorul care, în plenul consiliului pedagogic ţinut câteva zile mai târziu, m-a felicitat încă o dată, spunând în încheiere:

— Draga noastră tânără colegă, i-ai cucerit pe elevi.

— Îi iubesc, sunt buni, cuminţi şi harnici, am bâiguit.

— Este meritul dumitale. Şi tocmai de-aceea te-am numit, în mod excepţional, dirigintă la clasa a IX-a, unde ai obţinut cele mai bune rezultate.

Bunicul, care a venit în vizită, jubilează. Mă provoacă la diferite discuţii pe anumite teme din literatura germană clasică. Şi, fiindcă cu scrisesem despre Grillparzer, discuţia alunecă până la *Ilero şi Leandru* a acestuia. Bunicul crede că poetul a pus-o pe preoteasa Afroditei în situaţia de a ispăşi, deoarece aceasta a abdicat de la îndatoririle şi puritatea ei, cedând ispitelor dragostei.

Declar că nu sunt de acord.

Ce înseamnă puritate în dragoste? Şi de ce nu e Hero pură?

În ce priveşte încălcarea îndatoririi şi a demnităţii, sunt şi eu de aceeaşi părere cu bunicul. Acum sunt tânără profesoară şi aşez aceste două calităţi deasupra tuturor celorlalte.

Dar faptul că s-a îndrăgostit, chiar fiind preoteasă, nu poate constitui în niciun caz o vină.

Dragostea soseşte când nici nu te-aştepţi, te copleşeşte după voia ei şi n-o poţi da la o parte cu mâna! spune un vechi proverb elin.

Mircea ne vizitează din ce în ce mai des.

Poeziile sale, de asemenea, i se publică prin reviste, începând cu „Ramuri” şi terminând cu „România literară”, „Contemporanul” şi altele.

Astăzi i-a venit ştirea că în curând îi va apărea la „Scrisul românesc” primul său volum de poezii. Iar o poezie din volum îmi este dedicată mie.

Şi eu am început să lucrez la un eseu despre Rilke.

Mircea se arată entuziasmat de felul cum gândesc şi cum scriu.

— Drumurile noastre se încrucişează din ce în ce mai mult. Nu remarci şi tu? mă întreabă. Amândoi avem acelaşi fel de-a gândi. Şi amândoi ne exprimăm opiniile în scris.

— S-ar putea să fie aşa! îi răspund.

Mircea e încântat. Îmi cere voie să lipsească puţin. Pleacă şi se întoarce, după o jumătate de oră, victorios, aducându-mi un bucheţel înmiresmat de frezii, floarea mea preferată.

Unde le-o fi găsit? Când o fi avut timpul să le cumpere, pentru că, după cât îmi dau seama, a fost să le caute tocmai la grădinăria oraşului, de lângă parc.

— A luat un taxi! îmi destăinuie mama. L-am văzut când s-a întors. Ce băiat fin şi ales este Mircea! Şi te iubeşte sincer. Ar trebui să-l încurajezi.

O înţeleg pe mama. Mi-am terminat studiile. Am fost repartizată în învăţământ. A venit vremea să-mi întemeiez o familie. Iar Mircea, profesor de literatura şi limba română la liceul de arte plastice şi muzică, care mă curtează intens, i se pare că ar

face o pereche cum nu se poate mai potrivită cu „fetiţa” ei.

Nici mie nu-mi displace. E un prieten bun şi care nu depăşeşte prin nimic limitele admise. Dar dragostea, această rară pasăre cu penele de aur, nu ştie să mai zboare către sufletul meu.

Într-o seară, mă cheamă la telefon Vanda. Vocea ei gâlgâie voios.

— Am să-ţi dau o noutate.

— Dă-mi-o!

— Despre Adrian!

Am rămas câteva clipe paralizată.

— Iartă-mă, Vanda! îi spun în cele din urmă. E un capitol de mult depăşit...

Dar Vanda continuă să-mi vorbească.

— Uite, am în faţa mea o revistă din Iaşi, „Convorbiri literare”. Şi în ea, ce crezi?

Tac. Pe de-o parte, din mândrie, aş dori să-i curm Vandei declanşarea verbală. Dar, pe de alta, fireasca, feminină, curiozitate mă îndeamnă s-o ascult.

— Un eseu…

— Ştiam că Adrian, care funcţionează ca profesor de latină şi greacă veche la liceul de filologie clasică din Bucureşti, scrisese o serie întreagă de articole, mai ales pe teme referitoare la antichitate şi mitologie.

Îi mărturisesc, deci, Vandei că, deşi nu mă mai interesa Adrian, întâmplător mai fusesem, când şi când, informată despre activitatea lui publicistică.

— Ei, cum s-a potrivit! râde Vanda. Şi el, şi tu, şi Mircea. V-aţi influenţat probabil, unul pe altul.

Şi să ştii că nu scrie rău. Vrei să-ţi citesc ceva?

— O, Vanda, eşti drăguţă, dar nu te obosi. Revista o găsesc la chioşcul de lângă casă.

— Nu eşti deloc curioasă?

— Nu.

De fapt eram, dar cum puteam să-i destăinui Vandei această simţire intimă?

— Ştii, continuă Vanda, fiindcă pe băieţelul meu îl cheamă Adrian, de-asta mă atrage… Eşti ocupată rău?

— Îmi pregăteam o lecţie pentru mâine.

— Lasă puţin la o parte lecţia, să-ţi spun despre ce este vorba. Cred că e vorba de Eva…

— De Eva?

— Sigur.

— Eseul se intitulează *Mitul frumoasei Elena*.

— Şi ce legătură are una cu alta? Eram convinsă că avea, dar trebuia să-mi joc, pentru păstrarea prestigiului meu, jocul până la capăt.

— Are. Îl înţelege oricine. Şi Vanda începe să-mi citească o parte din eseu. În el, Adrian începea prin a căuta substanţa mitului şi relaţia lui cu ideea despre frumuseţe a elinilor. Pentru ei, Elena, cea mai superbă fiinţă pământeană a mitologiei, nu putea fi decât odrasla zeului suprem, preaputernicul Zeus (şi a fermecătoarei regine, Leda). Deşi măritată cu Menelau, ţintită de o săgeată a lui Eros – din dorinţa Afroditei de a-l „răsplăti pe fiul regelui Priam, pentru că îi dăduse ei mărul de aur, în semn că o socotea cea mai frumoasă dintre zeiţe – Elena îşi părăseşte căminul conjugal, urmându-l pe tânărul prinţ Paris, la Troia.

Nestatornicia de-atunci, dinainte şi de mai apoi a Elenei în dragoste era explicată nu printr-un viciu, ci prin faptul că însăşi puterea supremă, care poate fi, într-un fel părintele frumuseţii, dă uneori dovadă de nestatornicie. Deci nestatornicia în dragoste a frumuseţii, mai ales atunci când ea este întruchipată de o femeie, ar fi oarecum organică. Aceasta pe de o parte, iar pe de alta i se aduce o scuză în sensul că, fiind continuu asaltată, râvnită, solicitată, forţa ei de rezistenţă morală slăbeşte.

În glasul sonor al Vandei, care se silea, vădit, să citească pe cât posibil mai nuanţat, descifram din ce în ce mai limpede ironia.

O asemenea ironie mi se mai întâmplase s-o întâlnesc şi la alte colege de liceu, care avuseseră prilejul să-mi cunoască sentimentele pentru Adrian. (Fireşte nu la toate.

Din partea celor mai multe, i-adevărat, simţisem solidaritatea feminină şi compasiunea.)

Şi întotdeauna mă întrebasem de ce unele fiinţe simt o adevărată plăcere, când te ştiu îndurerat, să-ţi sporească suferinţa, punând fără milă degetul pe o rană deschisă sau, poate, sângerândă.

O fiinţă dintr-acestea se dovedeşte Vanda, care acum se desfată citindu-mi nişte rânduri despre care ea este foarte sigură, sunt convinsă, că nu-mi fac decât rău.

Şi, într-adevăr, ascultându-i cuvintele, revăd chipurile pe care mă străduiesc să le uit, ale lui Adrian, al Evei şi multe altele. Visul nerealizabil, însă curat ca lacrima, rămâne.

În eseul lui, Adrian nu o condamnă pe Eva, nu pedepseşte trădările frumuseţii, ci încearcă numai să le explice.

Nu mai puteam îndura. Fiecare rând din eseu însemnase pentru mine un fel de cămaşă a lui Nessus. Mă ardea şi îmi sfâşia inima.

— Te rog, Vanda!… am spus.

— Ce e? s-a mirat.

— Nu-mi mai citi!…

— Dar încă n-am sfârşit!…

— Voi citi mai departe singură.

Vanda probabil că obosise. Îi simţeam o uşoară răguşeală în voce. Altfel n-ar fi cedat.

— Dacă nu găseşti revista, ţi-o pot împrumuta eu. Să ţi-o aduc mâine la şcoală?… s-a oferit.

— Nu.

— Te-ai supărat cumva că te-am ţinut atâta la telefon?

Mă simţeam sleită.

— Nu! am avut puterea să-i mai răspund. Şi-am pus, fără nicio altă vorbă, receptorul în furcă.

Reflectez la cele citite de Vanda.

Analizez cele trăite anterior. Şi ajung la concluzia că Adrian avea probabil o mare senzualitate, care se cerea satisfăcută imperios. Nu era el vinovat. Astfel îi era structura lui fizică. Eva i-a satisfăcut-o şi fiind, desigur, întâia lui experienţă reală amoroasă, l-a legat definitiv de ea.

Pe mine Adrian nu m-a cerut direct niciodată. A avut această jenă pentru care îi voi rămâne întotdeauna recunoscătoare. Îi şi mărturisisem, de altfel, că aş prefera să nu fiu iubită de nimeni,

decât să fiu dorită doar ca un instrument pentru satisfacerea unei necesităţi sau a unei plăceri fiziologice.

Eva, care era, sunt conştientă, opusul meu, dorea dimpotrivă să fie iubită şi mai ales dorită, în primul rând pentru însuşirile ei fizice. Îi plăcea să provoace, să atragă şi, dacă se refuza, o făcea numai ca să aţâţe.

Ştia să se învăluie în mister, să se arate enigmatică şi fiecare gest de-al său cred că era calculat.

N-aş vrea să fiu răutăcioasă şi câtuşi de puţin nedreaptă, chiar dacă mi l-a răpit pe *el*. N-aş vrea, mai ales, ca judecata să-mi fie nedreaptă. „Cel care nedreptăţeşte e mai nefericit decât cel nedreptăţit!” se spunea în antichitate. Vreau să rămân lucidă, chiar împotriva sentimentelor mele.

Îmi amintesc însă de ziua aceea când, după ce Eva l-a părăsit, am hotărât să mă duc la el acasă. Voiam să-i refac moralul şi să-i redau încrederea în viaţă şi în oameni.

Am simţit atunci că mă dorea cu toată fiinţa lui, deşi nu mi-o spunea.

Poate, dacă m-aş fi dăruit lui în acele momente, dacă i-aş fi potolit sângele, l-aş fi recăpătat. Dar n-am vrut să mă înjosesc, folosind tertipuri, aşa cum ar fi procedat, sigur, ea. Aş fi fost gata de sacrificiu, dar nu şi să-mi calc mândria şi principiile în picioare.

De altfel, sunt sigură că avându-mă pe mine în acele clipe, el n-ar fi socotit că mă are pe mine, ci tot pe ea. Şi-am preferat să mă păstrez castă – cu toate că inima mă îndemna să cedez! – chiar

dacă trebuia să ne despărţim. Deşi, pentru mine, despărţirea definitivă de el era un fel de moarte.

Munca în învăţământ este grea, dar nu cred că poate fi vreo alta mai plină de satisfacţii, atunci când e încununată de succes.

Primeşti în mâinile tale un suflet, o conştiinţă, o minte. Este vorba de un copil sau un tânăr cu o anumită educaţie primită în familie, în anii premergători şcolii, în cercul social unde şi-a avut înainte rostul, cu o anumită structură fizică şi psihică moştenită şi, pe deasupra, supus în permanenţă unor influenţe venite din afară prin cărţi, radio, televiziune, teatru, film, de la prieteni, colegi sau chiar de la necunoscuţii întâlniţi în localuri publice, în săli de spectacole, pe stradă.

Trebuie să te apropii de acest suflet cu tact şi bunătate. Bunătatea fiind elementul de bază. Să-l atragi, să-i câştigi încrederea şi, dacă este posibil, chiar dragostea, în înţelesul cel mai luminos al cuvântului.

A trecut foarte puţin timp de când mă găseam şi eu în băncile unde stau ei astăzi. Dar simt că trebuie să acţionez şi să mă comport faţă de elevii mei în aşa fel încât ei să mă poată considera spiritual, nu numai o profesoară care are datoria să-i instruiască, să le dea cunoştinţele necesare, ci o mamă.

Ce frumos vorbeşte în această privinţă Johann Friedrich Herbert, „părintele didacticii moderne”, despre rolul profesorului în viaţa unui tânăr. Şi nu spune tot el în admirabilele sale *Prelegeri pedagogice* că o mamă valorează cât o sută de profesori? Am tras din aceste cuvinte

concluzia că în inima fiecărui profesor trebuie să existe şi simţământul că tânărul pe care vrei să-l educi ar putea fi, într-un anumit fel, şi puţin copilul tău.

Numai având acest simţământ, poţi spera să-i câştigi încrederea şi abia după aceea să începi modelarea sufletului său, în sensul râvnit de tine. Şi aşa am procedat, încercând să le fiu un exemplu de conştiinciozitate, sârguinţă, de ţinută morală şi chiar vestimentară, lucru de fel neglijabil.

Din „epistolele" lui Seneca am învăţat că drumul spre desăvârşirea unui tânăr, prin exemplul viu al educatorului, este cu mult mai scurt şi mai eficace dec-ît cel prin indicarea seacă şi agasantă a unor reguli de conduită. Iar de la fosta mea dirigintă am aflat că un profesor şi îndeosebi o profesoară, dacă mai e şi tânăr, trebuie să fie îmbrăcat corect, nu anacronic, ci chiar în pas cu moda, dacă e posibil, însă foarte îngrijit şi decent.

— La şcoală cu vin cu ceea ce obişnuim să numim „hainele de duminică", îmi spunea fosta mea dirigintă, după ce aflase că aspiraţia mea era aceea de a deveni o foarte bună profesoară. Pentru că însuşi faptul de a preda, de a sădi nu numai cunoştinţe, ci şi idealuri în sufletele copiilor, constituie pentru mine o sărbătoare.

Urmând acest exemplu, mă îmbrac, când merg la şcoală, ca de sărbătoare şi încerc să-mi iau cu mine şi „sufletul de sărbătoare"; sufletul de sărbătoare despre care vorbea cu atâta entuziasm celălalt mare pedagog, discipolul lui Bousseau: Pestalozzi.

Câteodată, recunosc, nu-mi este uşor. Întâmpin rezistenţe, întâlnesc dereglări morale, deprinderi vicioase sau chiar perversităţi. Nu este vina copiilor că le au, ci a relelor influenţe cărora au fost supuşi.

Sunt hotărâtă să lupt cu ele şi să le înving. Dar, din nenorocire, fiinţa umană se lasă mai greu modelată şi şlefuită decât o bucată neînsufleţită de lemn, piatră sau orice alt material care poate fi croit, cioplit, netezit, cu pricepere, potrivit voinţei tale.

Miticul Pygmalion a modelat trupul şi chipul Galateei sale, este adevărat, dintr-un material brut, dar a folosit întru realizarea operei nu numai ciocanul şi dalta, ci şi toată puterea inimii. Şi mai ales aceasta, potrivit legendei, i-a dat forţa necesară să-şi împlinească visul.

Şi, fără să pretind că reuşesc în totul, am început să dobândesc unele rezultate mulţumitoare. Clasa a cărei dirigintă sunt capătă din ce în ce mai multă încredere în mine. Şi, cu toate că vârsta lor nu este deloc depărtată de-a mea, sunt fericită când constat că mă consideră o prietenă mai mare, căreia poţi să-i mărturiseşti oricând tainele inimii, la fel ca unei mame.

O fată, Mihaela, îmi este cu precădere dragă. Gingaşă, fină, harnică, interesată mereu de ceea ce e nou, inteligentă, fata are o deosebită aplicaţie în studiul limbii şi literaturii germane.

La cursul de specialitate, unde discutăm şi alţi autori decât cei prevăzuţi în programe, Mihaela ridică adesea probleme şi ne prezintă unele compuneri de-a dreptul uimitoare.

Astfel, chiar de curând, a reuşit să ne alcătuiască o excepţional de interesantă lucrare pe tema „Anilor de ucenicie ai lui Wilhelm Meister”, operă pentru desăvârşirea căreia lui Johann Wolfgang Goethe i-au fost necesare două decenii. Mihaela a izbutit, în această compunere, să dovedească faptul că Goethe proclama încă de-atunci o seamă de păreri pedagogice care au devenit deosebit de actuale în zilele noastre, aşa cum ar fi opţiunea pentru o şcoală în care se deprind şi activităţi practice, ca şi o serie de idei faustiene, cum ar fi devotamentul pentru colectivitate, cultivarea spiritului de solidaritate umană şi de aleasă preţuire numai a acelei activităţi care este prestată în folosul societăţii şi care, mai ales, este perfect morală.

Seara, înainte de culcare, cugetând îndelung la Goethe, la ideile lui, la Wilhelm Meister, la compunerea Mihaelei şi la eseul lui Adrian, ajung cu gândul la dorinţa de a aborda o temă care mă preocupă mai de mult.

Mi-ar plăcea să alcătuiesc o lucrare în care să pot pune faţă în faţă tentaţia de a-ţi folosi însuşirile în chip egoist şi obligaţia de a-ţi împlini datoria, chiar îndurând cât de grele vicisitudini.

Aş vrea ca lucrarea să nu fie fals moralizatoare, ci să ateste necesităţi sufleteşti reale.

Nu mi-e încă foarte clar cum aş putea s-o intitulez. Ar trebui să pornesc de la Elena cea frumoasă şi unde să ajung?

Cine altcineva este prototipul feminin al statorniciei, fidelităţii, integrităţii dacă nu

Penelopa?

„Elena cea frumoasă sau Penelopa?”, iată care va fi titlul lucrării mele. Deoparte aventura, azvârlirea nestânjenită în braţele plăcerii senzuale trăită cu orice preţ, de alta constanţa neştirbită în sentimente, înălţimea morală a acestora împotriva oricăror încercări, ameninţări, constrângeri, primejdii şi chiar vicisitudini.

Mai am, ce e drept, să-mi lămuresc unele lucruri, dar deocamdată sunt mulţumită că o compunere a uneia dintre elevele mele, o elevă atrasă de cele mai înălţătoare idei, a putut să-mi stimuleze scrierea unei cărţi care mă pasionează atât de mult.

— Briganzi! strigă Vanda, intrând în cancelarie ca o furtună şi aducându-ne vestea atât de neliniştitoare pentru noi toţi.

(„Briganzii”, în înţeles didactic, luat, fireşte, în glumă, înseamnă că în şcoală va sosi „brigada de control”. De constatările şi deciziile acesteia depinde într-o bună măsură calificarea ulterioară a fiecăruia dintre noi).

— E „simplă” sau „compusă”? întreabă cineva.

— Compusă! răspunde Vanda, arătând astfel că din brigadă vor face parte, pe lângă delegaţii inspectoratului şcolar şi cei ai partidului, ai sindicatului şi aşa mai departe.

— E sigur?

— Foarte sigur!

Cu toţii ştim că Vanda este agreata şi intima directoarei adjuncte, deci vestea nu este un simplu zvon alarmist.

— Şi eu n-am încă note la toţi elevii! răsună un alt glas.

— Au fost mereu în practică.

— I-au luat şi pentru serbare.

— Unii au mai avut şi absenţe nemotivate.

— Asta nu interesează pe nimeni. O să ni se spună: trebuia să-i prinzi şi să le dai extemporal.

— Ca, după extemporal, când i-ai dat elevului X, să spunem, o notă slabă, să fii tot tu întrebat de ce nu i-ai dat un termen ca să se pregătească.

Plec la oră, lăsând în cancelarie agitaţia să continue.

De fapt, mă simt îngrijorată. Voi fi pentru întâia oară pusă în situaţia de a da piept cu o brigadă.

M-am străduit mereu să-mi împlinesc datoria, potrivit instrucţiilor primite din partea ministerului, a inspectoratului, a direcţiei liceului şi a responsabilei de catedră, adică a comisiei metodice, dar cine poate şti?…

A sosit brigada. Fusese bine informată Vanda. Şi, bineînţeles, ceea ce bănuiam, primii vizaţi am fost noi, profesorii tineri. Vor veni şi la mine de câteva ori. Consult pe şefa catedrei. Cum trebuie să mă comport? Când eram studentă în practică, mi-a fost dat să asist la activitatea unei asemenea, brigăzi.

Constatasem atunci în ce panică se afla profesorul la care se intrase. Atunci nu înţelesesem de ce. Profesorul, un bărbat vârstnic, cu multă experienţă, n-ar fi trebuit să aibă, după opinia mea, niciun fel de emoţie. Şi totuşi avea. Acum venise rândul meu.

Mă gândeam că voi fi ca un conducător auto. Nu depinzi numai de reacţiile tale la volan, ci trebuie să ţii seamă şi de manevrele celorlalţi, pe care-i întâlneşti. Poţi tu greşi, dar pot şi ei greşi. O învârtitură de volan prost calculată a altcuiva poate genera o serie de accidente în lanţ, antrenându-te şi pe tine.

La o oră de curs lucrurile se petrec cam la fel. Răspunsul eronat al unui elev poate schimba tot cursul firesc al lecţiei.

— Cum să procedezi? zâmbeşte ironic şefa catedrei. Fixează-ţi câteva întrebări cheie şi pregăteşti vreo trei-patru elevi care să-ţi poată da răspunsurile dorite.

— Şi la noua predare?

— La fel! lustruieşti o mână de elevi dinainte. Le-arăţi sau chiar le scrii pe hârtie ce trebuie să spună în momentul când explici cutare sau cutare lucru. Aşa poţi dovedi câte cunoştinţe au fost asimilate, la lecţiile precedente, de clasă.

Am făcut probabil un gest de reprobare care mi s-a citit pe chip. Asemenea metode îmi repugnă. Dacă le-aş aplica, mi s-ar părea că fur sau înşel. Fiindcă şefa catedrei continuă:

— Trebuie să fii puţin isteaţă, păpuşo. Acum eşti tânără, dar pe măsură ce trece vremea, ai să te mai hârşeşti.

— Şi toţi procedează la fel?

— Asta nu pot să ştiu, dar mi s-a povestit că însuşi Călinescu – şi, dragă doamne, era marele Călinescu – folosea, când preda, o mulţime de artificii şi trucuri. Se zice că, între altele, îşi recita mai întâi acasă lecţia pe-o bandă de magnetofon,

fixându-şi dinainte momentele când trebuia să plaseze câte o poantă sau alta: Ştii că îi plăcea să-şi uimească ascultătorii făcând senzaţie, folosind diferite citate sau cuvinte de duh.

— Asta am mai auzit, dar poate că nu-i adevărat. Tot despre Călinescu ştiam că era deosebit de spontan.

— O spontaneitate studiată! Tot aşa, se zice că, prin asistenţii lui, aranja ca să i se pună anumite întrebări. Acestea îi dădeau prilejul să facă unele digresiuni, fără să i se poată imputa că nu aveau nicio legătură cu tema pe care trebuia s-o trateze. Astfel îşi satisfăcea ranchiunele şi se putea răfui pe voie cu cei faţă de care avea aversiune.

Ne-am depărtat de ceea ce mă interesa. Am pe buze un gust sălciu. Pentru mine, profesoratul este un fel de sacerdoţiu. Mama, tata, bunicii din partea mamei au fost şi ei profesori. Şi nu i-am auzit niciodată că ar fi folosit asemenea mijloace. Dar este posibil ca toate acestea să fie numai calomnii în ce-l priveşte pe Călinescu, intitulat de unii, poate puţin exagerat, „divinul critic”, deoarece se ştie că a făcut şi el unele erori.

În orice caz, eu nu mă voi preta la asemenea fapte, cu toate că nu sunt decât o foarte tânără profesoară. Nu voi pregăti elevii special, n-am să folosesc artificii şi trucuri, ci voi lăsa ca ora să decurgă în chipul cel mai normal cu putinţă. Poate că nu vor ieşi lecţiile ca ale unor alţi colegi ai mei, excepţional. În schimb, voi avea sufletul împăcat şi conştiinţa curată.

— Mâine, la ora a treia, de dimineaţă, brigada

va intra la dumneata! mă avertizează directoarea adjunctă, care răspunde de întreaga activitate metodică a liceului. Te rog să te pregăteşti şi… de la mine n-ai aflat nimic.

Ştiusem dinainte că, într-o bună zi, se va intra şi la mine. Şi firesc ar fi fost ca să rămân liniştită. Cu toate acestea, m-a cuprins spaima. O spaimă urâtă şi împotriva căreia n-am putut rezista. Picioarele mi s-au tăiat. Abia am putut bâlbâi:

— Mulţumesc!

Sincer vorbind, aş fi fost mult mai bucuroasă să nu fi aflat dinainte nimic. Aş fi fost luată puţin prin surprindere şi pusă în situaţia celui care este silit de nevoie să se azvârle pe neaşteptate cu capul în apă şi, vrând-nevrând, să înoate.

M-au cuprins zeci şi zeci de gânduri. Dacă va fi aşa sau va fi altfel! Dacă, emoţionată, am să-mi pierd firea şi-am să mă încurc, derutându-i şi pe elevi?

La lecţia finală, practică, dinaintea examenului de stat, anul trecut, fusesem destul de tulburată şi numai cu un puternic efort de voinţă reuşisem să-mi termin, în momentul indicat, ora.

M-am făcut mare. Am ajuns profesoară, dar ori de câte ori sunt în cumpănă, alerg la mama.

Cuvintele ei au asupra mea cel mai liniştitor efect.

— Ce? Nu e fetiţa mea pregătită îndeajuns? N-a terminat ea facultatea, luând şi la lecţia practică zece? Du-te fără nicio teamă. Elevii te vor ajuta. Ai să vezi că vei ieşi cum nu se poate mai bine.

Aveam impresia că teama mi s-a risipit. Cu

toate astea, noaptea am dormit agitată. Visam că merg pe-o culme muntoasă. Cerul era auriu. A început însă o ploaie cu grindină. M-am trezit tremurând.

Transpirasem. Cămaşa de noapte mi-era udă. Şi, fiindcă mă şi dezvelisem, frigul mă zgâlţâia.

Bunica se găseşte de câteva zile în vizită la noi. Vin, când ea, când bunicul, pe rând. Nu ştiu cum a simţit că mă trezisem. M-a şters pe umeri şi pe spate de transpiraţie cu prosopul şi mi-a adus un ceai.

— Mergeai pe-o culme? a exclamat ea, după ce i-am povestit ce visasem. Este cel mai bun semn.

— Da. Dar a început ploaia…

— Şi ploaia este semn bun.

— Ploaie cu grindină.

— Ploaia cu grindină este un semn şi mai bun. Cel mai bun semn. Haide, ridică-te din pat, îmbracă-te, du-te la liceu şi ai să-mi povesteşti când te întorci la masă ce extraordinar succes ai avut. Aşa mi s-a întâmplat şi mie o dată…

Nu am răbdare s-o ascult pe bunica depănându-şi smintirile. În câteva secunde m-am îmbrăcat. Mi-am înşfăcat manualele, caietele, servieta şi am ţâşnit pe uşă, însoţită până jos la scară de mama, tata şi, bineînţeles, bunica.

Fusesem informată că brigada va Intra la mine abia în ora a treia. Dar iat-o pe şefa de catedră întâmpinându-mă nervoasă:

— Nu ştiai că s-a schimbat?…

— Nu. Ce s-a schimbat?

— Nu mai vine brigada la tine în ora a treia.

Ţi-am lăsat vorbă.

— Cui?…

Dar ea continuă să-mi spună:

— Vine în ora întâia. Şi va intra tot plenul inspectorilor şi metodiştilor. Este o oră „test” la o profesoară începătoare… o completează directoarea adjunctă.

— Este o oră test?…

Am început să mă clatin pe picioare.

— Doamne, numai de-aş fi în stare şi-aş putea face faţă să mă liniştesc!… Să mă liniştesc!

— Partea neplăcută, continuă ea, este aceea că nici nu vei face lecţia la clasa prevăzută iniţial, ci la o altă clasă…

— Ce clasă?

— Clasa unde eşti dirigintă.

— Dar clasa mea nici nu avea astăzi germana.

— Nu-i nimic. Elevii trebuiau să fie oricum pregătiţi.

— Şi de ce această schimbare?

— Profesorul Niculescu, de Istorie, care va avea şi el inspecţie azi, a ţinut să-ţi ia ora şi clasa. Şi ştii că pe Niculescu nu-l putem refuza.

Aşa e. Era limpede. Profesorul de Istorie Niculescu, doctor în istorie undeva în străinătate, un tip plin de morgă şi îngâmfat, este favoritul inspectoratului şi al ministerului, cărora le face fel de fel de servicii, îi ajută la alcătuirea rapoartelor, şi câte şi mai câte. Iar directorul nu-i refuză nimic. Are doar un capriciu sau un deosebit interes? Cine poate ştii? Cert este că direcţia mă sacrifică pe mine, deşi sunt numai la început şi viitoarea mea carieră îmi este în joc. Pe când el nu are nimic de

pierdut, fiindcă oricum ar face lecţia va fi apreciată bine. Singurul meu noroc este că am clasa, unde sunt dirigintă.

— Din păcate, lecţia nu se va ţine în clasă, ci-n amfiteatru, mai spune directorul plin ivindu-se pe uşă şi sporindu-mi panica. Bagă de seamă, că au să fie de faţă şi cei de la minister. Să faci o oră bună!…

— Am să mă străduiesc să răspund automat, dar ca şi cum ar fi vorbit altcineva cu gura mea.

— Du-te în curte şi anunţă-ţi elevii să urce în amfiteatru!

Alerg.

— Repede!… Repede, dragii mei. Urcaţi în amfiteatru.

— Dar ştiam că prima oră avem Matematica.

— S-a schimbat!

— S-a schimbat?

— Să fiţi cât se poate de calmi! nimeni n-o să ne mănânce”.

Elevii au intrat. I-am dirijat ca să ocupe un dreptunghi în adâncime pe rândul de bănci din mijloc.

Elevii zâmbesc. Sunt veseli. Nu observ la ei niciun fel de agitaţie. Treptat-treptat, încep să-mi recapăt şi eu stăpânirea.

Prin uşa din fund pătrund în amfiteatru, într-un şuvoi care mi se pare fără sfârşit, cei patruzeci-cincizeci de inspectori, metodişti şi alţi invitaţi. Încadrează elevii, pe cele două rânduri laterale de bănci din dreapta şi din stânga.

S-a adus şi o tablă mare, neagră, care a fost aşezată în spatele meu, dar bineînţeles în faţa

elevilor.

Directorul, după ce se sfătuieşte cu delegatul ministerului, mă întreabă printr-un gest, cu mâinile:

„Eşti gata?”

„Da”, îi răspund printr-un gest afirmativ, dar cu senzaţia că mă azvârl într-un puţ cu capul în jos.

— Ce-am avut pentru azi?

Se ridică o pădure de mâini.

Dragii, dragii de ei. Îi văd, îi simt cum sunt alături de mine. Cum vor să mă ajute.

Mihaela, al cărei loc este în banca întâia, mă roagă cu ochii ei calzi, cu feţişoara ei dulce încordată, cu mâna ridicată foarte, foarte sus, s-o întreb. Îi fac această bucurie. Şi ea îmi răspunde.

Nu desfac catalogul, dar am un caieţei în care sunt notaţi elevii neascultaţi, cu note puţine sau care se cer îmbunătăţite.

M-am uitat în caiet şi mi-am însemnat în minte pe cei aflaţi într-una din aceste situaţii. Mă uit şi la elevi şi observ din ochii lor care sunt cei mai pregătiţi.

Le pun note, explicându-le fiecăruia dintre ei şi pentru ce primeşte nota, care au fost calităţile, dar şi scăderile răspunsului respectiv.

Mă controlez atent şi mă silesc să fiu cât se poate de obiectivă. De la fosta mea dirigintă, ca şi de la părinţii şi bunicul meu, învăţasem că numai dând dovadă de cea mai strictă obiectivitate în notarea elevilor, indiferent de simpatiile sau antipatiile pe care le nutresc ei faţă de tine sau tu faţă de ei, poţi să-ţi câştigi ceea ce este lucrul de

căpetenie în relaţiile elev-profesor: deplina lor stimă.

Trec apoi, pe baza cunoştinţelor anterioare, la construirea lecţiei noi.

Pas cu pas, făcând însemnări şi scheme pe tablă, lecţia se încheagă.

Timpul a trecut uşor şi mult mai repede decât mă temusem… Facem împreună o scurtă recapitulare finală. Şi tocmai trag ultima concluzie, când clopoţelul sună.

Le fac elevilor semn să rămână liniştiţi în bănci până ce ies brigada şi invitaţii. Încerc să văd care-o fi delegatul ministerului şi să citesc pe faţa lui impresia produsă de prima mea „lecţie deschisă" din viaţă. Văd câteva figuri pline de importanţă. Unul este cu deosebire înconjurat de mai mulţi profesori. O fi acesta, sau nu? N-am de unde să ştiu.

Au ieşit şi elevii. Şi abia acum, după o trăire atât de intensă, simt că mă cuprinde o sfârşeală, că în ceafă mi s-a înfipt o gheară care mă strânge dureros şi că picioarele îmi sunt moi, ca şi cum ar fi făcute din gumă.

Pe sală, elevii mă încurajează.

— Credeţi c-am ieşit bine?

— O să vedem! le zâmbesc.

Pământul se învârteşte însă cu mine şi sub ochi îmi ţâşnesc curcubeie.

Am intrat în cancelarie. Directorul cel mare îmi strânge mâna, dar adjuncta vine să mă anunţe:

— Profesorul X, din brigadă, va sta de vorbă cu dumneata după ore şi o să-ţi comunice primele impresii, aşa cum vor fi ele probabil aşternute

ulterior în procesul-verbal. Vei mai fi însă vizitată la o oră sau două de către acelaşi metodist, unul dintre specialiştii secţiei în domeniul predării limbilor străine. Să te ţii mai departe Mne.

Adevărul este că am Făcut o lecţie bună, respectând toate indicaţiile metodice. Sunt absolut convinsă. Dar Vandaim i face semn şi mă cheamă deoparte.

— Ştii, să nu te superi, îmi şopteşte ea la ureche. După lecţie, am intrat printre membrii brigăzii şi le-am ascultat impresiile.

— Şi ce-ai auzit?

— Unul dintre ei spunea: „Fata asta a făcut o lecţie bunişoară. Nu prea i s-ar putea imputa nimic. Atâta este limpede: că a fost regizată şi montată de la un cap la altul”.

Nedreptatea şi indignarea, după atâta consum nervos, mă fac să-mi ies din fire:

— Dar bine… Vanda, tu ştii, am făcut lecţia în amfiteatru.

— Ai predat însă la clasa unde eşti dirigintă.

— Asta-i adevărat. Dar clasa nici nu ştia că are astăzi germana.

E, totuşi, clasa ta…

— Vanda, Vanda!”. Dacă şi tu te-ndoieşti”.

— Nu mă îndoiesc, dar ştii… iartă-mă, vreau să asist şi lecţia consorei mele de ştiinţele naturii… Trebuie să plec…

— Bine, bine, du-te…

Intru şi eu la ora care urmează.

Profesorul metodist, destul de tânăr şi foarte spilcuit, mă invită să iau loc. A participat la încă două din orele mele de germană. Specialitatea lui,

am aflat, este însă franceza.

Are mustaţa tunsă mărunt.

În nodul cravatei şi-a înfipt un ac de aur în formă de liră, împodobită cu perle micuţe albe-sidefii, lucitoare. Butonii la cămaşa impecabilă, albă, par a fi şi ei de aur. Din veşminte i se desprinde un miros plăcut de colonie.

Este preţios. Îşi alege cuvintele, graseind puţin şi gesturile îi sunt deosebit de curtenitoare.

— Aşadar, dragă colegă, îmi spune, suntem în primul an de învăţământ!

— În primul an! îi răspund.

Omul acesta insinuant, nu ştiu prin ce, dar mă nelinişteşte.

— Văd că, în mod excepţional, la recomandarea direcţiei – deşi nu este deloc indicat, deoarece pentru aşa ceva se cere mai multă experienţă – sunteţi şi dirigintă. Va trebui să vă vizitez şi la *o* oră de dirigenţie… Cum vă descurcaţi la astfel de ore atât de pretenţioase?

— Mă străduiesc să mă achit onorabil.

— Onorabil sau bine?

— Pasabil!

— Nu mi se pare destul. Dar văd că aveţi destulă încredere în dumneavoastră…

Şi, când rosteşte ultimul cuvânt, îmi pune palma lui caldă şi transpirată, protector, peste mâna mea, care ţine între degete caietul cu planurile fiecărei lecţii ţinute în scurtul timp de când funcţionez la catedră.

— N-am nicio vină, spun, pentru că mi s-a încredinţat, dincolo de dispoziţiile legale, o oră de dirigenţie. Şi nu ca să mi se facă o favoare, ci ca o

recompensă, şi, mai mult, cred, din lipsă de diriguiţi. Dar oricum, vă rog să poftiţi la una din ore.

— Mulţumesc! Aceasta şi intenţionez, cum v-am mai spus.

(Neavând niciun r la dispoziţie, n-a mai graseiat, dar a rostit cuvântul deosebit de afectat).

Şi-a retras mâna, însă continuă să mă privească în ochi cu-atâta stăruinţă, încât sunt silită să-mi plec fruntea. Devine din ce în ce mai nesuferit şi neliniştea îmi sporeşte.

— Aşadar, continuă, am văzut că aţi fost recomandată de facultate şi pentru învăţământul superior şi pentru cercetare. Vreţi să vă daţi doctoratul?

— Neapărat aş vrea.

Camera unde ne găsim, este destul de mare. Obişnuit, se utilizează la discuţiile diriginţilor cu părinţii. Am folosit-o de câteva ori şi eu. Ferestrele n-au fost însă deschise de dimineaţă şi aerul mise pare sufocant.

— Aveţi în acest caz nevoie şi de o foarte bună certificare a capacităţii dumneavoastră de a vă aplica la catedră, în aceşti trei ani de stagiarat, cunoştinţele obţinute la facultate.

— Fireşte că da.

— Şi nu ştiu dacă aţi aflat că eu sunt cel mai în măsură să vă asigur această certificare.

— Nu

— Eu sunt metodistul – şi-a lăsat iară, ca din întâmplare, palma pe mâna mea. Mă priveşte în ochi şi repetă. Eu sunt.

Ce să-ţi răspund?

— Mă bucur.

Dar, în realitate, nu mă bucur deloc.

— Aveţi talent pedagogic, Îmi spune. Stăpâniţi bine limba pe care o predaţi. Dar aveţi nevoie şi de o îndrumare competentă. Sunteţi căsătorită?

— Nu.

— Sau logodită?

— Nu.

— Aveţi vreo simpatie în şcoală sau în afară?

— Întrebările acestea fac parte din „îndrumarea” pe care doriţi să mi-o daţi?

A început să râdă cu poftă. Mi-a cuprins mâna şi mi-o strânge.

— Cred că până la urmă o să ne înţelegem At nevoie de protecţie. (A lăsat protocolul la o parte şi a început să-mi vorbească la singular). Iar eu sunt gata să ţi-o ofer. Cu protecţia mea mergi la sigur. (Are o transpiraţie bogată). Sudoarea, a început să-i mustească din pielea bine îngrijită şi i se scurge în pârâiaşe subţiri pe obraz. Dar, aceasta bineînţeles, dacă vei fi mai drăguţă decât eşti acuma faţă de mine.

— Ce înţelegeţi prin „drăguţă”?

— Ce înţelegi şi dumneata. De drăguţă, recunosc că eşti într-adevăr foarte drăguţă la propriu, de-aceea te-am şi remarcat la lecţie…

— Doar pentru aceasta m-aţi remarcat la lecţie?

— La figurat, fireşte. Te-aş invita de pildă, astă-seară, dacă eşti liberă. Şi, dacă nu eşti, în folosul viitoarei noastre prietenii, poate ai să te faci…

N-am aşteptat să termine

— Alte „îndrumări” sper că nu mai aveţi să-mi daţi, i-am spus suficient de tăios, şi de asemenea sper că nu mai aveţi nevoie de mine…

Ne ridicaserăm amândoi în picioare. Eu mă îndreptam spre uşă. În timp ce el adăuga:

— Te sfătuiesc să fii mai înţeleaptă!…

Nu i-am răspuns nimic şi am ieşit.

Aşadar, iată o a doua (sau a treia?) dezamăgire! mai întâi repartiţia, nu pentru latină ci la catedra de germană. Acum întâmplarea cu brigada. Un profesor care nu poate să-şi închipuie că o lecţie bună trebuie făcută fără a fi regizată. Şi întâmplarea cu metodistul.

Nu ştiu ce răbdare am mai avut ca să-mi ţin cele două ore următoare. Şi-am plecat acasă.

Mama a observat imediat că ceva nu este în regulă.

— Ce s-a întâmplat?

I-am povestit, revoltată, totul.

După-amiaza a trecut pe la noi, ca aproape în fiecare zi, Mircea. Iar mama i-a istorisit şi lui ce se petrecuse.

Mircea mai auzise câte ceva despre unele isprăvi din trecut ale respectivului, dar nu-i venise să creadă.

„În învăţământ o asemenea faptă? Şi tocmai acum, când s-au înfiinţat consiliile de disciplină?”

— Am să mă duc la el şi-i voi cere socoteală! a reacţionat imediat, mânios la culme.

— Dar în ce calitate? l-a întrebat mama.

— În calitate de profesor care apără prestigiul şcolii, şi de coleg.

— Şi ce dovadă ai?

— Plângerea Silviei.

— S-ar putea ca individul – a fost de părere tata – să-i facă repede un referat negativ, ca pe urmă să poată spune că mărturia Silviei a fost inventată dintr-o simplă dorinţă de răzbunare. Şi-abia după aceea să înceapă o campanie de intimidare. S-a mai văzut. Un ticălos, care are şi puterea în mână, se pricepe prea bine ce să facă într-o asemenea împrejurare.

— Să mai aşteptăm! ne-a îndemnat mama.

— Timp ca să întreprindem ceva, dacă-şi va mai continua încercarea de a o seduce pe Silvia, este încă destul.

Mircea avea o altă opinie. Voia o răfuială rapidă şi categorică, dar în faţa temerilor părinţilor mei că individul ar putea fi în stare, dacă l-am demasca, de cine ştie ce altă ticăloşie, a fost silit, deocamdată, să se abţină.

— Am să fiu însă permanent cu ochii pe el. Şi, oricum, şi pentru orice eventualitate, am să mă străduiesc să adun câteva dovezi împotriva lui.

Brigada şi-a terminat lucrările. Liceul a ieşit bine. Catedra de germană, ca şi ora mea de dirigenţie, la fel.

Metodistul a mai făcut câteva tentative de a mă aborda, făcându-mi unele promisiuni în ce priveşte viitorul meu în şcoală. În faţa atitudinii mele ferme, văd însă că deocamdată s-a resemnat.

Numai Mircea a rămas tot neliniştit. Şi, în fiecare zi, cât timp a stat în liceu brigada, n-a ostenit să mă întrebe: „Cum s-a mai comportat individul?”

S-a jurat că într-o bună zi tot o să se „izbească de el”.

Vanitoşi sunt bărbaţii. Aşa era şi Adrian. Aşa sunt tata şi bunicul. Aşa este şi Mircea care, din ce în ce mai mult, se sileşte să mă câştige.

Mi-a dedicat în acest scop un ciclu întreg de poezii, intitulat *Vâltoare*, care-mi place foarte mult.

Mircea, în general, mă impresionează prin discreţia ca şi prin devotamentul lui. Este destul să-mi exprim o dorinţă, de pildă să văd o anumită piesă de teatru sau să citesc o carte dintre acelea ce se procură mai greu, şi el îmi face imediat, nu ştiu prin ce mijloace, rost, fie de bilete, fie de carte.

Nu-l văd niciodată nervos sau indispus, rămânând, cel puţin în faţa mea, mereu vesel şi binevoitor, chiar când ar avea motive plauzibile să se comporte altfel.

Numai astăzi, după ce a intrat în casă la noi, îl văd preocupat şi oarecum nervos.

Eu îmi corectasem o serie de teze, eram obosită şi doream să privesc un film american intitulat „Cu dragoste domnului profesor”, în care era vorba de felul cum un tânăr profesor negru reuşea să-şi câştige sufleteşte o clasă de copii turbulenţi, unii chiar huligani.

Şedeam în două fotolii alăturate. Mama, care-l simpatizează fără rezerve, ne pusese la îndemână pe o măsuţă pliantă câteva prăjiturele proaspăt coapte de ea. Ne turnase în pahare un suc de ananas. Şi tocmai ieşea din cameră, când Mircea începu să-mi spună ceva ce, de fapt, mai

auzisem şi de la alţii, dar nu foarte precis.

— M-am întâlnit astăzi cu Radu, fostul nostru coleg de liceu.

— Mi se pare că a ajuns inginer.

— Un inginer de vază, inventator. Lucrează într-o mare întreprindere braşoveană. Şi ce crezi că mi-a povestit?

Pe ecranul televizorului, tânărul profesor negru le demonstra elevilor că nu este de ajuns să te crezi mare. Trebuie să ştii să te şi comporţi ca un om mare.

Am presimţit ceva. Aşa că nu l-am întrebat pe Mircea nimic şi am aşteptat în linişte să văd despre ce era vorba.

— Poate ştii despre Radu că a fost trimis mult timp la Paris să se specializeze într-o mare uzină…

— Ei şi ce e cu asta?

— Este, fiindcă acolo l-a întâlnit într-un local de noapte, cu trei ani în urmă, pe Adrian. Cuvintele începuseră să-mi bubuie în urechi. Era împreună cu Eva. Şi dansa cu ea. Ştii cum dansează Eva?... Excentric. El spune că Eva ar fi fost căsătorită de două ori şi, de fiecare dată, a divorţat. Atunci când era cu Adrian, se afla între cele două căsătorii. Şi-l recomanda pe Adrian drept… logodnicul ei.

Aş fi vrut să-l rog pe Mircea să înceteze, dar nu aveam putere şi nici nu voiam să se vadă cât sufăr.

L-am ascultat deci cu răbdare, până la capăt.

— Cineva i-a spus că locuiau împreună într-un mic hotel cu numele de „Havana”. Lui Adrian i se propusese să rămână asistent la catedra de studii

ciceroniene a Universităţii Sorbona. Iar Eva fusese angajată la un mic însă foarte căutat teatru parizian, unde seară de seară cânta, dansa şi obţinea un mare succes de public.

Nu mai vedeam nimic din film, deşi nu-mi dezlipeam ochii de pe ecran. Capul îmi vuia înăbuşit. Trupul îmi amorţise şi nici mâna în care ţineam paharul cu suc parcă nu mai era a mea.

Revedeam tot ce se întâmplase între noi. Şi mă întrebam în mine dacă meritase cu adevărat Adrian toată dragostea mea.

Ajungeam la concluzia că nu. Atunci de ce-l iubeam? De ce continuam să-l iubesc şi să-i rămân credincioasă, deşi ne despărţisem de mult şi pentru totdeauna?

Iată o întrebare căreia constat cu tristeţe că nu pot să-i răspund.

În clasa mea, cei mai mulţi elevi sunt excelenţi, disciplinaţi şi buni la învăţătură. Liceul a fost profilat pe electronică, ceea ce pentru ei înseamnă foarte mult. Şi, pentru a putea urma şi a se perfecţiona în această disciplină atât de importantă pentru viitoarea dezvoltare a ţării, au fost selecţionaţi.

Numai că, din păcate, dat fiind marele lor interes pentru electronică, există o uşoară tendinţă în a nesocoti celelalte materii.

Aceasta m-a şi determinat să-mi fixez, ca temă a unei ore de dirigenţie, o discuţie asupra problemei culturii generale, absolut necesară pentru formarea complexă şi completă a unui tânăr al epocii noastre.

Se ştie că în fiecare clasă – ca şi, în general în

alte colectivităţi – răsare adesea, printr-un proces de altfel foarte firesc uman – câte un lider.

În clasa a cărei dirigintă sunt, liderul nu este altcineva decât nepotul directorului, Doru.

Înalt, chipeş, îngrijit (tatăl lui medic, ocupă o importantă funcţie în administraţia sanitară a oraşului). Doru a fost privilegiat de mic. Şi, fiind şi nepotul directorului, se consideră intangibil.

Ca fiecare lider, el este purtătorul de cuvânt al clasei. Îi place să facă pe vedeta, să protesteze pentru orice sau să aibă revendicări, uneori juste, dar alteori nu.

Notele lui sunt foarte mari, de zece şi foarte rar de nouă. Faptul acesta mă surprinde, fiindcă, după părerea mea, nivelul lui nu trece de şapte şi numai rar de tot se ridică la opt. De aceea îi şi suspectez pe colegii mai vârstnici că dovedesc o anumită îngăduinţă şi părtinire faţă de el.

Este adevărat că unchiul lui conduce cu pricepere şi mână sigură şcoala, că tatăl său răspunde cu cea mai mare amabilitate tuturor solicitărilor profesorilor în ce priveşte problemele medicale şi îi ajută frecvent să-şi procure anumite medicamente străine, recomandate pe reţete, însă de negăsit în farmacii, dar un principiu de bază al şcolii a fost şi trebuie să rămână o bună educaţie prin imparţialitate.

Ceea ce mă indispune cu prisosinţă este şi faptul că băiatul, ştiind că are şi destul succes la colegele lui, s-a aşezat în bancă alături de Mihaela.

La începutul anului şcolar, am făcut o greşeală. I-am rugat pe elevi să ia loc câte doi, un

băiat şi-o fată, alegându-şi ei singuri băncile.

Mihaela, fruntaşa clasei, cea mai bună la învăţătură şi disciplină, este deosebit de timidă în relaţiile cu colegii.

Şi Doru şi-a impus cu uşurinţă alegerea.

Mi-am regretat foarte curând această hotărâre, atunci când l-am surprins pe Doru făcând anumite gesturi cu totul neîngăduite faţă de Mihaela. De pildă, într-o zi, trecând pe sală, în timp ce elevii erau în pauză, l-am surprins cuprinzând-o în aşa fel încât să-i atingă sânii.

Ea încerca să se elibereze zbătându-se, dar el, cu dinţii încleştaţi şi cu un fel de rânjet pe faţă, o ţinea strâns.

Am intervenit. I-a dat drumul şi Mihaela a fugit ruşinată.

Altă dată l-am văzut în curte, încercând să-i ridice rochia până deasupra genunchilor, sub pretextul că voia să-i vadă ciorapii.

S-ar fi putut crede că sunt lucruri copilăreşti, dar cunoscând-o şi înţelegând-o pe Mihaela, mi-am dat seama că gesturile acestea ale lui însemnau pentru ea aproape un viol.

Acum, la ora de dirigenţie, le-am demonstrat ceea ce susţin mereu, şi anume că studiul aprofundat al materiilor din profilul de bază nu poate fi destul.

Doru s-a ridicat şi, cu o atitudine de frondă, mi-a răspuns că statul nostru le-a trasat drept sarcină creşterea cantităţii şi mai ales a calităţii producţiei. Pentru aceasta este nevoie de foarte multe cunoştinţe ştiinţifice şi tehnice. Cultura generală este menită să fie lăsată pe al doilea

plan.

— Nu este adevărat! i-am răspuns. Fără cultură generală omul şi cu deosebire tânărul rămâne un schilod. Studiul limbii, al literaturii, istoriei, artelor, rotunjesc profilul individului, îi şlefuiesc caracterul şi îl înnobilează. Cultura – şi se înţelege de la sine, cultura generală, cel puţin în esenţa ei –, spunea Democrit, înseamnă podoabă strălucitoare pentru cei fericiţi şi o alinare pentru nefericiţi. Le-am vorbit apoi despre marele poet german Hölderlin, care a proslăvit în creaţia lui ideea armoniei antice, armonie ce nu va putea fi nicicând nesocotită, a unităţii cosmice, a frumosului şi a misiunii sacre ce-i revine omului de cultură în general, şi artistului în special, în societate.

— Dar, de pildă, mi-a replicat el cu destulă insolenţă, pentru ce ne mai trebuie atâtea limbi străine şi, în orice caz, atât de bine aprofundate? Noi ne însuşim cunoştinţele în limba noastră română.

— Pentru că ideile mari, din nefericire, nu se nasc numai în aria noastră. Ele pot răsări pretutindeni. Şi accesul la ele trebuie să ne fie deschis.

— Câţiva buni cunoscători de la noi ni le pot traduce.

— Dar, în strictă specialitate, ai nevoie şi de anumite informaţii care n-au fost încă traduse. Poate vei fi trimis să te specializezi într-o ţară a cărei limbă ţi-ar fi atunci de folos s-o cunoşti.

Doru nu abandona:

— Pledaţi adesea şi pentru utilitatea limbii

latine, a unei limbi care nu se mai află în circulaţie. Acesta este trecutul. Ce nevoie mai avem de el?

Am surâs amar.

— Pentru că niciodată nu vom putea afirma că am înţeles pe deplin înţelepciunea celor vechi. Pe temeiul ei s-a ridicat gândirea modernă…

Îmi părea destul de rău că mă angajasem într-o discuţie contradictorie cu un elev rău intenţionat. Aceasta mă temeam să nu-mi scadă prestigiul. Dar nu-l puteam lăsa să influenţeze negativ clasa. Aşa încât am încercat să-demonstrez că interpretarea dată de el şcolii contemporane, drept simplu utilitară şi simplu tehnicistă, este greşită. Niciodată ideea horaţiană de împletire a utilului cu plăcutul nu-şi va pierde valoarea.

Până la urmă, discuţia a antrenat aproape întreaga clasă. Cei mai mulţi dintre elevi au recunoscut, cu convingere, că în trăirea lor de fiecare zi simt o nevoie crescândă de-a fi fundamentaţi şi pe o cultură generală serioasă. Şi că acolo, unde din necesităţi didactice lesne de înţeles, predarea acesteia nu poate acoperi întreaga nevoie de cunoaştere, au datoria de a se documenta mai departe şi prin mijloace proprii.

Aşadar am învins, sper efectiv, recâştigând interesul colectiv pentru cultura generală, dar cu câtă înverşunată luptă… Şi am impresia că numai ajutată de Hölderlin, din ale cărui superbe versuri în original şi în ireproşabila tălmăcire a lui Lucian Blaga, le-am recitat copiilor, rugându-i pe cei care vor să-şi traducă ei înşişi câte ceva mai departe,

aşa cum vor putea, urmând ca traducerea s-o îmbunătăţim în clasă.

I-am mulţumit în gând autorului german atât de însetat de echilibru. Echilibru pe care el a încercat să-l descopere cu ajutorul frumosului şi al artei.

Sus în lumină umblaţi în moale tărâm, *voi fericitele genii*.

Văzduhuri divine
V-ating uşor.
Cum degetele unei artiste
Sacrele coarde…

Dar mă gândesc cât de îngust se pot interpreta unele directive valoroase. Iar de vină sunt convinsă că sunt şi unii dintre colegii care predau disciplinele tehnice. Aceştia, câteodată, ei înşişi socotesc cultura generală fără prea mare importanţă şi pretind că doar la materia lor să se studieze temeinic.

De la un timp, o văd pe Mihaela mereu îngrijorată. Zâmbetul care-i lumina obişnuit chipul i-a dispărut.

O întâlnesc pe treptele de la intrare. O întreb:

— Ce e cu tine, Mihaela?

— Mulţumesc, bine! îmi răspunde.

Dar văd că se simte încurcată. Vrea să mă ocolească şi să treacă mai departe. S-a împiedicat şi era aproape să cadă.

— Dacă-ţi apasă ceva sufletul, vino să stăm de vorbă.

— Mulţumesc.

— Ştii unde mă poţi găsi?

— Da!

În fiecare după-amiază le dau consultaţii elevilor care au dificultăţi la învăţătură, în cabinetul de limbi străine.

Aştept câteva zile, dar Mihaela nu vine.

Între mama şi tatăl ei este o mare diferenţă de vârstă. Căsnicia lor şchiopătează. Tatăl este gelos. Au loc adesea certuri, de-aceea cred că fata este cam neglijată.

Aceasta mă şi hotărăşte s-o vizitez acasă.

Când mă vede, Mihaela devine palidă. Mă invită în camera ei unde, peste puţină vreme, se iveşte şi mama. Conversaţia tânjeşte.

Profit de ocazie câteva clipe, când mama este plecată la bucătărie ca să pregătească o cafea şi încerc să descopăr motivul pentru care fata este atât de schimbată în ultima vreme.

Numai că pe Mihaela o văd inhibată în vecinătatea mamei sale. Nu reuşesc să aflu nimic.

Plec.

— Poate treci într-o zi pe la mine, acasă.

— Poate!…

Şi iată că, peste numai două zile, Mihaela mă vizitează.

A sunat, mă uit prin vizetă şi o văd la uşă zgribulită, cu paltonul modest şi cam ros strâns la gât şi cu capişonul de lână lăsat pe frunte.

— Mihaela!

Deschid. Este toată îngheţată. Deşi abia am trecut de mijlocul lui decembrie, iarna s-a Instalat. S-a făcut frig şi ninge.

Nici în casă nu e prea cald şi nici prea multă lumină nu avem. Peste tot se face economie de combustibil, de electricitate. Facem şi noi.

Mihaela intră şi, dintr-odată, înainte chiar de a-şi dezbrăca paltonul, aşa udă de zloată şi înfrigurată cum e, mă prinde de gât, sughiţând, ca o soră mai mică speriată.

Plânge de-a binelea. O ajut să se dezbrace şi o poftesc în odaie la mine, înainte ca vreunul din părinţii mei să prindă de veste şi să se alarmeze.

— Vă rog să nu vă supăraţi!

— Pentru ce să mă supăr?

— Sunt atât de nenorocită… atât de nenorocită…

Îi strâng la piept trupul firav şi deodată mă simt ca o mamă al cărei copil vrea să i se destăinuie asupra unei dureri.

— Vorbeşte şi, împreună, vom găsi o dezlegare.

Fata începe să-mi povestească:

— Doru!

„Doru? Am înţeles”.

— Încă de anul trecut s-a aşezat lângă mine în bancă. Anul acesta la fel. Mi-a spus că mă iubeşte. Că mai târziu ne vom căsători.

Nu este nevoie să-mi spună mai departe nimic. Eterna poveste.

Fata l-a crezut. Încetul cu încetul s-a îndrăgostit. Şi-au făurit împreună planuri. Dar, pe când Mihaela credea în ele, băiatul urmărea numai s-o prindă definitiv în laţ.

A invitat-o la o reuniune. Au luat parte atunci mai mulţi colegi. Apoi, într-o zi, când tot aşa a invitat-o, s-a pomenit doar singură cu el. Părinţii lui nu erau acasă. Totul fusese ticluit până în cele mai mici amănunte pe magnetofon, o băutură

ameţitoare, flori. Şi ceea ce era pus la cale cu grijă, s-a petrecut.

A crezut în el – îl iubea! – şi s-a înşelat.

A constatat acest lucru imediat după ce o luase în stăpânire. Doru o silise să suporte o injecţie, pregătită din timp, pentru a nu se… întâmpla vreun lucru neprevăzut, spunea el. Dându-şi pe faţă arama, a început să înşire şi numele altor fete pe care le avusese la fel.

Suferise trupeşte, dar şi mai mult sufleteşte. Toate visurile ei de fată se năruiseră.

Nu ştia ce să facă. Să le spună părinţilor, nu îndrăznea. Mama şi tatăl ei, fiecare în altfel, n-ar fi înţeles. Pe de altă parte, se mai temea, cu toată acea injecţie, să nu rămână gravidă.

Pe semne că Doru se şi lăudase cu victoria obţinută asupra ei şi în faţa altor băieţi din clasă, fiindcă începuse să fie privită de unii dintre aceştia cu un anumit înţeles. Ba chiar un elev din clasa învecinată, Virgil, îşi permisese mai deunăzi să-i ceară o întâlnire aşa cum a… avut-o şi cu Doru.

Pe de altă parte, Doru se purta faţă de ea cu o intimitate şi-o lipsă de respect, care o indignau. N-a mai putut răbda. De-aceea, luându-şi inima-n dinţi şi cu toată jena, s-a hotărât să vină la mine.

Obrazul delicat al fetei, povestindu-mi aceste lucruri, parcă se micşorase, se umpluse de creţuri şi căpătase mici pete galbene. Ochii ei albaştri, atât de senini înainte, deveniseră ceţoşi şi se umpluseră de lacrimi.

Ce era de făcut? Nu puteam provoca un scandal. Mihaela, poate din pudoare, se opusese

categoric ideii mele de a-l chema pe băiat şi a sta toţi trei laolaltă de vorbă.

— Vă rog numai, m-a rugat ea, mutaţi-mă din bancă de lângă el.

Eram nemulţumită, lucrurile nu trebuiau să rămână aşa. Doru avea datoria să dea socoteală de fapta lui şi, în orice caz, să ştie că are o mare răspundere faţă de fată.

Dar Mihaela n-a vrut cu niciun chip să primească alt sprijin, în afară de acela de a fi mutată din bancă.

În noaptea care a urmat după plecarea Mihaelei, numai cu greu am putut să adorm.

A doua zi, pretextând necesitatea reorganizării tabloului clasei, am făcut câteva schimbări. Şi, între altele, am mutat-o pe Mihaela de pe rândul de lângă fereastră, în cel de lângă uşă.

Doru a protestat. Am auzit şi alte glasuri ale unor băieţi:

— Ei doi stau de la început împreună.

— Nu vor să se despartă.

Am stăruit în hotărârea luată şi lucrurile au rămas cum le-am stabilit eu.

Mihaela era împurpurată şi, la ieşirea din clasă, strecurându-se pe lângă mine, mi-a şoptit:

— Vă rămân din inimă recunoscătoare!

Iarna, începută anul acesta atât de timpuriu, este din ce în ce mai grea. În nordul Europei au loc viscole violente, căi ferate şi numeroase şosele au fost blocate. Se vorbeşte, totodată, de o economisire sporită a energiei, ca şi de o scădere a posibilităţilor de aprovizionare a populaţiei din

câteva ţări.

Am încheiat trimestrul întâi. S-a dat vacanţă. Părinţii lui Mircea şi ai mei, care de curând s-au împrietenit, au hotărât să petrecem împreună, la noi, revelionul.

Mama face pregătiri mai intense decât de obicei. Tata, la rândul său, aleargă dintr-un colţ în altul al oraşului şi de la o coadă la alta, secondat şi de tatăl lui Mircea, pentru aprovizionări.

Simt că urmează să se petreacă un lucru mai neobişnuit.

Şi, în această seară, totul se lămureşte. Mircea a intrat la mine în odaie, având un aer solemn. Se înserează devreme. Am aprins lumina. Afară, prin geamuri, se vede ninsoarea înteţindu-se. O fereastră nu este suficient de bine închisă şi vântul o zgâlţâie. Mircea s-a aşezat alături de mine pe divanul larg, dăruit mie de bunica.

— Scumpa mea Silvia, îmi vorbeşte blând.

Începeam să înţeleg.

— Mircea! am încercat să-l opresc.

Dar el şi-a scos din buzunar o cutiuţă de marochin roşu. A desfăcut-o. Pe catifeaua cu care era căptuşită, am zărit două inele de aur.

— Le-am comandat pentru noi doi! mi-a explicat. În noaptea de revelion aş vrea să te cer de soţie, oficial, părinţilor tăi.

Am tresărit. Inima îmi palpita. Deodată mi-am revenit şi l-am privit deschis.

Privirea aceasta a mea i s-a părut lui Mircea un semn de încurajare. A continuat:

— Ne potrivim! Acum ne cunoaştem mai bine. Te iubesc şi te stimez! Ai un caracter fără cusur.

Mă voi sili să-ţi corespund. Avem amândoi aceeaşi profesie. O profesie pe care-o cinstim atât prin munca cât şi prin devotamentul nostru. Avem aceleaşi gusturi şi preferinţe. Şi îţi făgăduiesc solemn că mă voi strădui să te fac fericită…

O mulţime de gânduri contradictorii mi se învălmăşeau în cap. Netăgăduit, Mircea îmi putea deveni un soţ bun. Fusesem adeseori curtată, alteori mi se făcuseră aluzii cu privire la o eventuală căsătorie, însă niciodată încă un tânăr atât de plin de calităţi ca Mircea nu venise aşa de hotărât ca să-mi ofere un inel de căsătorie.

Îi eram recunoscătoare pentru acest gest şi tocmai de aceea nu-l puteam accepta.

Primindu-i inelul, ar fi însemnat că mi l-am scos definitiv din inimă pe Adrian şi că-i declar lui Mircea acest lucru. Ori nu era aşa. Şi atât Mircea cât şi alţii ştiau că nu era aşa. Şi chiar dacă ei n-ar fi ştiut, ştiam eu, şi era prea destul.

Am privit pentru ultima oară scânteierea ispititoare a inelelor de aur.

— Îţi mulţumesc din suflet, Mircea, i-am spus, atât pentru dragostea, cât şi pentru încrederea şi hotărârea ta. Dar nu pot să primesc. Mi-am scos ideea oricărei căsătorii din minte.

— Pentru ce? Doar nu intenţionezi să te călugăreşti? a întrebat, iritat.

— Nu. Vreau să-mi dedic întreaga viaţă şi toate puterile numai copiilor, şcolii, profesiei pe care mi-am ales-o şi despre care tu vorbeai atât de frumos adineauri.

— Slujirea şcolii nu implică o renunţare la bucuriile vieţii, dacă aş putea să-ţi spun aşa.

Mircea pusese pe masă cutiuţa, se ridicase în picioare şi stătea cu mâinile lăsate în jos, privindu-mă mâhnit.

La sobă duduia focul.

Am luat de pe masă cutiuţa şi i-am vârât-o la loc în buzunar.

— Aş vrea să te rog mult, Mircea, să mă înţelegi!

Mama tocmai intra cu o tavă, pe care se afla obişnuita gustare pentru noi doi. Sărmana! Cât şi-ar fi dorit să ne ştie logodiţi, iar în ce-l priveşte pe Mircea începuse să-l şi considere ca pe-un copil al ei.

„N-am avut băiat! Acum voi avea!”

— Mamă, i-am spus, ştii, Mircea şi părinţii lui nu vor mai petrece revelionul împreună cu noi.

— De ce? s-a alarmat ea.

— E greu de explicat. Dar astfel stau deocamdată lucrurile.

Mircea a plecat.

Din uşă mi-a mai rostit:

— Să ştii că altei fete n-am să-i mai ofer ceea ce ţi-am oferit ţie. Şi oricând te vei răzgândi – nădăjduiesc că te vei răzgândi! – cheamă-mă… Am să mă întorc imediat…

L-am sărutat pe obraz ca pe-un frate şi Mircea a plecat.

Mama rămăsese înlemnită. Pusese pe măsuţă tava. Îmi dădeam seama că ar fi vrut să-l strige, însă nu îndrăznea.

S-au auzit zăvorul şi paşii lui pe scările de piatră din faţă.

Am făcut bine? Am făcut rău? Nu ştiu, dar nu

puteam proceda altfel. Trebuia să fiu cu sufletul împăcat faţă de toţi, dar mai cu seamă faţă de mine.

Ceea ce mă temeam că ar putea să se întâmple s-a întâmplat. După ce, mai înainte, la şcoală, mi-a cerut învoirea, într-o seară Mihaela a revenit la mine.

Afară era zloată şi sufla un vânt rece, silind ramurile uscate ale salcâmului ce ne străjuieşte casa să se bată în geamuri cu un zgomot lugubru.

Se vedea că plânsese.

Am sărit de la birou unde, ca de-obicei, îmi pregăteam lecţiile şi i-am ieşit înainte.

Fără ca ea să-mi fi rostit vreun cuvânt, am priceput tot.

— De unde ştii? am întrebat-o.

Nu mi-a răspuns. Nici n-avea ce răspunde. Orice fată ştie prea bine, şi nu numai din cele învăţate la orele de anatomie, ci şi după simptomele fireşti, când se întâmplă un asemenea eveniment.

M-a prins de gât ca un copil – de fapt era încă un copil şi viaţa o lovea încă de la început – şi a început din nou să plângă.

— Ce să mă fac acum?

Pentru un moment, nici nu ştiam ce să-i răspund.

Am tras-o lângă mine pe divan. În casă era cald, dar trupuşorul ei fragil tremura ca bântuit de friguri.

Buzele i se albiseră.

— Să chibzuim! i-am spus.

— În primul rând, am să mă retrag de la

şcoală.

— În primul rând – mi-a venit o idee salvatoare –, vom merge împreună la o doctoriţă. Poate că lucrurile nu stau aşa cum bănuieşti tu.

— Aşa stau.

— Vom vedea.

Până la urmă s-a lăsat convinsă ca, a doua zi, să ne ducem amândouă, nu la un cabinet ginecologic oficial, unde se putea întâmpla să fim văzute de cineva care să împrăştie apoi zvonul, ci acasă la o bună prietenă a mea, cu care de asemenea fusesem colegă de liceu la R. Şi care, eram sigură, avea să mă ajute discret.

Ne-am dus şi rezultatul a fost cel presimţit de fată. Mihaela era însărcinată. Şi încă în luna a doua. Naşterea, dacă totul ar fi decurs normal – deoarece despre un avort nici nu putea fi vorba – urma să aibă loc cam pe la începutul verii.

Dar ceea ce o îngrozea era perioada de sarcină, semnele evidente ale acesteia, care atrag atenţia tuturor şi, Indirect, mila sau dezgustul celor din jur.

La şcoală n-ar fi renunţat, deşi era hotărâtă să se retragă de la cursul de zi. Ar fi luat însă un serviciu undeva, la o cooperativă, ca muncitoare şi ar fi urmat mai departe la fără frecvenţă.

— Ai stat de vorbă cu Doru? am întrebat-o.

— Nu. Mi-e silă de el. Şi, de altfel, a pus ochii acum pe o altă fată.

— Din clasă de la noi?

Nu, dintr-o clasă învecinată. Se cheamă Viforeanu Sanda.

— Va trebui s-o apărăm şi pe Sanda. Iar în ce

te priveşte pe tine, să-l silim să-ţi poarte răspunderea.

Obrajii Mihaelei ardeau:

— Nu este băiatul care să fie în stare – sau măcar să vrea – să poarte o cât de mică răspundere a faptelor lui. Şi, de altfel, nici nu mi-aş dori, oricât de nenorocită aş fi, să am, nici mai târziu, un asemenea bărbat. M-a jignit atât de grav încât, deşi la început mi s-a părut că mă îndrăgostisem de el, după ce s-a purtat cum s-a purtat, îmi provoacă o adâncă repulsie.

— Şi cu toate astea, va trebui să facem ceva. Dacă nu pentru tine, măcar pentru copil.

— Asta-i adevărat.

M-am hotărât deci, pentru început, nu să stau eu de vorbă cu el, era mai dificil şi destul de penibil, şi nici cu părinţii lui, ci de-a dreptul cu directorul cel mare, care îi era unchi. Fiind colegi, cu toată situaţia mea de subalternă şi cu toată diferenţa de vârstă, speram să putem ajunge la o înţelegere rezonabilă atât cu privire la Mihaela, care trebuia trecută, fără zgomot, şi sub un pretext destul de bine justificat, de la cursul de zi la cel fără frecvenţă, cât şi în ce-l priveşte pe Doru, ale cărui fapte trebuiau să-şi primească răsplata cuvenită.

— Ce-a căutat singură la el? mi-a replicat directorul în aceeaşi seară, după ce-i relatasem totul. Ce-a căutat aceea a găsit. Doru nu poartă nicio răspundere. Sunt inconştiente fetele astea. Sigur, el, ca băiat, are nevoi fiziologice. Ele sunt provocatoare prin instinct…

— Mihaela nu e câtuşi de puţin provocatoare.

— Nu e, nu e!... De unde ştii dumneata că nu e?”

— Sunt zi de zi cu clasa. Aş fi observat măcar o singură dată vreun gest nelalocul lui, ceva...

— Ca şi cum ele fac gesturi dintr-acestea în prezenţa dirigintei. Sunt destul de şirete...

— Pe Doru l-am surprins însă de câteva ori asaltând-o.

Directorul se enervase.

— Văd că nu eşti deloc obiectivă.

— Ba tocmai că sunt.

— În orice caz eşti pornită, din nu ştiu ce motive, împotriva băiatului. Şi eu te-aş sfătui... Nu e deloc în avantajul dumitale. Fata a făcut vreo plângere?

— Nu. Ea nu pretinde nimic.

— Păi vezi? Ea nu pretinde nimic, pentru că se simte vinovată. Asta e. Şi numai dumneata... De ce te ridici împotriva mea?... Pentru că, de fapt, te ridici împotriva mea... Ce urmăreşti? Urmăreşti să mă compromit.

— Urmăresc să se facă dreptate. Şi să împiedic mai departe şi alte fapte asemănătoare ale lui Doru.

— De unde ştii dumneata că Doru va mai săvârşi şi alte fapte asemănătoare?

Congestionat, nervos, directorul se plimba prin cancelarie cu paşi mari şi apăsaţi, de colo până colo. Uitându-şi atitudinea, obişnuit marţială, se deschisese la nasturele de sus al gulerului cămăşii, şi se ştergea de sudoare pe faţă cu batista.

I-am povestit ce aflasem despre insistenţele

lui Doru asupra celeilalte fete.

— Gelozie feminină! Scorneli! şi-a ridicat el vocea. Calomnii! Am să stau de vorbă cu el. Dar sunt dinainte convins…

— Nu fiţi dinainte convins! Dacă vreţi să aflaţi adevărul, i-am răspuns şi eu cu un ton ceva mai ridicat.

— Şi, până una alta, te sfătuiesc să nu mai povesteşti şi altora asemenea invenţii…

— Nu sunt invenţii. Eu o cunosc pe Mihaela. Şi, după o astfel de faptă…

Cineva, un profesor – mi s-a părut că unul de lucrări practice, care desigur înainte ciocănise încet, dar nu se auzise – îşi băgase capul pe uşă şi, văzându-ne că discutăm agitat, în contradictoriu, şi, probabil, ca să nu fie martor la un asemenea conflict, se retrăsese repede.

— Nimeni n-are dreptul să condamne înainte de a fi dovedit… aşa e şi în justiţie…

— Sunt de acord, dar hai să facem totul ca adevărul să iasă la lumină, oricare ar fi…

— Eu, în locul dumitale, aş fi mai prevăzătoare. Ai văzut cum te-am primit în şcoală? Cu braţele deschise.

Recunosc!…

— Ei bine, de ce vrei acum să strici totul? De ce eşti nerecunoscătoare?

— Nu sunt nerecunoscătoare. Vreau să fiu dreaptă. A dori să fi drept înseamnă?…

— Înseamnă ce spun eu… Deocamdată te rog să taci… Am să cercetez…

— Când?…

— În câteva zile…

— Bine!…

— Bună ziua!…

— Bună ziua!…

De fapt, curmând discuţia şi spunându-mi ritos „bună ziua”, mă dăduse, indirect, afară.

Peste cam două săptămâni, timp în care eu aşteptasem cu nerăbdare răspunsul făgăduit de director la problema pusă de mine, un băiat vine în goană – eram de serviciu pe şcoală şi mă găseam cu elevii în curte – şi-mi spune că sunt căutată urgent de director.

Eram convinsă că în legătură cu Mihaela şi Doru. Mă grăbesc spre cancelarie. Înăuntru, directorul avea un oaspete.

— Aşteaptă puţin, îmi spune. Îşi expediază repede vizitatorul şi, tot numai zâmbet, mă pofteşte înăuntru.

— Am stat de vorbă cu Doru, îmi spune. O să fie bine.

— Cum o să fie bine? doresc să aflu precis.

— Pe Mihaela am mutat-o, pentru motive de sănătate, la fără frecvenţă. Atât te informez deocamdată. Restul îl vei afla peste alte câteva zile. Numai că, deocamdată, nu pentru asta te-am chemat.

— Dar pentru ce?

Directorul ia portretul înrămat în piele al şefului statului. Şterge cu batista rama.

— Ia priveşte ce praf au lăsat… Femeile astea de serviciu, dacă nu stai cu ochii pe ele, niciodată nu-şi fac cum trebuie datoria…

— Cred că nu aceasta voiaţi să-mi spuneţi…

Directorul este numai zâmbet şi miere.

— Aşteaptă să vină şi adjuncta. Am chemat-o şi p dânsa. Avem nişte veşti bune.

Sunt din ce în ce mai nedumerită. Afară sună clopoţelul de intrare.

— Am oră, trebuie să plec…

— Nu-i nimic. De vreme ce te reţin eu…

— N-aş vrea să se işte în clasă vreo neorânduială.

— N-o să se întâmple nimic. Ştiu eu cum îţi educi elevii… Aşa cum a fost şi bunicul. Ştii că eu l-am avut profesor?

— Nu ştiu!

A intrat şi adjuncta.

— I-aţi spus?

— Nu, aşteptam să-i comunici dumneata…

Adjuncta îşi desface servieta pe care o poartă veşnic sub braţ şi din ea scoate o hârtie.

— Uite, draga noastră, de la minister ni s-a cerut să trimitem la examenul de traducători din şi în limbi străine *cele mai bune* cadre.

— Cei care reuşesc au extraordinare şanse, adăugă directorul. Pot deveni…

— Dar eu nu vreau să devin nimic altceva decât ceea ce sunt. O cât mai bună profesoară, şi-atât.

— Bine, bine, foarte bine. Ţine să precizeze directorul. Dar asta nu te împiedică să devii şi o foarte bună traducătoare.

— Dar sunt!…

— Eşti, însă fără certificat. Nu vrei să ai şi un certificat? Ce-ţi strică?…

— I-adevărat. Nu-mi strică.

— Ei, vezi, vezi? Noi vrem să te ridicăm.

— Mulţumesc.

— Aşa că, acum, duminică, la orele zece, trebuie să fii la Bucureşti. Examenul se dă în clădirea facultăţii de ştiinţe economice din Piaţa Romană. Ai unde să dormi în noaptea de sâmbătă spre duminică şi chiar de duminică spre luni?

— Nu am. Dar nu-i nimic. Plec cu trenul de noapte. Duminică de dimineaţă sunt la examen. Şi, după-amiază, plec înapoi. Luni de dimineaţă am ore de la opt şi nu vreau să lipsesc.

— Lăudabil. Asta-i lăudabil.

— Succes! îl completează pe director adjuncta.

— Îl sper.

— Nu-l spera, fii sigură, un asemenea cadru…

Sunt condusă de director (mai mult sunt împinsă), spre uşă.

— Şi, referitor la Mihaela, mai vorbim noi.

Adjuncta mă priveşte cu înţeles: „Uită-te cu ce se ocupă ea!”…

Am dat examenul: versiune şi retroversiune. Nu a fost greu. Însă tema şi textul mi s-au părut stupide. Ceva banal, cu nişte date statistice şi câţiva termeni tehnici… Versiunea am dat-o de dimineaţă. Retroversiunea, după-amiază. De fapt, ar fi trebuit, socoteam, invers. În pauza de amiază am mâncat la un expres din preajma universităţii. Am trecut şi pe la facultate. În hol am văzut un afiş. În cadrul societăţii internaţionale clasice „Ovidianum” era anunţată o conferinţă a unui profesor de la universitatea din Mainz. Conferinţa urma să fie ţinută în limba latină. Şi cum era fixată pentru orele 18, iar tren nu aveam decât pe la

orele 22, am hotărât să particip.

Mă bucuram dinainte să ascult o conferinţă în atât de melodioasă limba latină, iar la discuţiile de după conferinţă, puteam să iau parte în limba germană.

Am terminat retroversiunea mai repede decât îmi închipuiam şi, neavând altceva mai bun de făcut, am şi pornit spre facultate.

Deşi era duminică – pe urmă am aflat că profesorul din Mainz ceruse insistent ca manifestarea să aibă loc în această zi, deoarece în ziua următoare pleca, dorind să viziteze mănăstirile din Moldova – sala de marmură de la intrare era deschisă.

M-am aşezat pe o bancă de lângă marea statuie a lui Eminescu.

Aici avusese loc, în toamna ce trecuse, serbarea de absolvire a facultăţii de limbi clasice, când eu fusesem rugată să recit versuri din Mihai Eminescu traduse în limba latină de profesorul Traian Lăzărescu.

Eruditul profesor Nicolae Barbu rostise cu acel prilej, tot în limba latină, o cuvântare care ne mişcase pe toţi.

Acum, singură pe bancă, revedeam în minte tumultul de neuitat al acelei zile. Ce planuri îmi făurisem! Mă vedeam la catedră rostind texte ciceroniene sau versuri din Horaţiu şi Ovidiu.

Realitatea îmi răsturnase în bună parte aceste planuri. N-aş putea spune că limba şi literatura germană nu-mi plac. Goethe, Schiller, Heine, Herder, Wieland, Hölderlin, Rilke şi, dintre contemporani, Grass, Bel! Lenz şi mulţi alţii îmi

sunt la inimă.

Era însă cu totul altceva decât ceea ce năzuisem. Şi cine nu ştie că planurile primei tinereţi sunt cele mai scumpe?

Stam deci pe bancă. Invitaţii începură să sosească. L-am văzut şi pe profesorul Barbu împreună cu musafirul său din Mainz, pe nume Salmann. Au intrat grăbiţi, ţinându-se de braţ, sub privirile nu foarte prieteneşti ale portarului, firește indispus că fusese adus la Facultate şi într-o zi de duminică.

Am urcat şi eu în sala cea mare de consiliu a catedrei de clasice, de la etajul al doilea, unde urma să vorbească profesorul Salmann şi m-am aşezat potrivit unei vechi obicei, fiindcă îmi repugnă să stau prea în faţă, undeva mai la o parte.

După câteva cuvinte de prezentare, Salmann a început să vorbească. Tema: „Metamorfozele”, o formă voalată de a vorbi prin intermediul fabulei despre societatea contemporană poetului.

Profesorul din Mainz, încă destul de tânăr, are *o* documentare bogată şi un limbaj la cel mai înalt nivel. Sigur, felul de a vorbi limba latină, potrivit şcolii clasice germane, este puţin diferit de al nostru. Numele atât al personajelor, cât şi al unor autori, este pronunţat nemţeşte. Amintindu-i, bunăoară, pe Euripide, rosteşte Ciripide, lui Cicero îi spune Kikero. Dar aceasta nu scade cu nimic valoarea ştiinţifică a argumentării.

Ascultam concentrată, când l-am zărit pe *el*, ivindu-se la uşă.

Ar trebui să fiu nesinceră de nu aş recunoaşte

că, într-un fel, presimţeam întâlnirea.

Întârziase. S-a strecurat printre scaunele ocupate de invitaţi şi a luat loc din întâmplare, nu prea departe de mine.

Stătea într-un asemenea fel, încât îl puteam privi din profil.

Nu se schimbase prea mult. Dar colţurile gurii nu mai aveau tăietura atât de proaspătă şi tinerească de altă dată. Se curbaseră în jos, dându-i un uşor aer de deprimare.

Am şoptit mai mult cu gândul decât cu glasul:

— Adrian!

Normal era să nu mă fi auzit. Dar el, prin nu ştiu ce minune, şi-a întors capul. Ochii ni s-au întâlnit.

A făcut un gest cu mâinile, de surprindere, apoi m-a salutat.

În timpul care-a urmat, şi-a mai întors de vreo două ori capul, privindu-mă pe furiş. Iar când conferinţa s-a terminat, încă înainte de a fi încetat aplauzele, s-a ridicat şi a venit la mine. Mi-a luat respectuos mâna, mi-a sărutat-o şi m-a întrebat:

— Cum ai ajuns aici? Te-ai mutat la Bucureşti?

I-am explicat pentru ce venisem şi, la plecare, mi-a cerut voie să mă însoţească.

Pentru că mai era încă puţină vreme, m-a condus într-o cofetărie de pe bulevard şi m-a servit cu o prăjitură de ciocolată, dintre acelea care îşi aducea aminte că îmi plăceau.

Pe urmă a vrut să ştie cum mă împac cu şcoala, i-am povestit câte ceva, neuitând nici de întâmplarea cu Mihaela.

— Ai rămas neschimbată, a murmurat. Curată ca lacrima…

Aş fi aşteptat să continue. Dar el a tăcut. Şi eu nu voiam să-l sâcâi cu întrebările mele.

Mă uitam numai cu deznădejde la ceas. Limbile lui se mişcau îngrozitor de iute.

— Trebuie să plec! l-am anunţat.

— Mă laşi să te însoţesc la gară?

— Cum de nu? Suntem vechi şi buni prieteni.

— Suntem mai mult!

La gară am ajuns numai cu câteva minute înainte de plecarea trenului. Adrian mă invitase să luăm un taxi, dar eu îl refuzasem şi preferasem să ne urcăm într-un troleibuz, care cam întârziase pe drum.

— Grăbiţi-vă! m-a zorit un ceferist, văzându-mă şovăind în faţa scărilor vagonului de clasa a doua, în care trebuia să urc.

Ziua era cenuşie. Liniile de cale ferată fuseseră acoperite de zloată. Ceea ce nu împiedica să se vadă cutiile de tablă, sticlele şi hârtiile aruncate din vagoane, de la ferestre, de călători.

Adrian mi-a sărutat din nou mâna.

— La şedinţele obişnuite ale societăţii de filologie clasică nu vrei să vii? m-a întrebat, la despărţire. Se ţin o dată pe lună în clădirea Institutului de istorie „Nicolae Iorga” de la şosea.

— Ţi-am spus că predau germana!

Mă urcasem în vagon, dar rămăsesem lângă uşă.

— Ce-are a face? Avem nevoie de toate forţele. Vrei să-ţi trimit o invitaţie?

Motoarele locomotivei începuseră să uruie.

Abia ne mai auzeam.

— Trimite-mi!…

— Ali aceeaşi adresă?

— Aceeaşi!…

Trenul s-a urnit şi el rămăsese pe peron, fluturându-şi mâna. M-am repezit în compartiment, am deschis repede fereastra, deranjându-i pe călători. Şi mi-am fluturat şi eu mâna. Numai că trenul şi ajunsese la curbă, iar el nu se mai vedea!

M-am aşezat la locul meu, cerându-mi scuze celor pe care-i deranjasem.

— Soţul? m-a întrebat o tânără cu ochii cam prea mult boiţi în violet.

Am făcut un semn cu capul, care putea să însemne şi da şi nu.

— Vă despărţiţi întâia oară?

Am repetat semnul.

— Vă înţeleg. E greu. Şi eu sunt în aceeaşi situaţie.

— Da? m-am mirat.

— Da. Şi soţul meu abia s-a învoit să mă lase să plec. Mă duc în vizită la mama. Suntem în primul an de căsătorie. Şi nu se poate lipsi de mine. Ne iubim foarte mult.

Tânăra continua să pălăvrăgească, zugrăvindu-şi pe larg căsătoria sa fericită, în timp ce eu încercam să retrăiesc ultimele ore din Bucureşti şi neaşteptata întâlnire cu Adrian.

„Era cu totul altul, mă gândeam. Ce s-o fi întâmplat?

Tânăra din compartiment ajunsese cu povestirea la capitolul „socrii”. Mă sileam să n-o

ascult, dar nu era cu putinţă. Îşi clătina zulufii titiriţi dintr-o parte într-alta şi bătea neîncetat din pleoapele violete.

Socrii o iubeau, o alintau şi ea, la rându-i, se silea să le fie cât mai pe plac.

„A slăbit şi din această cauză ochii i s-au adâncit puţin în fundul capului. Dar nu-i stă rău. Şi ce interesant îl completase pe Salmann atunci când fusese vorba de cauzele exilului poruncit de Augustus. Motivele fuseseră de ordin politic, demonstrase el, deşi împăratul nu vrusese niciodată să recunoască. Dovezi concrete, fireşte, nu existau. Logic, însă, lucrul acesta putea fi plauzibil. Astfel nu se putea explica intransigenţa de fier a împăratului, lăsată moştenire şi lui Tiberius".

„Numai atunci când puterea arbitrară se simte primejduită în vreun fel, continuase Adrian, devine atât de înverşunată şi de necruţătoare. *Nemo potentes aggredi tutw potest*! Nimeni nu se poate apropia în siguranţă de cei puternici! a spus Seneca. Mai ales când cel care vrea să se apropie pare primejdios prin colosala forţă a artei şi a spiritului de care dispune şi care semnifică protestul".

Tânăra cu ochii excesiv de boiţi îşi continua istorisirea despre relaţiile sale cu familia. Îi priveam buzele care se mişcau harnic, fără ca totuşi s-o mai aud.

Am ajuns. Îmi iau rămas bun de la tovarăşii de călătorie şi cobor cât pot mai iute, ca nu cumva povestitoarea să se remorcheze de mine.

Mă simt toată plină de Adrian.

În gară mă întâmpină Mir ce a, în braţe cu un buchet imens de flori.

Telefonase la noi, mama îi spusese când vin şi el mă aştepta.

— Pot să trec mâine seară pe la tine? mă întreabă.

Mircea mă mişcă prin statornicia şi nedescurajarea lui.

Aş fi vrut să-l rog să mă lase singură, liniştită. Să mă gândesc la *el*.

Nu îndrăznesc. Mi-e teamă că-l rănesc pe băiatul acesta, despre care nici nu-mi închipuisem că se va ataşa într-atât de mine. Şi, cu vocea pe jumătate, consimt.

Mircea e încântat. De fapt, a şi angajat un taxi, cu care mă conduce acasă.

— Atunci vin mâine. În jurul orei şapte.

„Ce-o mai fi vrând să ne spunem? între noi, din seara aceea când adusese inelele, totul a rămas cum nu se poate mai clar”.

— Bine. Vino. Te-aştept.

A doua zi de dimineaţă, îl rog, prin intermediul secretarei, pe director, să mă primească.

Îmi trimite vorbă că este ocupat şi abia în pauza dintre orele a treia şi a patra mă poate primi.

La pauza dintre orele a treia şi a patra este însă plecat la secţia de învăţământ, aşa încât sunt nevoită să revin tocmai după-amiază.

Atunci mă primeşte cordial.

— Ei? Cum a fost? A fost bine? Vi s-au dat teme grele?

— Nu. N-au fost grele, însă nu pentru aceasta vă rugasem să mă primiţi.

— Dar pentru ce?

Are o privire sincer uimită şi mă întreb în mine dacă nu cumva într-adevăr a uitat.

— În problema cu Mihaela.

— În problema cu Mihaela, ţi-am spus. Am şi mutat-o la secţia fără frecvenţă.

Nu mă descurajez şi îl atac direct:

— Aţi discutat cu Doru şi cu părinţii lui?

— Am discutat, dar ceea ce nu-mi place la dumneata este tonul inchizitorial cu care-mi vorbeşti.

— Vă rog să mă iertaţi.

Ca şi de rândul trecut şi probabil ca şi în alte împrejurări, ia portretul şefului statului de pe biroul său şi începe să-l cureţe cu o cârpă de praf, suflând din când în când peste el.

— Am discutat şi Doru îmi comunică, pe bună dreptate, că nimeni n-a adus-o cu forţa pe Mihaela la el.

— A invitat-o, inducând-o în eroare că are loc o reuniune comună…

— Dar n-a adus-o cu forţa! Şi o fată, dacă este invitată la un băiat, trebuie să se gândească bine şi să fie prevăzătoare.

— Ar fi trebuit, recunosc, însă Doru e prea insinuant şi expert. Se pare că există şi anumite antecedente…

Directorul se încruntă.

— De unde ştii dumneata? Ai astfel de dovezi?

— N-am!…

— Ei, vezi? Ei, vezi? Atunci cum de poţi să-l

acuzi?

— Să facem cercetări. E la urma urmei vorba nu numai de cinstea unei fete, despre care, personal, pot să dau garanţie, ci chiar de viaţa ei…

— Vorbe mari, vorbe mari, draga mea”.

Sunt foarte necăjită.

— Dacă dumneavoastră nu vreţi să întreprindeţi nimic, voi întreprinde eu.

Directorul a făcut o figură lungă.

— Doreşti să mă reclami?

— Fata nu poate fi lăsată să nască un copil fără tată…

— Cine ştie cine o fi vinovatul şi vrei să arunci vina asupra nepotului meu. Dacă s-a dus la el, s-o fi dus şi la altul…

Mă indignează reaua credinţă:

— De ce atunci nu vreţi să stabilim adevărul?

— Dar cine nu vrea?

— Dumneavoastră. Lăsaţi timpul să treacă ca pe urmă tot fata să fie vinovată că nu s-a plâns la timp.

— Aşa crezi dumneata?

— Da.

— Nu te sfătuiesc să te întreci cu măsura. Şi-aşa te-am apărat înaintea metodistului care te-a vizitat la ore şi îţi găsise vreo câteva cusururi de ordin pedagogic. I-am spus că eşti o profesoară tânără, dar dotată…

— N-am cerut nicio ocrotire. Iar metodistul…

— Acum vrei să insinuezi ceva şi despre el?

— Nu obişnuiesc să insinuez, ci să vorbesc pe faţă.

— Te-am lăudat înaintea lui şi l-am rugat să-ţi

corecteze referatul. Şi-acuma aşa îmi mulţumeşti? …

Discuţia a mai durat încă vreo jumătate de oră şi directorul mi-a mai cerut o scurtă amânare, ca să poată sta, în sfârşit, de vorbă cu Doru.

Peste vreo două zile, fiindcă-i venea rândul lui Doru la ascultare, l-am scos la lecţie. N-a ştiut nimic sau n-a vrut să-mi răspundă şi i-am dat nota trei.

— Mai ascultaţi-mă, a protestat el. De ce mă persecutaţi?

Îl ascultasem suficient, încât l-am trimis înapoi în bancă. A plecat bombănid.

În aceeaşi seară, directorul m-a chemat iarăşi în cancelarie. Mi-a vorbit protocolar, cum nu obişnuia, rămânând încruntat:

— Nu înseamnă, şi a ridicat glasul, că, urmărind să-i smulgeţi lui Doru o declaraţie în defavoarea lui, aveţi şi dreptul să-l terorizaţi, punându-i numai câteva întrebări care să-l încurce, refuzând să-l ascultaţi mai departe atunci când vă roagă şi trecându-i în catalog o notă proastă.

Rămăsesem stupefiată. O asemenea rea credinţă încă nu întâlnisem.

— Dar nu-i adevărat… am început.

— Pentru astăzi e destul. Ba încă prea destul, mi-a retezat-o el. Şi vă mai sfătuiesc din nou să vă schimbaţi atitudinea. Comportarea dumneavoastră (nu îmi vorbea acum decât la plural) este nesănătoasă. Vă rog să intraţi la oră…

— Mai am să vă spun ceva.

— Eu nu mai sunt dispus să v-ascult…

M-am întors în cancelaria profesorilor cum nu se poate mai necăjită.

Sunase de pauză şi fiecare profesor, aşezat la masa lungă din cancelarie, acoperită cu fâşii de cristal, în dreptul sertarului său, cu cărţile, caietele, materialul didactic sau catalogul clasei unde urma să intre în faţă, citea, corecta sau îşi făcea însemnări.

Îi cunoscusem pe fiecare în parte. Intrasem, în acest scop, la unele din orele lor, cu dorinţa de a-mi însuşi metode pedagogice noi şi-a mă perfecţiona.

Liceul este renumit prin cadrele sale didactice de calitate şi, implicit, prin seriile de elevi pe care acestea le promovează.

„Dascăl, ne spunea profesorul nostru de literatură germană de la facultate, Mihai Izbăşescu, un mare pedagog erudit, nu se face decât cine are o curată şi fierbinte vocaţie. Profesor nu se face cine vrea să adune avere materială, ci numai cine îi iubeşte din inimă, părinteşte, pe copii. Şi cine agoniseşte o bogată zestre spirituală, nu numai pentru el, ci ca să o poată împărţi mai departe, cu generozitate, noile generaţii”.

Îmi sunt nespus de dragi aceşti oameni aşezaţi la masa lungă din cancelarie, modeşti, harnici, dăruiţi, care îmi sunt colegi şi care, chiar dacă mai au şi câte un mic cusur, nu-şi cruţă niciodată forţele în folosul copiilor. Unii dintre ei sunt vârstnici. Cu părul cărunt sau alb. Alţii au chipurile încă nebrăzdate. Majoritatea poartă ochelari, fiindcă această profesie cere un continuu

şi mare efort al ochilor.

Îi cercetez cu privirea pe fiecare şi despre niciunul din ei nu pot gândi ceva care să nu fie în cea mai mare parte bun.

Încetul cu încetul mă liniştesc.

La şapte seara, exact când bătea ceasul – el fiind deosebit de punctual – a venit la noi Mircea.

Mama s-a înviorat. Tata l-a condus în birou şi m-a strigat pe mine.

Mircea îmi adusese o carte pe care mi-o doream mai de mult, scrisă de Mircea Eliade şi tradusă de poetul Ion Alexandru. M-am bucurat.

Mi-am propus ca astăzi să-i relatez lui Mircea întâlnirea cu Adrian, de la facultatea de filologie clasică.

Tata nu se mişcă însă de lângă noi. Citise un roman al lui Lăncrănjan, *Fiul secetei*, era dornic să-l comenteze şi Mircea îi dădea satisfacţie.

Abia la plecare, după ce l-am condus până în capul scărilor, am izbutit să-i spun:

— Ştii că am stat de vorbă cu Adrian?

Mircea s-a îngălbenit.

— A venit în oraş?

— O, nu! Ne-am întâlnit la facultate acum când am fost să-mi dau examenul de translator.

— Vă înţeleseserăţi dinainte?

— Nici vorbă. A fost o întâmplare.

Lui Mircea aproape că-i pierise glasul.

— Te-ai bucurat?

— Mă bucur oricând întâlnesc un fost coleg sau prieten mai ales din copilărie.

— Nu aşa!... Nu aşa!... Altfel...

— Altfel cum?

— Altfel…

De fapt, nici nu puteam să desluşesc sentimentele care mă încercau. Bucurie? Deznădejde? Speranţă? Dar oricum, mă certam în mine că nu găseam putinţa de-a fi mai clară faţă de Mircea, chiar dacă vorbele mele l-ar fi îndurerat.

Mircea înţelesese însă ceva neînţeles de mine şi n-a mai stăruit.

— La revedere! Când pot să mai trec pe la tine?

— La revedere! Când vrei!

Mihaela îmi declară că se opune categoric răscolirii mai departe a dramei sale. Le-a comunicat această hotărâre şi părinţilor.

Tatăl nu s-a lăsat. A stat de vorbă cu Doru care, culme a laşităţii, nu recunoaşte nimic. Mihaela este nespus de scârbită şi gândul că l-ar putea revedea pe Doru o scârbeşte mai mult.

Înţeleg că, de aş întreprinde mai departe ceva, n-aş avea niciun fel de sorţi de izbândă. Mihaela nu m-ar ajuta. Greşeala noastră fundamentală era că, din pricina pudorii rănite a fetei, nu sesizase autoritatea respectivă încă din prima zi. Acum, urmele violenţei lui Doru începeau să dispară. Băiatul, părinţii şi unchiul lui ştiau, acest lucru, iar martori care să ne susţină n-aveam.

Iată cum o nouă faptă rea se pare că va rămâne nepedepsită pe bune.

Am altă discuţie la noi acasă, cu Mircea. Vrea să ştie, deschis, dacă nu cumva am fost cerută de Adrian.

— Nu, n-am fost cerută.
— Nici de vreun alt băiat?
— Nici.
— Atunci, pentru ce, Silvia, pentru ce? Ai vreo anumită repulsie faţă de mine, aşa cum are Mihaela faţă de Doru? (Îi relatasem întâmplarea, încercând să ne sfătuim împreună cum am putea s-o ajutăm pe fată.)
— Nici vorbă, Mircea. Dimpotrivă, te preţuiesc. Ţin la tine, însă ca la un frate.
— Şi n-ai să mă poţi niciodată iubi?
— Cred că nu!
— Şi cum îţi explici cauza?
— E greu de explicat!
— Tot Adrian?
— Poate.
— De la Adrian am primit o scrisoare. În ea îmi comunică o mulţime de veşti legate de activitatea Societăţii de filologie clasică. Şi îmi trimite o invitaţie la prima şedinţă, care va avea loc în luna martie.
Mama s-a indispus:
— Ţi-a făcut destul rău. Roagă-l să te lase-n pace. Îl ai pe Mircea, un cu totul altfel de tânăr.
Mama are perfectă dreptate. Dar ce-aş putea să fac? Nu iubeşti decât o singură dată în viaţă. Şi nici nu poate să iubească cel care nu-şi ascunde dragostea: *Qui non celat, amare non pol est*.
În colecţia „Gândirea contemporană” a Editurii Eminescu a apărut, într-o broşură, eseul lui Adrian despre „Elena cea frumoasă”. El se referă la rolul atât de important ce-l joacă frumuseţea în viaţă, atât în ce priveşte efectul său

pozitiv, cât şi cel uneori, negativ.

Exemplificând prin războiul Troian efectul negativ al frumuseţii ce-şi exersează puterea numai cu ţelul egoist al satisfacţiei proprii, el dovedeşte, prin sfârşitul tragic al personajului, că orice acţiune nefastă nu rămâne până la urmă nesancţionată. Şi că gândirea grecilor prevedea, mai devreme sau mai târziu, consecinţele grele pentru tot ceea ce se făptuia pe baze imorale.

Am citit pe nerăsuflate eseul şi mi-am dat seama că şi în raţionamentele lui Adrian intervenise o anumită schimbare în bine. Asociam eseul de ultima noastră întâlnire de la facultate şi, pe neaşteptate, un început de nouă bucurie mi-a inundat simţirea.

Soarta i-o scosese în faţă pe Eva, cu neasemuita ei frumuseţe, dar şi cu o anumită fatalitate ce o însoţea.

Eva l-a fascinat pe Adrian cu acea forţă irezistibilă pe care o pot exercita anumite vieţuitoare asupra altora, înainte de a le ucide şi a le devora.

Eva, saţiată sau plictisită de jocul ei, îi întorsese şi ea spatele, părăsindu-l pe Adrian şi lăsându-l în depresiune.

N-am să pot discuta niciodată cu el, dintr-o anumită jenă, chiar dacă ne-am reapropia, o asemenea delicată problemă.

Eseului lui Adrian despre frumoasa Elena îi voi răspunde însă prin lucrarea mea: „Frumoasa Elena sau Penelopa?” şi Adrian, care este atât de inteligent, sigur că îl va înţelege.

Să sper numai că voi putea duce până la bun

sfârşit această lucrare şi o voi Vedea apărând.

În ea voi încerca să demonstrez că în viaţă nu trebuie să ne lăsăm înşelaţi de aparenţe, oricât de strălucitoare ni s-ar înfăţişa ele. Ci suntem datori să preţuim fondul, dacă are într-adevăr valoare sau nu.

Iar unul dintre argumente mi-l va furniza Juvenal cu acea satiră a sa, unde scrie că „rar merg împreună frumuseţea şi ruşinea" (*rara est adeo concordia formae atque pudiciiiae*).

Vreau să lupt în scris cu imaginea înşelătoare a Evei şi să-i demonstrez lui Adrian ideea lui Juvenal, punând în contrast chipul frumoasei Elena, aşa cum a fost el reflectat în poezie şi teatru, cu cel atât de luminos al reginei insulei Itaca.

Şi să sper că voi reuşi, dacă nu pentru prezent, măcar pentru viitor, şi dacă nu pentru sentimentele mele, cel puţin pentru ale altora.

Scriu şi mă surprind folosind stilul lui Adrian, într-atâta mă simt stăpânită de personalitatea şi de cultura sa.

Iarna a devenit insuportabilă. Parcă niciodată nu mi s-a părut atât de lungă şi monotonă. Nu este foarte frig. N-au fost nici viscole grele şi nici măcar ninsori abundente. Ci toată vremea ne-a copleşit o umezeală rece, pătrunzătoare. Gripa a făcut ravagii. Au fost şi cazuri mortale. Dintre toate bolile care ne bântuie iarna, gripa cu puterea ei de adaptare şi de depăşire a medicamentelor născocite de oameni, cu formele ei atât de diverse şi de neprevăzute, mi se pare cea mai perfidă.

Este nespus de greu să înfrunţi o anumită epidemie când, de fiecare dată, îşi ia o altă înfăţişare şi îşi împrumută mereu alte mijloace de atac.

Tot astfel se petrece şi cu anumiţi oameni.

Aşa s-a întâmplat şi cu directorul cel mare care mi-a fost la început simpatic. Figura lui mereu zâmbitoare m-a indus în eroare. Mi se părea un om cumsecade, cel puţin bine intenţionat. Şi care a fost adevărul? De cum s-a pus în joc un interes al său. Salvarea lui Doru, şi-a dat arama pe faţă.

Îl simt că mă urăşte. Şi că, în orice caz, se teme de mine, pândindu-mi cea mai mică greşeală ca să mă poată arăta cu degetul şi să mă înfiereze.

Pentru el sunt primejdioasă. Şi aceasta fiindcă nu m-am speriat şi nu m-am lăsat intimidată în problema Mihaelei. Ci dimpotrivă.

Între timp, sarcina sărmanei fete continuă să evolueze normal. Mijlocul i s-a îngroşat. Şi, pe obraz, petele specifice i s-au înmulţit.

La ora de dirigenţie fac aluzii negative evidente la fapte ca a lui Doru, sperând ca el să înceapă a se căi şi, încercat de remuşcări, să alerge într-un suflet la chinuita lui victimă ca să-i ceară iertare şi să încerce a îndrepta răul.

Dar Doru, cu obrazul lui mare, lat, alb, cu statura lui înaltă, ba chiar puţin mătăhăloasă, parcă ar fi din piatră.

Cuvintele mele nu-l ating, ba chiar, uneori, tare pe poziţie, parcă ar dori să mă înfrunte. Şi cuget că băiatul acesta, lipsit de inimă, s-a priceput să joace un asemenea teatru urii.

Mihaela, o fată atât de sensibilă, l-a putut îndrăgi. De altfel fata, pentru această vină fără vină a ei, consideră că este datoare să sufere şi să se autopedepsească. O idee greşită, dar pe care nu am reuşit să i-o schimb.

De altfel, pe Mihaela o invit mereu la mine, mă duc cu ea la medic şi mă străduiesc să-i menţin moralul.

La început mă temeam că nu se va da înapoi – dacă n-ar fi fost vorba şi de viaţa copilului – să-şi curme zilele. Am stat multă vreme în emoţie, telefonându-i în fiecare seară ca să ştiu cum se mai simte şi în ce stare sufletească se află.

Altminteri era destul de curajoasă, nu se plângea niciodată şi îndura fireştile neajunsuri ale sarcinii, cu o mare doză de stoicism.

O ultimă scrisoare, tocmai când se părea că iarna este pe sfârşite. Am ieşit cu elevii să curăţim zăpada. În frunte au fost câţiva profesori dintre cei mai vârstnici.

Seneca scrie în epistolele sale: *„AUquis vir bonus nobis cligendus est, ele semper ante oculos hăbendns, Ut* şic *tamquam illo speciante vivamus et omnla tamquam illo vidente faciamus”*. (Este nevoie să ne alegem un om de mare calitate şi să trăim astfel, ca şi cum el ne-ar privi, şi să ne comportăm ca şi cum ne-am afla mereu sub ochii lui).

Când voia să dea un bun exemplu, Adrian se referea de multe ori la Seneca. Acum observ că şi eu mă întorc din ce în ce mai des la acest mare gânditor al antichităţii, cu un sfârşit atât de tragic.

Vine primăvara. Au răsărit, din pământul

umed şi rece al poienilor, tulpiniţele neîntinate ale ghioceilor.

Violetele, zambilele nu se lasă, la rândul lor, mult aşteptate.

Elevii îmi aduc aproape zilnic bucheţele fragede, înmiresmate. Gesturile lor de tandreţe şi recunoştinţă îmi umplu inima de bucurie şi de speranţă. Aşa încât astăzi, când directorul m-a chemat iarăşi la cancelarie, mă simţeam uşoară şi voioasă ca un copil în vacanţă.

Când am deschis uşa, s-a ridicat în picioare şi, cu mâna întinsă, a făcut câţiva paşi înaintea mea:

— Dragă tânără colega, te-am chemat ca să-ţi fac o comunicare extraordinară.

Înţelegeam că era vorba de o veste bună, dar nu-mi imaginam ce anume putea fi.

— Vă ascult! i-am răspuns prevăzătoare.

Tonul lui exuberant şi faţa prea zâmbitoare nu mi se păreau totuşi de bun augur.

— Felicitările mele!

— Pentru ce?

— La concursul de translatori ai reuşit cu cea mai mare medie dintre toţi candidaţii, atât la versiune cât şi la retroversiune. La literar şi la tehnic. Ai fost unică. Drept să spun, n-am ştiut până astăzi că eşti o atât de bună cunoscătoare a limbii germane, limbă destul de grea şi de complicată.

Mă simţeam mulţumită. Succesul era important. Dar de ce se bucura atâta directorul, câtă vreme eu ştiam că nu prea mă avea la inimă?

Aveam să înţeleg lucrul acesta îndată.

— A venit şi certificatul! am întrebat.

— Sigur. Iată-l! îl flutura în mână. Şi, odată cu certificatul, ce crezi?

— Nu ştiu ce-aş putea crede!

— Comisia guvernamentală, solicitată la rândul său de cele mai înalte foruri, îţi oferă o schimbare de repartiţie, un transfer ideal… Ai să lucrezi numai cu ştabi. Ştii doar că relaţiile noastre internaţionale, atât cele politice cât şi cele economice, se intensifică. Ai un noroc, cum spune românul, orb. Dintr-odată, atât de sus…

— Dar eu nu vreau să părăsesc învăţământul.

Directorul s-a încruntat.

— Cum? Ţi se oferă o asemenea şansă după care alţii aleargă o viaţă întreagă şi vrei s-o refuzi?

— Pentru mine, şansa cea mai mare a fost aceea de a deveni profesoară! Este o profesie de familie…

— Dar erai supărată pe învăţământ fiindcă ai fost repartizată la germană şi nu la latină.

— Nu pe învăţământ, l-am corectat, pe comisia guvernamentală şi pe dispoziţiile oficiale din acest an. Sunt convinsă că în anul următor am să predau latina…

— Ce? Ha! îţi faci iluzii? a pufnit mânios.

— Cred în spiritul de justiţie, chiar dacă în acest an am avut o dezamăgire.

Sunase clopoţelul şi trebuia să intru în clasă. Aveam o lecţie superbă în care puteam vorbi despre Hercler şi despre acţiunea lui, cu atâta rezonanţă europeană, în folosul folclorului.

— Îmi daţi certificatul?

— Poftim. Mai gândeşte-te, draga mea. Mai

gândeşte-te. Nu pierde o ocazie atât de rară şi deosebită ca asta.

— Am să mă mai gândesc.

Seara, directorul i-a telefonat tatii, încercând să-l convingă să nu dau cu piciorul într-o asemenea şansă. Numai că eu îl prevenisem din timp pe tata asupra hotărârii luate:

— A găsit un prilej ca să se debaraseze de-o tânără profesoară incomodă din şcoală!

— Fata mea ştie foarte bine ce face! i-a răspuns tata directorului. Pasiunea ei pentru şcoală, pe care şi noi am slujit-o atâţia ani cu credinţă, ne onorează, ne încântă. Vă rugăm să-i respectaţi hotărârea!

Am făcut o scrisoare politicoasă adresată secretarului comisiei guvernamentale, prin care mulţumeam călduros pentru ofertă, dar menţionam că singura favoare solicitată nu era alta decât ca, în anul următor, să pot preda latina (eventual alături de germană).

Consecinţa directă în şcoală a fost că, solicitând o zi de învoire, pentru a putea participa la şedinţa ştiinţifică a societăţii de filologie clasică, am fost extrem de brutal refuzată.

O profesoară tânără de limba şi literatura germană, care pretinde că iubeşte învăţământul mai presus decât orice, nu trebuie să ceară o zi liberă şi să lipsească de la şcoală, pentru a participa la o şedinţă al cărei obiect este cu totul altul decât disciplina sa de specialitate. Ar aduce daune importante atât şcolii, materiei sale de predare, procesului de învăţământ şi, ceea ce este cel mai grav, elevilor.

În aceeaşi zi m-am întâlnit cu metodistul pentru limbile străine care mă inspectase.

Şi, fiindcă aşteptam amândoi în aceeaşi staţie autobuzul, am fost nevoită să stau cu el puţin de vorbă.

M-a văzut necăjită. Şi, dintr-un cuvânt în altul, mi-am destăinuit oful.

Atât i-a trebuit.

— Vrei să-ţi obţin eu ziua liberă de care ai nevoie? m-a întrebat. Şi nu numai săptămâna aceasta, ci-n fiecare săptămână, aşa ca să poţi participa la şedinţele de filologie clasică oricând vrei?

— Aş vrea…

— Dar pun o condiţie.

— Condiţii nu primesc.

— Atunci nu mă amestec.

Tocmai intra în staţie autobuzul. Am sărit înăuntru şi am înaintat până în faţă lângă şofer, lăsându-l pe el în urmă.

Nesuferit individ. Mirosul de parfum cu care era îmbibat îl simţeam şi din locul unde ajunsesem. Îmi face impresia că este o moluscă umedă care, când se apropie de tine, se lipeşte şi abia de-o mai poţi dezlipi.

— Ştii, îmi zâmbeşte năzuros a doua zi directorul. Am primit o intervenţie pentru ziua liberă pe care mi-ai solicitat-o, aşa că am să-mi calc pe inimă şi ţi-o aprob.

— Numai că, între timp, m-am răzgândit, îi răspund. Nu mai am nevoie de ea.

— Aşa? Şi pentru ce, mă rog?

— Pentru că am găsit o altă soluţie!

— Ciudat! Foarte ciudat! spune el.

— Ciudat! Foarte ciudat! spune el.

Mihaela şi-a pierdut copilul. Pe când intra, în urmă cu câteva zile la o şedinţă de consultaţii a secţiei fără frecvenţă, s-a întâlnit cu foştii colegi de la zi. Aceştia au înconjurat-o. Fetele, fără nicio rea intenţie, îi măsurau, glumind, talia. Tocmai venea şi Doru, ţinând pe după umeri o altă fată. Mihaela s-a enervat şi, tulburată, a alunecat pe scară. S-a lovit. Au dus-o imediat cu Salvarea la spital şi acolo s-a constatat ceea ce se întâmplase.

Am fost s-o văd şi eu.

Avea chipul întunecat. Nu-şi putea reveni.

În uşă m-am întâlnit cu Doru. Era aplecat de spate şi arăta spăsit.

— Am venit să-i cer iertare Mihaelei!

— Cam târziu. Poate i-ai distrus sufletul.

M-a impresionat totuşi, fiindcă un băiat ca el, pe care-l socoteam cu totul fără inimă, făcea cel puţin o asemenea declaraţie.

Se spune că atunci când te căieşti meriţi să fii absolvit, deoarece înseamnă că, de fapt, ai şi hotărât să nu mai repeţi greşeala…

Asta în ce-l priveşte pe cel care a făptuit răul. Dar cum rămâne cu victima? Există fapte care pricinuiesc răni ce nu se mai vindecă niciodată.

— Vreau ca, după ce terminăm liceul, să ne căsătorim!

Deocamdată sunt numai vorbe fără o acoperire precisă, determinate de o anumită stare emoţională de moment. Şi, cu toate astea, mă bucur că le rosteşte.

Pe director îl văd uşurat. Nu spune nimic, dar

se vede. Nenorocitul avort al Mihaelei înseamnă pentru el o rezolvare neaşteptată a situaţiei în care îl pusese nepotul.

Cu toate astea, tot îmi aduce la cunoştinţă că a primit o nouă adresă „de-acolo”, prin care sunt invitată să mă prezint cât mai repede la importantul post ce mi s-a oferit.

— Eu cred că nu poţi şi nici nu este bine să refuzi, îşi dă el din nou cu părerea. Ai face o carieră frumoasă.

— Doriţi să scăpaţi de mine din şcoală?

— Cum poţi să spui aşa ceva? Pentru noi este o cinste să te avem aici.

— La fel, pentru mine, cea mai mare cinste este să fiu şi să rămân profesoară! Deci suntem amândoi de acord.

— Bine. Cum vrei! Dar cred că, oricum, ar trebui să te repezi la Bucureşti, ca să vadă tovarăşii că ai bunăvoinţă, să le explici, să lămureşti situaţia.

— Bănuiesc că pentru aşa ceva îmi veţi putea da o zi liberă!

— Neapărat!… Neapărat!

Directorul îşi întoarce încolo capul. Se ştie vinovat. De fapt nu este un om rău. Vanda avea dreptate. Este şi el un om care şi-a închinat viaţa şcolii. Dar cine nu are şi anumite slăbiciuni omeneşti? Doru a fost, se pare, dintotdeauna slăbiciunea lui. Şi fiindcă directorul nu are copii, îl consideră pe Doru ca pe un fiu al său.

De fapt, un om dăruit şcolii nu s-ar cuveni să aibă astfel de slăbiciuni. Oricine le poate avea, însă un profesor nu. Aşa cred eu. Dar dacă le are

totuşi ce putem face?

Am primit să mă duc la Bucureşti, fixând însă o zi când, potrivit programului trimis dinainte de Adrian, ştiam că va avea loc şedinţa societăţii, de filologie clasică.

Totul pare, în sfârşit, în ordine.

Am încercat să o retransfer pe Mihaela, acum, după nenorocire, la secţia de zi. Dar fata se împotriveşte cu hotărâre. Vrea să părăsească de tot liceul, să treacă la secţia fără frecvenţă a unui alt liceu. O înţeleg şi fireşte c-am s-o ajut.

Colegii sunt cu toţii de partea mea. Elevii îmi oferă în studiu satisfacţii din ce în ce mai mari. Cercul meu de literatură germană progresează. Am reuşit să abordez cu elevii teme dintre cele mai semnificative şi care au, totodată, şi o mare valoare umană, etică.

Îi interesa foarte mult mişcarea literară, despre care auziseră iar unii şi citiseră, „Sturm und Drang”, dar pe care nu o puteau înţelege deplin.

Am recunoscut că este un lucru pe care orice tânăr cu o cultură generală cel puţin medie trebuie să-l cunoască, deoarece a reprezentat la vremea respectivă, pe plan literar, protestul spiritelor de avangardă împotriva absolutismului tiranic şi al întregului sistem feudal de relaţii sociale.

„Totul este natură în Shakespeare”, exclamă undeva Goethe, iar drept model, în poezie, este luat, în cea lirică liedul popular, iar în cea epică, balada.

Profit de ocazie, cu orice prilej, să fac şi nişte

paralele cu literatura clasică, mai ales latină. Şi noi, laolaltă, am reuşit să descoperim câteva relaţii directe care există între unii poeţi ai „Sturm und Drangului şi o anumită poezie latină, cum ar fi bunăoară *Odele horaţiene*.

Elevii mă întreabă de ce nu se mai fac ore speciale de literatură universală, aşa cum au auzit că existau înainte. Explic că ne găsim într-un stadiu de evoluţie când predominantă este problema tehnico-economică. În competiţie, datorită unei situaţii de neînlăturat, ne aflăm, pe plan internaţional; mai ales şi firesc pe acest tărâm;

Explic, însă în mine am şi eu exact aceeaşi senzaţie ca şi ei, de ceva care lipseşte, aşa cum am mai avut prilejul s-o spun.

Am cerut la Societate planul viitoarelor şedinţe. Este vorba deocamdată de Demostene şi ideile lui despre virtute.

În *Legile* Platon scrisese: „ceea ce se spune îndeobşte despre Atenieni, că atunci când sunt buni, sunt buni într-o măsură mai mare decât alţii, mi se pare pe de-a-ntregul adevărat: căci *virtutea lor nu rezultă din nicio constrângere*".

Platon condiţionează calitatea virtuţii de formarea şi însuşirea ei prin proprie necesitate psihică. Aceasta presupune însă şi o înaltă calitate a vieţii morale ceea ce, de altfel, năzuim şi noi toţi astăzi.

Unul dintre co-referenţii acestei teme este Adrian. Mă bucur de pe acum să-l ascult, mai ales că acelaşi principiu îl văd necesar de aplicat şi în şcoală.

Deci mai întâi o excepţional realizată educaţie morală (Aceasta apărându-le tinerilor ca o necesitate, ceea ce va avea consecinţe directe şi reale asupra felului lor de a privi virtutea, de-a privi lumea.)

Şi iată-mă la Bucureşti, străduindu-mă să le demonstrez celor de la „forul” care mă solicită că niciun fel de avantaj material ori de altă natură nu mă poate determina să renunţ la ceea ce consider că este vocaţia şi misiunea mea. Ştiu, salariul e modest. Aşa a fost şi se pare că astfel va fi întotdeauna în lume soarta dascălilor. Dar ceea ce dobândeşti: suflete admirabil modelate şi înnobilate prin efortul şi dragostea ta faţă de ele, nu se poate echivala cu niciun fel de altă bună situaţie socială sau materială.

Celor de aici nici nu le vine să creadă că poate cineva renunţa, de dragul unei modeste cariere de profesor, la un post atât de sus-pus şi atât de bine plătit.

— Şi, dacă nu primiţi, de ce v-aţi mai înscris la examen? mă întreabă un tânăr bărbos, a cărui sarcină era probabil de-a sta de vorbă cu mine şi-a mă convinge cu orice preţ.

Nu fac parte dintre cei care îşi schimbă convingerile de la o zi la alta, aşa încât rămân neclintită pe poziţia mea.

Când scap, epuizată însă biruitoare, plec grăbită spre societate.

Intru bucuroasă. Alături de conducătorii societăţii, la tribună, în sala arhiplină, îl văd pe Adrian.

N-a venit încă rândul lui la cuvânt. Sper să

iau parte la discuţie şi mi-am fixat în minte câteva puncte de reper.

Îmi plimb privirea prin sală şi recunosc chipuri dragi de profesori ai facultăţii, de academicieni şi de cercetători, iar pe deasupra şi vreo câţiva foşti colegi, astăzi şi ei, probabil, unii profesori în licee şi şcoli generale, la specialitatea de bază sau la alta, dar cu toţii credincioşi marii lor dragoste şi preocupări pentru limbile şi literaturile clasice.

Urmează Adrian.

El îşi începe expunerea despre reprezentantul cel mai de seamă al elocinţei politice a antichităţii, arătând că milita pentru o cât mai aleasă virtute a cetăţenilor tocmai cu scopul ridicării neîncetate a patriei şi pentru asigurarea independenţei tuturor elinilor.

În timp ce îşi construieşte argumentarea, reaminteşte celor de faţă celebra afirmaţie, care poate sta şi astăzi la baza concepţiei politice a oricărui stat: „… nu e posibil, Atenieni – spunea el – nu, nu este posibil, să întemeiezi pe nedreptate, pe sperjur, pe minciună, o putere care să dureze (…). Precum temeliile unei case, ale unei nave sau ale oricărei zidiri trebuie să fie cu deosebire solide, tot astfel trebuie ca principiile unei politici, datele ei fundamentale, să fie făcute din dreptate şi adevăr”.

Pentru Demostene, una dintre virtuţile de bază este aceea de a nu se lua nicicând o iniţiativă de război, dar, în schimb, susţine el, să fie întreg poporul oricând gata de luptă.

Rămân şi eu surprinsă, oricât cunosc de bine

principiile lui Demostene, când Adrian arată cât de perfect asemănătoare sunt concepţiile lui Demostene cu cele despre pace şi război ale filosofiei înaintate politice româneşti.

Aceasta, deoarece Demostene a îmbinat în concepţia sa, ca virtuţi fundamentale, onestitatea (to kalon) şi echitatea (to dlkaion), acestea confundându-se cu utilul (to (ofelimon), convins fiind, şi pe bună dreptate, că nicio acţiune lipsită de aceste două virtuţi nu poate fi utilă nici individului şi nici statului.

Sunt absorbită de subtila cuvântare a lui Adrian când, chiar în primul rând de fotolii, din faţa tribunei, zăresc o fiinţă feminină a cărei zvelteţe şi ţinută îmi par cunoscute. Şi ea, la fel ca mine, nu-şi dezlipeşte ochii de la figura excelentului vorbitor.

Nu. Nu se poate să fie ea! însă, din nefericire, chiar ea este. Alta nu poate fi, nici nu poate avea o asemenea graţie şi o astfel de eleganţă.

Poartă o pălăriuţă cochetă de culoare gris-cafenie, cu o voaletă fină ca pânza de păianjen. Pe umeri are un mantou garnisit cu un guleraş din blăniţă de jder.

Restul nu mai zăresc, nici nu mai pot vedea. Detaliile nu mai interesează, dar tot ce poartă Eva, ştiu bine, capătă imediat un farmec inedit care-i numai al ei şi pe care nu i-l poţi imita.

Dar bine, eu ştiam că Eva se găsea la Paris, că devenise artistă şi juca într-un teatru cu foarte mult succes.

Cum a ajuns aici? Venise după Adrian, era limpede, altfel ce-ar fi putut căuta la şedinţa

ştiinţifică a unei discipline care ştiam bine că n-o interesa?

Ochii lui Adrian şi-ai mei ni se încrucişează. Şi-apoi ni se îndreaptă deopotrivă spre Eva.

Adrian nu mai este cel întâlnit de mine la Universitate, e iarăşi stânjenit, prezenţa ei şi-a mea laolaltă, aici, îl pune, vizibil, în mare încurcătură.

Crezusem… Sperasem… Ce sperasem? Din mâinile frumoase ale Evei, din degetele ei subţiri, fine, însă mai tari decât dacă ar fi fost croite din oţel, Adrian nu putea scăpa. Eram cu totul şi totul naivă dacă-mi putusem imagina un asemenea lucru.

Vraja în care îl putuse învălui, prin acea forţă misterioasă de care numai făptura ei era în stare, nu se putea sfărâma.

Dar eu voiam să am (şi voi avea) atâta mândrie încât, nesilită, să mă dau la o parte, ca şi odinioară, fără de compromis.

Ar fi trebuit să mă ridic imediat şi să plec. M-am gândit însă că un asemenea gest ar fi însemnat, indirect, dezavuarea conferenţiarului sau a expunerii lui şi nu voiam să fac acest lucru.

Aşa încât am mai stat aproape un sfert de oră, până când şi el a terminat de vorbit şi a urmat la cuvânt secretarul societăţii, pentru a se putea începe dezbaterile.

Atunci am profitat de micul tumult produs şi m-am strecurat afară din sală.

Aerul rece al şoselei Kiseleff mi-a făcut bine. Respiram adânc. Avusesem curaj. Deşi îndurerată din nou, mă simţeam oarecum mulţumită de mine.

Mă eliberasem astăzi pentru a doua oară. Avusesem şi puterea de a mă smulge din cătuşele propriilor mele sentimente.

Mi-era cu totul clar că întâmplarea de rândul trecut, când Adrian mă condusese la gară, ca şi corespondenţa ulterioară nu fuseseră decât o tristă iluzie. Nu poţi reînvia, decât cu foarte rare excepţii, o iubire defunctă.

Aşa era, dar prin creier îmi scânteiau, arzătoare, versurile poetei germane Ricarda Huch, pe care o admir: „Nu se lecuieşte orice durere, sunt unele care / În suflet adânc se-aciuiesc. / Pe când zilele, anii curg fără-ncetare, / Ele împietresc. // Tu râzi şi vorbeşti de parcă toate / O spumă s-ar fi făcut. / Simţi totuşi imensa lor greutate, / / Până-n visul tăcut. // Şi-i iar primăvară, căldură şi soare, / Noian de flori fremătând, / Dar în inima mea e un loc ce-n floare / Nu va mai da nicicând”.

Ce slabă sunt! Ce slabă! Credeam că sunt mai tare. Va trebui să lupt cu mine însămi mai dârz! Să mă înving. Va trebui să mă întăresc. Să renunţ definitiv, da, definitiv, la ceea ce nu mi-e dat! Viaţa mea trebuie să fie, repet şi repet mereu, curată ca lacrima! Să mă respect, să nu mă las copleşită de ispite sau încercări. Viaţa mea vreau să ţintească pe scara morală mai sus, din ce în ce mai sus, de vreme ce mi-am dăruit-o şcolii. N-am voie să abdic de la principiile pe care singură mi le-am impus. Şi nu voi abdica, orice-ar fi să se întâmple. Mă simt pregătită, în acest scop, pentru cea mai aspră asceză.

Mă plimbam pe şosea, meditând. Vremea

rece, deşi însorită, mă înviorase. Mă simţeam ca ridicată după o boală care ameninţa să mă ţintuiască pentru multă vreme în pat. Rana ascunsă în suflet sigur că mă durea, dar mă sileam să-mi înăbuş geamătul care ameninţa să-mi izbucnească din piept.

Să nu mă plâng! Să nu mă jeluiesc şi nici măcar să nu învinuiesc destinul pentru nedreptăţile lui!

Mă voi război însă cu el. Este adevărat. Sunt numai o biată fată abia intrată în viaţă, în viaţa socială, fireşte. Mi s-au ridicat în cale piedici, am încercat dezamăgiri. Lumea nu este tocmai aşa cum mi-am sperat-o eu. Am întâlnit reaua credinţă, gândul viclean şi fapta ticăloasă. Se pare că acestea toate sunt rele tot atât de inevitabile pe pământ, ca şi viermele în măr, ploaia cu grindină, cutremurele sau focul pricinuit de trăsnetul căzut pe lemnul unui copac uscat.

Răul există, după cum există şi binele. Numai că binele trebuie răsădit, îngrijit şi crescut ca o floare, pe când răul se cuvine a fi înfierat, împiedicat să se dezvolte şi, de câte ori e cu putinţă, înlăturat sau distrus.

Fac parte din cea mai nobilă tagmă, aceea a educatorilor. Educaţia, ne-a învăţat Pestalozzi, trebuie să fie realizată nu numai prin afirmaţie, ci şi prin negaţie. Negaţie a ceea ce-i primejdios şi putred.

Îmi aduc aminte de îndemnul fostei mele diriginte: „Trăieşti în mediul cel mai prielnic, mai pur, acela al copiilor, al tinerilor, al sufletelor însetate de adevăr şi cunoaştere. Ce-ţi mai poţi

dori altceva decât să te străduieşti ca să răspunzi deplin chemării pe care o ai de a sluji binele, adică acel bine care se află-n germene în sufletele celor tineri şi de a lua poziţie, aşa cu slabele puteri pe care le ai, împotriva imposturii, minciunii şi vulgarităţii, sub orice formă s-ar ascunde ele. Şi aceasta tocmai pentru că – aşa cum spune un personaj din *Valurile* Virginiei Wolf – iubim viaţa şi o dorim la fel de limpede ca apa de izvor”.

Şi cuget că, mai mult decât până acum, va trebui să nu mă las intimidată. Fapta şi vorba mea să se preschimbe în săgeţi bine ţintite spre inima răului, dar şi în steaguri albe înălţate cât mai sus pe cupole, în trâmbiţe care să proclame viguros şi ceas de ceas triumful permanent al virtuţii.

Din urmă, printr-un alt simţ decât cele obişnuite, simţeam paşii lui Adrian.

Ajunsesem la Statuia Aviatorilor, statuie ce reprezintă zborul, năzuinţa spre cele mai înalte şi pure sfere, reprezentată de greci prin degetul îndreptat în sus al zeiţei Hestia şi de Brâncuşi prin coloana sa infinită.

Mă întâlneam, de fapt, chiar cu imaginea plastică a gândurilor mele din acel ceas.

Chemată de instinct, am întors capul, ca Euridice înainte de a păşi pe pământ.

Şi ceea ce intuisem era adevărat.

L-am văzut pe Adrian grăbindu-se după mine, iar în urma lui, rămasă în dreptul clădirii institutului, se afla Eva.

Ca într-un vers al lui Arghezi:

„De ce-ai plecat, de ce-ai mai fi rămas?” am ales plecarea. Tocmai intra în staţie troleibuzul 82.

Am urcat.

Troleibuzul a pornit.

Adrian începuse să fugă, sperând să mă mai ajungă înainte de plecare. Nu ştiu cum l-am zărit, fiindcă de fapt nici n-am întors capul spre trotuarul din dreapta, unde se afla el.

Cred că m-a şi strigat.

Nu l-am auzit.

Voiam să nu mai am nici ochi, nici urechi.

Mă temeam că mai târziu – cu toată încrâncenarea mea de atunci – putea să mă încerce părerea de rău. Dar nu-mi pasă. Nu-mi mai păsa de nimic.

Mă făcuse din nou să sper şi, cu toate astea, iată, Eva era mereu alături de el.

Din mâinile ei dibace n-avea cum să mai scape. Niciodată n-avea să mai scape.

Voia să aibă tot şi pe toţi. Iar cei pe care-i voia, între ei fiind şi Adrian, îi erau prizonieri, robi, lipsiţi de voinţă, se lăsau devoraţi. Lăcomia ei era fără margini.

Rămăsese, ce-i drept, în urma lui Adrian. Nu o văzusem la faţă, real, dar o vedeam cu ochii minţii, frumoasă, elegantă, cuceritoare, sigură de ea, zâmbind cu nepăsare, ştiind că până la sfârşit îl va avea din nou în genunchi.

Ea l-a iubit? Fireşte, în felul ei: acaparator, capricios şi, sigur, mai mult carnal, cu sentimente vagi, zgârcite, confuze şi pline de orgoliu. Fiindcă Eva se socoteşte şi poate că aşa e! – unică şi în stare să înlăture orice rivală care i-ar sta în cale.

La gară, când să cobor, îl zăresc pe Adrian în staţie. Poate venise cu un taxi.

Să mai descind? Nu. Fug oare de tentaţie? Nu. Dar mă simt ostenită, atât de ostenită, încât orice discuţie – care cred că ar fi oricum de prisos – n-o mai pot îndura.

Aşa încât rănâm în troleibuz şi trec mai departe.

Nu rezist însă ispitei de „a-i privi chipul. Este tras, palid, consumat. Şi-aşa cum stă răzimat de unul din stâlpii care se află la baza bolţii peronului, într-o atitudine dezorientată, mi se pare că încep a-l recunoaşte pe cel din anii copilăriei şi ai nădejdilor noastre comune, înaripate.

Mi se face deodată milă. Şi totuşi, nu mă înduplec. Călătoresc mai departe încă două staţii. Abia atunci cobor. Iau un troleibuz în sens invers. Mă strecor în gară şi urc pe furiş în vagon. (N-ar fi fost mai bine să fi stat cu el, chiar cu preţul oboselii, deschis, de vorbă?

Privesc pe fereastră. Şi, când cu puţin înainte de plecarea trenului, îl zăresc cercetând din priviri, de-afară, interiorul compartimentelor, reuşesc să m-ascund.

Apoi trenul porneşte şi episodul se încheie.

Directorul mi-a elogiat în ultimul consiliu pedagogic calitatea lecţiilor, neuitând să menţioneze succesul obţinut la examenul de traducători, ca şi cinstea ce mi s-a făcut de a mi se propune un loc de muncă „sus”.

Elevii mi-au sărbătorit ziua de naştere (nu ştiu cine le-a divulgat data), organizând un recital de poezie germană clasică şi modernă: Goethe, Schiller, Heine, Ramer, Maria Rilke, Georg Traki şi Paul Celan. Orchestra liceului a cântat pentru

mine ceea ce ştie că prefer: Mozart şi

Bach, deşi atât de departe unul de altul, cu unele stângăcii, bineînţeles, dar care nu m-au deranjat, Suntem în perioada când forţele copiilor sunt concentrate în mare măsură spre aplicaţiile practice şi timpul de exersare la muzică a rămas prea redus.

Adrian mi-a trimis invitaţia pentru următoarea şedinţă a societăţii clasice, cu tema „Suetonius”. Pe invitaţie a adăugat: „Îmi pare foarte rău de cele întâmplate” şi „îţi voi explica într-o zi”.

Nu ştiu ce vrea să-mi spună, dar nici nu mă interesează. Doresc să consider capitolul acesta de viaţă definitiv încheiat. Echivocurile nu-mi plac şi nici nu vreau să-mi pricinuiască alte dezamăgiri.

Tata m-a poftit în modul cel mai solemn cu putinţă la un colocviu „decisiv”, spune el, de familie. Cam bănuiesc despre ce poate fi vorba. Bunica şi bunicul au fost şi ei de faţă.

Cuvântul de deschidere l-a ţinut tata. A început prin a arăta ce tradiţii frumoase are familia noastră compusă, în cea mai mare parte, din oameni devotaţi şcolii.

Stră-stră-străbunicul a fost doar un mărunt dascăl bisericesc care, în incinta clădirilor episcopiei din R. Şi-anume chiar în tindă, preda cititul, scrisul şi socotitul odraslelor de negustori şi meşteşugari din oraş. Tradiţia s-a continuat de-a lungul timpului prin foarte numeroşi-învăţători, institutori şi profesori pe care i-a dat familia şi care au funcţionat în majoritatea târgurilor olteneşti, iar uneori şi în alte centre culturale ale

ţării.

— Ceea ce trebuie remarcat, a continuat mama, aprobată de toţi ceilalţi membri ai familiei, este faptul că dascăli fiind, s-au străduit întotdeauna şi pentru consolidarea familiei. Ei s-au căsătorit la timpul potrivit, de obicei tot cu învăţători, învăţătoare, profesori, profesoare, sau cu alţi oameni strâns legaţi de şcoală, bibliotecari, epitropi şi aşa mai departe. Au avut copii pe care i-au crescut cu grijă, în respectul legilor, constituindu-se mereu într-un exemplu demn de urmat.

— Acum, a glăsuit bunica, moştenitoarea directă a acestor oameni, ale căror portrete au pentru noi valoarea unor icoane, a ajuns Silvia. A învăţat bine. Ne-a adus prin munca şi ţinuta ei numai bucurii…

Bunica ţinea pe genunchi două albume de familie, cuprinzând fiecare câte-un noian de fotografii. Le deschidea şi ni le tot arăta, dar de emoţionată ce era le închidea prea repede la loc şi de fapt nimeni nu putea vedea nimic.

Cunoşteam foarte bine albumele. Când eram mică le răsfoiam de zeci şi zeci de ori. Se puteau vedea în fotografii grupuri de copii împreună cu dascălii lor, uneori în faţa şcolilor, alteori la diferite petreceri câmpeneşti sau în clasă la sfârşitul anului, la împărţirea premiilor, ori cu prilejul unor festivităţi naţionale. Cel mai mult îmi plăcea o imagine unde se vedea generalul Magheru trecând prin R., călare pe un cal alb ca laptele şi purtând o pălărie rotundă, în care fuseseră înfipte în mănunchi, trei pene, una roşie,

una galbenă şi una albastră. Generalul şi pandurii săi erau aclamaţi de popor, în faţă aflându-se şcolarii din oraş şi dascălii lor. Scena fusese pictată în timpul revoluţiei de la 1843 şi o legendă de familie spunea că acela care se vedea în stampă, în fruntea şcolarilor, nu era altul decât străbunicul mamei, bun prieten al lui Ioan Maiorescu, cel care îi citise mulţimii entuziaste, urcat într-un dud, vestita „Proclamaţie”. „Proclamaţia” ce va purta apoi numele de „Constituţie” şi care, sub lozinca „Dreptate – Frăţie”, prevedea: autonomia ţării, egalitatea în drepturi, abolirea sclavajului şi clăcii, împroprietărirea ţăranilor, responsabilitatea domnului, miniştrilor şi a tuturor funcţionarilor faţă de popor, libertate absolută a tiparului, desfiinţarea pedepsei cu bătaia şi altele.

Acum era însă vorba de cu totul altceva. Bunica voia să demonstreze că toţi oamenii aceia care îmi erau într-un fel sau altul strămoşi, rude sau cel puţin înaintaşi în profesie, militaseră nu numai pentru înaintate idei naţionale, ci şi, pe plan social, pentru constituirea de familii puternice, familia fiind celula de bază a statului.

Concluzia: se punea problema cum nu se poate mai categorică a măritişului meu. Lucrurile nu mai puteau rămâne astfel multă vreme. Urma să împlinesc la anul un sfert de veac. Bunicii şi chiar părinţii aveau o măsură limitată de viaţă. Voi rămâne la un moment dat singură pe lume. Şi va fi atunci cum nu se poate mai greu. Celibatul nu poate fi o formulă acceptabilă pentru o făptură feminină. Imensa majoritate a experienţelor de

acest fel a avut un sfârşit deloc de invidiat.

O fată, o femeie, are întotdeauna nevoie de ocrotire. Ori simpla prezenţă a unui bărbat în preajma unei femei, chiar dacă acesta nu poate fi o întruchipare a idealului ei, înseamnă totuşi o anumită securitate.

Din fericire, un asemenea om există.

— Te iubeşte, spunea şi bunicul, este profesor ca şi tine, drăguţ, tânăr, amabil, plăcut, acceptat de noi toţi. Îl ştii foarte bine…

— Câte alte fete nu şi l-ar dori de soţ? a continuat mama.

Am aprobat. Aşa era! Numeroase alte fete şi l-ar dorit de bărbat!

— Nu ne face ruşinea asta, ca să rămâi mai târziu pe lume singură! m-a implorat mai departe bunica. Nu eşti urâtă, nu ai defecte. De ce să se creadă că nu te vrea nimeni, când lucrurile stau cu totul altfel?

Discuţia, destul de penibilă pentru mine, a mai urmat o vreme pe acelaşi ton şi pe aceeaşi temă.

De fapt, eram convinsă. Aveam o datorie atât faţă de societate, cât şi faţă de mine. Iar Mircea nu aştepta decât un semn.

— Acum faci nazuri – spunea cu glasul tremurător mama –, dar nu uita că şi băiatul ăsta va obosi odată să te mai roage. Va renunţa la tine. Îşi va găsi o altă logodnică. Nu uita, ţi-am mai spus. În urma ta vin alte şi alte generaţii de fete tinere, drăguţe, înzestrate, dornice să-şi întemeieze o familie.

Ştiam că avea dreptate, dar ce puteam face

dacă nu-l iubeam, dacă iubeam pe altul, chiar dacă acesta nu merita la fel de mult, dacă mă părăsise şi, într-un anume fel, îmi înşelase speranţele?

Puteam să intru într-o căsătorie lipsită de dragoste?

— Ai şi trusou! continua bunica! Ţi-am lucrat eu însămi, împreună cu maică-ta, lucruşor cu lucruşor, lenjerie de pat, de corp, ai teancuri. Ai plăpumi, saltele de lână, covoare şi tot ce-ţi trebuie. Pentru cine şi pentru ce le ţii?

— Ai mobilă, veselă, tacâmuri, sticlărie şi obiecte de artă, cum nu au alte fete, şi gândeşte-te, cumpărate cu destulă greutate, numai şi numai din lefurile noastre… destul de mici, fiindcă alte venituri nici m-am avut vreodată. Şi din economii…

Mama îşi deschisese braţele neputincioase să mai aducă şi alte argumente.

Le-am promis că voi reflecta.

— Timpul trece şi ce poţi realiza astăzi nu mai este cu putinţă mâine! a tras concluzia tata. Reflectează mai repede.

Am ieşit din sufragerie, unde né găseam, şi m-am retras în camera mea.

M-am azvârlit pe pat şi, fiindcă nu îmi mai puteam stăpâni lacrimile, am început să plâng cu sughiţuri.

În timp ce scriu îmi dau seama de un lucru de care n-am fost conştientă în momentul respectiv.

Pe când treceam în troleibuz dinspre Statuia Aviatorilor către şoseaua Ştefan cel Mare, prin dreptul Institutului de Istorie „Nicolae Iorga”, în faţa căruia se afla Eva, care ieşise după Adrian, n-

am întors capul s-o văd, după cum nu-l întorsesem nici ca să-l văd pe el.

Dar aşa cum, în mod inexplicabil, l-am văzut, de fapt, pe el, tot aşa am zărit-o şi pe ea.

Cum? Cine poate şti?

Ceea ce mi se pare însă acum sigur este faptul că Eva nu mai avea înfăţişarea obişnuită. Era tot zveltă, tot frumoasă, mai elegantă decât oricând, urcată ca de obicei pe tocurile ei înalte, însă nu mai părea atât de sigură de ea ca altă dată.

Am încercat să-mi dau seama ce m-a făcut să trag această concluzie, dar n-a fost cu putinţă. Prin acel secret simţ de care dispunem fiecare din noi, Eva mi s-a părut că avea înfăţişarea unei superbe flori pusă într-o vază scumpă dar căreia nu i se mai schimbase apa şi, în plus, vieţuia într-o atmosferă nesănătoasă.

Şi, pentru întâia oară de când o cunoşteam sau, şi mai mult, de când aflasem de existenţa ei, m-a încercat un fel de neînţeleasă milă.

Milă pentru Eva?

Da, milă pentru Eva, gândeam. Cine ştie ce moştenire sufletească şi trupească vicioasă de care nu era ea vinovată avea! Cine ştie ce nefericite influenţe din afară primise!

Nu trebuia să uit că mama sa era bolnavă psihic, că tatăl său o făcuse să sufere mult şi că, în general, viaţa ei, aşa după cum îmi povestise Adrian, fusese tulburată aproape permanent.

Oricum, destinul ei părea, în linii esenţiale şi desigur la proporţiile cuvenite, destul de asemănător cu acela al prea frumoasei Elena din

mitologie.

Întrucât a fost vinovată surata ei mitologică născându-se atât de frumoasă? Lăudată, adulată, crescută în dezmierdări, după aceea, violată, răpită, trecută peste voia ei din braţele unor bărbaţi în ale altora, iertată, urâtă, izgonită şi în cele din urmă părăsită de zei şi împinsă la sinucidere, frumuseţea i-a fost nu numai un subiect de bucurie şi de plăcere, ci şi un adevărat blestem.

Şi oarecum la fel s-a întâmplat cu Eva. Singura imputare ce i s-ar putea face Elenei cea frumoasă şi deopotrivă Evei, ar fi aceea de a nu fi ştiut să-şi ţină cumpăna în mijlocul ispitelor şi al solicitărilor bărbăteşti.

Deşi se povesteşte că a fost destul ca Elena, după distrugerea Troiei, să i se înfăţişeze pe jumătate dezbrăcată soţului său înşelat, Menelau, pentru ca acesta, cu toate că venise hotărât s-o ucidă, să-şi vâre sabia la loc în teacă, – iar oştenii la fel de hotărâţi s-o lapideze zărind-o în aceeaşi stare să renunţe şi ei la crimă, eu cred că totuşi, pe faţa ei, vânturile cele rele ale atâtor experienţe erotice tumultuoase, voite şi nevoite, ale atâtor pasiuni şi ambiţii, şi începuseră să-şi sape subţirile făgaşe şi să îşi cearnă viclenele lor umbre.

Deci, nevăzând-o – însă văzând-o totuşi prin acel simţ secret despre care aminteam – pe Eva în dreptul institutului până unde-l urmase pe Adrian, i-am citit, eu toată frumuseţea ei încă victorioasă a trupului şi a feţei, semnul fatal al începutului lunecării sale în jos.

Se întâmplă pentru prima oară, bănuiesc,

când ea aleargă după Adrian, temându-se că-l pierde, fiindcă el urmează o altă fiinţă feminină, pe mine.

Pe mine cea dispreţuită; pe mine, fiinţa cenuşie, care nu însemnam înaintea ei, nici cât un fir de praf.

Aş putea să mă infatuez, dar este rândul meu să-mi amintesc şi să ţin socoteala de tot.

Pentru ea m-a părăsit Adrian şi din pricina ei am suferit şi continui încă să port cicatricele rănilor.

Îmi iau condeiul, mă aşez la birou şi îmi continui însemnările pentru lucrarea mea.

Aş vrea să fiu dură, implacabilă faţă de Eva, neiertătoare, s-o pedepsesc, s-o condamn. Dar, fără voia mea, o înţeleg şi inima mi se moaie.

Fiecare suntem într-un fel victime, mai ales ale sorţii; suntem dirijaţi într-o parte sau în alta nu numai de convingeri şi de preceptele educaţiei, ci şi de propriile noastre caractere, înclinaţii sau imbolduri fireşti. Aşa este şi Eva!

„Fie-ţi milă de Eva!” îmi şopteşte conştiinţa.

Scriu şi îi găsesc scuze. De-ar şti ea!

Aş fi putut să-i fiu o soră ideală, dacă nu aş fi fost handicapată de frumuseţea sa şi dacă ea nu şi-ar fi folosit-o atât de înverşunat tocmai împotriva mea.

Construiesc minunatul chip al Penelopei din cuvintele cele mai albe şi mai catifelate de care dispun.

Opun tot mai direct ideii de frumuseţe fizică, pe aceea a frumuseţii spirituale şi de caracter, de dragoste conjugală şi maternă, de împlinire a

celor mai sacre îndatoriri ale femeii antice.

Transcriu aceste principii în mentalitatea şi limbajul contemporan, încercând să le găsesc corespondenţii cei mai reali.

Aş vrea ca această lucrare, cel puţin tematic, să se constituie într-un elogiu ardent adresat fidelităţii, statorniciei, bunei credinţe, legăturilor trainice şi oneste dintre toţi oamenii.

Mă gândesc uneori cum ar arăta lumea dacă aceste norme de viaţă ar guverna omenirea şi n-ar mai fi încălcate de nimeni.

Ce pilde extraordinare ne-au lăsat anticii şi mitologia în această privinţă!

Mă gândesc la Filemon şi Baucis, a căror îndelungă convieţuire plină de dragoste a rămas proverbială, sau la credincioasa Alcesta, care s-a oferit să plece în locul soţului său, Admet, în neagra împărăţie a morţii.

Simt că aş fi şi eu în stare de o asemenea faptă, oricât i s-ar putea părea cuiva, în zilele noastre, de romanţioasă, desuetă sau falsă.

Oraşul, greu lovit de cutremur, renaşte vertiginos. Calea Unirii, ea însăşi un important capitol de istorie, aşa cum o evocă, ca să dau numai un singur exemplu, Alexandru Macedonski în admirabilele sale pagini de proză, trăieşte o nouă tinereţe.

Mă plimb pe Calea Unirii şi, fără să vreau, paşii mă duc singuri, ajung până în faţa caselor locuite de părinţii Evei.

Tatăl ei, celebrul arhitect Bogdănescu, se spune că este cel care a alcătuit o serie de extraordinare planuri de reconstruire şi

modernizare nu numai în C. Ci şi în alte numeroase oraşe.

Presa a scris şi continuă să scrie despre aceste ingenioase planuri menite a transforma o serie de oraşe în veritabile complexe arhitectonice tehnico-economico-culturale de o valoare unică.

Păşesc încet, privind casă, care de asemenea suferise unele stricăciuni la cutremur, dar care fuseseră repede şi eficient reparate.

Vitrourile, ce mărginesc peretele dinspre miazăzi al casei, strălucesc în lumina primăvăratică.

În grădină, unde un muncitor pregăteşte terenul pe care se vor cultiva flori, ca în fiecare an, o zăresc pe Eva.

Suavă, îmbrăcată într-un costum: bluză şi pantaloni de mătase verde deasupra căruia poartă o vestă cenuşie largă, strânsă doar peste mijloc cu un cordon de piele lata, aurie, strălucitoare şi încălţată cu cizme din acelaşi material, pare a fi o principesă care îşi inspectează domeniile.

Eva era la Bucureşti! Când o fi venit în C?

Să fie şi Adrian aici?

Acestei întrebări îmi răspunde poşta de după-amiază, cu noua invitaţie scrisă chiar de mâna lui Adrian, pentru sâmbăta viitoare, la şedinţa societăţii de „clasice”, aducând precizări asupra temei: în locul vechiului titlu este notat următorul: „Aspecte din istoria morală a Romei”.

„Sunt convins, aşa după cum te cunosc, notează din nou pe invitaţie Adrian, că actuala temă te va atrage mai mult decât cea anunţată anterior”.

Adrian avea dreptate. Noua temă, cu aspectul ei pozitiv, mă interesează mai mult decât cea veche.

Suetonius, eruditul secretar al corespondenţei imperiale a lui Hadrian, celebrul narator al asasinării lui Cezar şi Nero, m-a înfiorat adesea în *Vieţile celor doisprezece cezari*, prin actele de cruzime relatate, mai ales atunci când este vorba de Caligula, cel căruia îi plăcea să repete neîncetat: „N-are decât să mă urască oricine, numai să se teamă de mine!” sau: „De ce n-are poporul roman numai un singur gât, ca să-l pot reteza dintr-odată?”

Sigur că şi prin nararea unor crime se poate face un anumit mod de educaţie umană, dar mie nu mi se pare cea mai indicată cale.

Prea au fost multe atrocităţile în istorie, prea multe sunt şi astăzi când auzim aproape zilnic de atâtea acte de teroare petrecute în lume.

Suntem (şi sunt dornică) de a reciti despre fapte care arată cealaltă latură a firii omeneşti, aceea înclinată spre bine.

Data scrisorii, trimisă „expres”, este din ziua trecută. Aşadar, cu toate că pe Eva am văzut-o în C., Adrian se găseşte la Bucureşti.

Deşi nu sunt încă hotărâtă să mă duc la şedinţă, încep să scotocesc biblioteca. Mă atrage de la bun început monumentala operă *De la întemeierea Romei* a celui mai însemnat prozator al epocii lui Augustus, Titus Livius, cu atmosfera sa solemnă şi atât de bogată în semnificaţii.

Mă opresc şi la „Vorbele şi faptele memorabile” consemnate de Valerius Maximus,

cel care o celebrează pe „Cornelia, mama Graehilor”, subliniind felul cum concepeau strămoşii noştri latini buna creştere şi educaţie a copiilor şi elogiază dragostea conjugală care trebuia să-i lege pe soţi între ei, până la ultima suflare a vieţii, aşa cum este ea zugrăvită, bunăoară, în naraţiunea *Plautius şi Orestilla*. „Desigur, conchide scriitorul, potrivit principiilor celor mai alese ale vremii, pentru două inimi deopotrivă de aprinse de-o iubire puternică şi onestă, e mai bine să fie uniţi în moarte decât să rămână despărţiţi în viaţă”.

Deşi mentalitatea este, în zilele noastre, privită cu bunăvoinţă dar fără admiraţia celor de altă dată, povestea exprimă chiar felul meu de a privi iubirea şi legătura conjugală.

Şi tot Valerius Maximus istoriseşte cum un tânăr devenise nebun de dragoste pentru fiica renumitului Pisistrate, conducătorul Atenei. Tânărul, întâlnind-o o dată pe fată, şi nemaiputându-şi stăpâni sentimentele, o sărută în public, de fapt, cu voia ei.

Soţia lui Pisistrate se indignează în aşa măsură, încât cere soţului ei să pedepsească necruţător cu moartea ceea ce ei i se pare o îngrozitoare jignire. Dar Pisistrate îi răspunde:

„Dar bine, draga mea, dacă-i vom omorî pe cei care ne iubesc, ce vom face acelora care ne urăsc?”. Cuvinte care, preluate din legenda antică greacă, au rămas pentru veşnicie în conştiinţa romanilor şi a umanităţii.

Cicero, Cei doi Seneca, cei doi Plinius, şi mai cu seamă Aulus Gellius îmi furnizează alte

desfătări intelectuale şi mă determină ca, trecând peste toate cele petrecute înainte, să mă pregătesc totuşi a lua parte la şedinţa societăţii noastre de filologie clasică.

Îmi anunţ printr-o telegramă participarea. Dar sâmbătă de dimineaţă, când ajung în gară, la intrarea în sala de aşteptare, pe cine o văd? Pe Eva.

Frumoasă, subţire, înaltă, elegantă, îmbrăcată într-un taior vernil dintr-un material ce se vedea a fi fost neşifonabil, din lână pură, cu o eşarfă liliachie la gât, în mână cu o valiză moale, din piele galbenă, se suie degajată în vagonul de clasa întâia, în vreme ce eu mă urc într-a doua.

Mă priveşte ca pe-un obiect ce nu merită niciun fel de atenţie. Îşi strâmbă puţin buzele excelent desenate cu un creion a cărui culoare oscilează între roşu şi violet. Îşi bate pleoapele cu sprâncenele deosebit de negre şi lungi. Şi, după ce intră, uşa vagonului se închide cu un zgomot sec, dar puternic.

Ceea ce povestesc poate părea cuiva ilogic, dar felul cum a trântit uşa Eva semăna cu o interzicere de a o urma în vagonul de clasa întâia şi, într-un fel, însemna chiar o provocare.

Eva mă provoca. Ştia unde merg şi voia să-mi arate că ştie şi va acţiona cu energie împotriva mea.

De obicei sunt o resemnată (mama spune că sunt mai mult, o inhibată). Nu-mi place să mă războiesc. Abandonez de cele mai multe ori conflictele deschise şi care ar putea genera în scene vulgare.

De data asta simţeam însă crescând în mine ceva ce încă nu mai cunoscusem, un soi de indignare nestăpânită, un fel de avânt, războinic, dacă s-ar putea numi astfel.

Şi, cu toate că armele şi chiar forţele noastre nu erau egale, fără să spun niciun cuvânt, am primit provocarea.

„De când eram numai o elevă modestă şi ştearsă din R., Eva mă dispreţuise, mă călcase în picioare atât prin atitudinea cât şi prin frumuseţea şi feminitatea ei, îşi făcuse o plăcere din a-mi răpi, fără scrupule, pe cel care ştia că-l iubeam.

M-am lăsat atunci învinsă. Am socotit că-n faţa dragostei ce i-o purta lui Adrian nu aveam dreptul să mă ridic şi nici să protestez.

Dar, pentru ea, episodul nu însemna dragoste, ci numai o simplă aventură şi un nou prilej de triumf asupra unei inimi.

Şi astfel Eva a semănat o dată mai mult în sufletele noastre, ale amândurora, al lui Adrian şi al meu, amărăciune şi deprimare.

Şi-acum voia probabil să se întoarcă la ceea ce zvârlise. Era gata să-l facă din nou pe el să sufere.

Prin fereastra prost spălată a vagonului se perindau imaginile câmpiilor proaspăt arate şi semănate, deasupra cărora plutea un fel de abur lăptos ridicat din bălţile pe lângă care treceam.

Livezile îşi ridicau spre cer braţele uşor înverzite. Şi, prin grădini, se vedeau bărbaţi, femei şi copii săpând, punând îngrăşăminte, trudind, pentru a-şi face cât mai roditoare straturile de legume sau flori.

Şedeam pe bancheta cu perniţe de plastic, din care cineva tăiase „cu lama probabil, o fâşie destul de lată şi priveam zborul unei păsări care se ridicase în înălţimea cerului, până mult deasupra norilor, iar de-acolo se cobora cu viteză vertical, ca un avion de luptă. Sigur că nu putea fi altceva decât un uliu care zărise o pradă şi se grăbea s-o înşface.

Pe culoarul vagonului se aflau doi tineri, un băiat şi-o fată. El, îmbrăcat într-o jachetă scurtă, maron, cu gulerul ridicat şi o şapcă lăsată mult pe frunte, şmechereşte, cum poartă uneori şi fetele acum, sta răzimat cu spatele de uşă, făcând pe nepăsătorul. Dar totul nu era decât o tactică. Fata, întoarsă spre el, îi spunea nu ştiu ce, silindu-se să-i câştige bunăvoinţa. La un moment dat, i-a şi întins drăgăstoasă obrazul, pe care el abia de a catadicsit să-l sărute.

Fata seamănă cu Mihaela. Îl luase pe băiat de braţ şi îl privea în ochi cu un fel de încredere oarbă.

Am ajuns la Bucureşti. O văd pe Eva făcând semn unui purtător de bagaje, dându-i valiza de piele galbenă, care se vedea a fi destul de uşoară. Îmi iau şi eu valiza, cam veche şi jupuită (a fost mai de mult a tatii), şi pornesc spre peron.

Eva a chemat un taxi. Eu prefer autobuzul. Şi astfel îi pierd urma, nu mai înainte ca ea să-mi fi aruncat o ultimă privire provocatoare.

Îi analizez în mine privirea. A fost cu adevărat provocatoare sau nu?

A fost.

Şedinţa este ca şi altă dată, după-amiaza.

Mănânc la un expres pe bulevard o porţie de mămăliguţă cu brânză de vacă şi smântână. Brânza pare acrişoară, în schimb smântâna e dulce.

În local e cald, plin de aburi şi miros înăbuşitor de mâncare… Mă grăbesc să ies. Mă îndrept către Biblioteca Academiei unde, după ce voi lăsa valiza la garderobă, voi încerca să găsesc liniştea de care am atâta nevoie ca să pot medita la ceea ce bănuiesc că se va discuta la şedinţă.

Mă aşteaptă o grea încercare, dar sper să pot face faţă.

Ce a urmat – o să înţelegeţi numaidecât de ce – îmi este destul de greu de povestit.

Am ajuns la şedinţă unde s-au spus, ca de obicei, lucruri deosebit de interesante.

S-a amintit şi Titus Livius, despre care Seneca susţine că, în afară de cărţile istorice, ar fi scris şi unele tratate de morală şi de filosofie, deşi acestea s-au pierdut fără urmă.

Adrian a vorbit şi el, zugrăvindu-i personalitatea acestui mare scriitor, pe care l-a definit drept cel mai „modern” dintre istoricii antici şi cel care mărturisea că şi-a scris opera numai cu scopul de a combate relele de care era bântuită epoca sa şi a promova binele.

Scoţând în lumină chipurile glorioase ale istoriei romane, el combate în egală măsură abuzurile, demagogia, violenţa, dezordinea şi anarhia.

Stăteam încă pe gânduri dacă să iau cuvântul sau nu, când Adrian, observându-mi ezitarea, m-a încurajat:

— Am impresia că şi colega noastră din C. Ar avea ceva de spus…

Am răspuns afirmativ cu capul. Era pentru întâia oară când îndrăzneam să vorbesc în faţa unui conclav atât de select de învăţaţi.

M-am ridicat şi, invitată de Adrian, am urcat pe podium, în faţa măsuţei pe care se găsea instalată lămpiţa şi microfonul.

— Despre ce veţi vorbi? m-a întrebat preşedintele.

— Despre acel moment care a dus la înlăturarea regalităţii, dar care relevă totodată o definitorie trăsătură de caracter a femeii romane.

— Vă ascultăm!

Am început prin a evoca începutul domniei lui Lucius Tarqinius, poreclit Trufaşul, după crima împotriva socrului său, regele Servius Tuliius, citându-l pe Titus Livius care scrie despre el că: „A luat în răspăr orice drept şi legalitate, domnind prin abuz şi siluire, ca unul care stăpânea călcând vrerea poporului… şi… fiind nevoit să-şi asigure domnia, a vârât groaza în toţi cetăţenii, fiindcă ştia că nu se va putea bizui pe dragostea lor… Tarquinius, precizează Titus Livius, a fost primul rege care a încălcat obiceiurile ţării păstrate din moşi strămoşi, de a se consulta senatul în orice probleme de stat. El a cârmuit statul roman după bunul său plac, sfătuindu-se cu o mică mână de curteni linguşitori de la palat. Tarquinius hotăra războiul, pacea, tratativele şi alianţele din capul lui, cu cine voia, fără să recurgă la adunarea poporului sau la autoritatea senatului… bizuindu-se nu pe băştinaşi, ci pe sprijinul oferit de

străini…”…

…Aşa cum era regele, erau şi fiii săi, şi îndeosebi cel mai tânăr, Sextus.

Împreună apăsau poporul, punându-l la munci grele, în vreme ce ei şedeau la nenumărate petreceri şi îl sleiau prin biruri din ce în ce mai apăsătoare.

Ajung după aceea la Lucreţia, soţia lui Collatinus, care se bucura nu numai de frumuseţe şi distincţie, ci şi de cel mai ales renume pentru cinstea şi virtuţile ei.

Sextus, aprins de cea mai înjositoare dorinţă, pătrunde înarmat în casa acesteia şi o dezonorează cu forţa. Lucreţia trimite să fie chemaţi soţul şi tatăl ei, le cere tuturor celor de faţă să jure că îl vor pedepsi pentru ticăloasa lui faptă pe Sextus şi îşi vâră pumnalul în inimă.

Aceştia jură. Poporul se răscoală. Se adună în for unde sunt înfierate tirania şi abuzurile regelui şi ale familiei sale şi se ia hotărârea desfiinţării regalităţii şi a pedepsirii ultimilor săi reprezentanţi.

În timp ce îmi expun tema şi mai ales atunci când vorbesc despre caracterul integru al Lucreţiei, opunându-l aceluia al Tulliei – soţia lui Tarquinius Trufaşul, cea care luase parte atât la detronarea cât şi la uciderea fostului rege, propriul său tată – văd privirile arzătoare ale Evei (aşezată tot în primul rând de fotolii ca şi data trecută) aţintite spre mine.

Aceasta mă determină să accentuez şi mai mult ceea ce Titus Liviu demonstrează în minunata lui carte cu privire la moralitatea femeii

din epoca romană.

De la masa prezidiului, unde se găseşte, îl simt pe Adrian aprobându-mă.

Mă găsesc, în sfârşit, în luptă cu Eva, ceea ce n-aş fi îndrăznit cu niciun preţ înainte. I-am primit provocarea. Şi îmi dau seama limpede că am început să câştig teren.

Fac bine sau fac rău? Nu ştiu. Ceea ce ştiu este doar că nu puteam proceda altfel.

Şedinţa s-a sfârşit. Am fost felicitată.

Adrian a venit după mine fără măcar să-şi mai ia rămas bun de la Eva.

De-această dată, ne-am urcat amândoi împreună în autobuz. Ne-am coborât la Piaţa Romană, pentru ca eu să pot merge la Biblioteca Academiei şi să-mi iau valiza.

S-a făcut seară. De ore şi ore în şir stăm împreună de vorbă în părculeţul din spatele clădirii Gării de Nord. Am pierdut trenul şi sunt nevoită să rămân o noapte în Bucureşti.

Cu mare greutate, numai după ce Adrian a intervenit telefonic printr-un prieten al lui, la cineva din Administraţia Hotelurilor şi a strecurat recepţionerului, care zâmbea lubric, fiind probabil convins că este vorba de o simplă aventură galantă, un bacşiş substanţial, mi s-a găsit o cameră liberă la un hotel de pe bulevard.

Camera este mare, rece, neprietenoasă, cu un bec chior spânzurat prea sus, cu covoarele pline de scame şi praful neşters. Sunt însă bucuroasă, pentru că mă găsesc împreună cu Adrian.

Avem aceeaşi stare de spirit ca şi pe vremuri la R.

Adrian mi-a povestit o mulţime de lucruri legate de studiile lui la Sorbona, ca şi de munca actuală de la catedră, despre perspectivele lui. Dar niciun cuvânt despre Eva

Aş fi vrut să limpezim şi acest capitol. Plecarea lui de la societate împreună cu mine, fără a-şi fi luat măcar rămas-bun de la Eva, deşi stătea acolo în primul rând şi se uita la el ţintă, mi se păruse prea dură şi nu i-o aprobam.

Indiferent de ceea ce fusese între ei, un minimum de politeţe şi omenie faţă de o fată pe care ai iubit-o (sau poate încă o mai iubea) era absolut necesar.

Deodată, pe când îi imputam acest lucru, el izbucni:

— Ce ştii tu despre o asemenea fiinţă, pe care am iubit-o, da, am iubit-o, dar care mi-a otrăvit viaţa în toţi aceşti ani?

Şi, dându-şi drumul şuvoiului pe care îl stăpânise cu destulă greutate până atunci, începu să-mi povestească.

Eva, după terminarea liceului, se măritase cu actorul P., cu care se şi pregătise pentru intrarea în institutul de teatru.

Reuşise într-adevăr, dar numai după câteva luni plecaseră într-o excursie la Paris. Acolo, P., de altfel un actor bun şi destul de cunoscut dintr-un turneu anterior, se angajase la un teatru particular parizian.

Cu ajutorul lui şi al relaţiilor pe care acesta le avea, izbutise şi Eva să capete un angajament într-o companie teatrală de avangardă, unde juca şi cânta totodată. Eva, cu înfăţişarea ei seducătoare

– deşi aflată într-un oraş unde femeile frumoase nu sunt deloc o raritate –, având o voce plăcută şi cunoscând franceza la perfecţie, obţinuse de la început succes.

Când Adrian, după ce-şi cucerise bursa şi ajunsese, la rândul său la Paris, Eva încă juca în cadrul acelei companii de avangardă. Se despărţise însă de soţul ei.

Avusese loc, după cum a aflat Adrian mai târziu, o întâmplare destul de neplăcută. La o serată, Eva fusese surprinsă de o altă actriţă, care juca în aceeaşi companie, cu iubitul acesteia, în camera de recuzită a teatrului, într-o ţinută destul de neglijentă şi într-o situaţie care o făcuse pe aceasta să creadă că a fost înşelată. Se iscase un scandal Avusese loc despărţirea de-o parte şi de alta.

Şi Eva era liberă.

Adrian, auzind de la unul din colegii români de la Universitatea SOrbona că o compatrioată cu numele de Eva Bogdănescu obţine un remarcabil succes într-un spectacol de avangardă, s-a dus s-o vadă. A aplaudat-o. Eva juca, într-adevăr, splendid. Iar la ieşire a aşteptat-o, în braţe cu un buchet mare de flori.

În aceeaşi seară Adrian a dormit la ea în hotelul unde Eva închiriase o garsonieră.

„Rămânem de-acum înainte împreună pentru totdeauna, l-a asigurat Eva. Faptul că te-am părăsit pentru P. A fost o mare greşeală. Eu am fost pentru tine, aşa cum spuneai cândva, Nausicaa. Ţin minte versurile din Odiseea pe care mi le recitai. De câte ori, în disperarea şi în

singurătatea mea, nu le-am repetat! „Privindu-te, uimirea mă cuprinde. / în Delos doar văzui aşa un lujer/ De finic care fraged răsărise / Pe lâng-altarul zeului Apolon /... Aşa uimit şi-nmărmurit, fecioară, / Priveze şi-n faţa ta, şi mă cutremur... /” Sau din Sapho: „Iarăşi mă zguduie Eros până-n adâncuri, / Dulce-amarul copil cu puteri uriaşe / Iarăşi îmi zgâlţâie inima Eros, la fel cum / Trece furtuna prin codri, fagii rupându-i...”

Eva recita admirabil. Era o desăvârşită actriţă, cu toate că nu urmaşe mai departe institutul de teatru din Bucureşti, unde reuşise cu brio. Frecventa ce-i drept la Paris cursurile particulare pe care i le preda tot o mare actriţă românca, Elena Paulescu. Dar teatrul ea îl avea în sânge. Îi era organic. Nici n-avea nevoie să facă efort.

Adrian, ascultând-o, se simţea, mai mult decât oricând, recăzut în mrejele ei. Iar Eva, recitind versurile, plângea.

La început a fost fericit. Locuia în garsoniera Evei. Dimineaţa se ducea la cursuri, după-amiaza până târziu, la închidere, citea la bibliotecă. Pe Eva n-o întâlnea decât noaptea. Trăia împreună cu ea într-un fel de beţie.

Eva, feminitatea întruchipată, cu o senzualitate mereu proaspătă şi plină de inventivitate, îi ţinea simţurile într-o continuă surescitare.

Se iubeau nopţi întregi, pentru ca dimineaţa, înainte de plecare, să i se azvârle din nou în braţe cu o nepotolită sete de voluptate.

De la o vreme, însă, gesturile acestea de

efuziune deveniseră mai rare. Eva începuse să întârzie nopţile, iar uneori se reîntorcea acasă numai spre dimineaţă.

O colegă o reţinuse ca să citească împreună un rol. O reuniune colegială durase mai mult decât fusese prevăzut iniţial. Fusese la o logodnă, la o petrecere în familie. Iar pretextele se multiplicau.

Atmosfera destinsă, veselă, tumultuoasă de la începutul legăturii lor pariziene, începea să dispară. Acum, când se întorcea acasă, era plictisită ori iritată. Îi răspundea nervos la întrebările lui. Nu mai luau masa împreună în mica sufragerie a hotelului. El îşi pregătea singur câte o mică gustare rece, iar ea mânca, „împreună cu colegele”, spunea, într-un mic bar chinezesc din apropierea Arcului de Triumf.

Aceasta, până într-o zi când, întorcându-se acasă, portarul îi dăduse cheia spunându-i că doamna se mutase „şi i-a lăsat o scrisoare pe masă”.

Alergase în aceeaşi seară la teatru. Dar Eva îl primise rece în cabina ei. Îi spusese că se simte extenuată. Munceşte mult şi viaţa pe care o duc amândoi este prea plină de privaţiuni. S-a săturat de „cămăruţa” de la hotel, de masa pe apucate la modestul bar chinezesc.

I se oferise un rol substanţial şi voia să se dedice exclusiv teatrului.

Asta nu însemna că nu-l mai iubeşte. Ba dimpotrivă. Avea însă nevoie de înţelegerea lui. Nu se vor despărţi decât pentru o perioadă scurtă. Şi, când se vor regăsi, va fi iar totul ca la început.

Adrian umblase după aceea multă vreme

pierdut, dezorientat... Părăsise şi el hotelul, mutându-se într-un cămin studenţesc.

Venise primăvara şi Parisul se înnoise.

Ieşise de la Universitate. Se plimba pe străzi şi prin grădini fără rost. Câţiva muncitori, în salopete impecabile, albe, curăţau, eliberând de sub rigorile iernii, peronul Operei, unde un mănunchi de nimfe goale, de marmură, cu ramuri înflorite în plete, se zbenguiau într-un fel de horă prinsă în jurul unui faun, chicotind nebuneşte. Una dintre acele nimfe semăna oarecum cu Eva şi de altfel chipul ei i se părea că îl regăsise şi în Place du Tertre, unde un pictor sărac îşi picta pe pânză chipul iubitei. Fata îşi ţinea în degetele lungi o ţigară pe care o ducea cu delicateţă la buze şi ochii ei scrutau parcă melancolic viitorul. Îl regăsise şi pe Rue Royale, în Bois de Boulogne, pe Champs-Elysées, în Marché aux Oiseaux, în Montmartre şi chiar în La Sainte-Chapelle sub trăsăturile unor tinere fete cu pletele în vânt ca ale Evei şi înfiorată de adierile împrospătătoare ale primăverii.

Într-o seară pe terasa unei cafenele de la Saint-Germain-des Prés, avusese însă prilejul să-l cunoască pe fostul soţ al Evei, actorul P., alături de care ea plecase din ţară. Şi-acesta îi destăinuise că, departe de a se fi dăruit exclusiv teatrului, Eva convieţuia atunci cu un fost ofiţer din armata colonială franceză, acum pensionar, însă foarte bogat şi proprietar al unui restaurant.

Îmi închipuiam ce stare sufletească trebuie să fi avut Adrian aflând această veste. La început, vrusese chiar s-o caute şi să-i impute cu violenţă

minciuna. Se resemnase însă şi timpul începuse din nou să treacă. El îşi continuase studiile şi, cum situaţia sa universitară era excelentă, obţinuse dreptul de a-şi da toate examenele într-un timp redus, aşa ca să se poată înscrie, ulterior, şi la doctorat, începuse să-şi recapete echilibrul când, într-o bună zi, pe când se afla la o serată literară filosofică studenţească, urmată de dans, unde participau şi foarte mulţi români din cercurile studioase ale Parisului, vede o tânără fată ridicându-se de la o masă, venind întins spre el.

— Eva!

— Da, da, Eva!... Eva pe care ai uitat-o şi pe care, şi dacă o zăreşti, te faci că n-o cunoşti. Dar prietenii vechi rămân prieteni, nu-i aşa, Adrian?

O asculta buimăcit. Eva era la fel de cuceritoare şi elegantă ca în zilele cele mai bune ale începutului dragostei lor, cu atâţia ani în urmă.

Ochii ei verzi-aurii, umbriţi de pletele dese, castanii-roşcate, aşa cum se purtau în vara aceea la Paris, îl priveau cu viclenie pe sub sprâncene.

Buzele roşii, ademenitoare, nasul puţin obraznic şi ovalul atât de pur al obrazului, pielea ei fină, trandafirie, toate îi reveneau ascuţit în memorie.

Purta o fustă scurtă în carouri, bustul i-l îmbrăca o bluză de culoarea piersicii coapte, peste care un lanţ de aur îşi scânteia un medalion bătut în briliante.

Şoldurile şi pieptul i se mai împliniseră, dar prin acestea feminitatea ei fără egal nu pierduse, ci câştigase în forţă atractivă.

— Nu vrei să dansezi cu mine?

Cum aş fi putut s-o refuz?

Dansaseră împreună de mai multe ori. Eva se lipea de el cu pieptul şi sânii ei fierbinţi.

Iar până în cele din urmă, Eva îl poftise la ea ca şi întâia oară.

— Îmi este din ce în ce mai penibil să-ţi descriu ce-a urmat! îmi declară Adrian.

Îl vedeam că-i venea greu. De altfel se făcuse târziu. Erau aproape ceasurile două din noapte. Şi întâmplările acestor ultimi ani erau încă departe de-a se sfârşi.

Adrian care la început, abia de se învoise să-mi povestească unele amănunte, acum se încălzise şi inima i se descărca de povara purtată.

— Viaţa îmi devenise un calvar. Eva îmi imputa mereu că nu câştigam destul, ceea ce era perfect adevărat. Nu aveam alte venituri în afară de cele pe care le obţineam dând meditaţii de latină şi greacă veche ori făcând unele traduceri din aceleaşi limbi sau din limba română, însă acestea din urmă destul de puţine. Ea câştiga mai bine, dar, pentru luxul său, veniturile noastre ale aminti urora erau insuficiente. Aveam încă puţin şi trebuia să-mi termin studiile. Intrasem în legătură cu comisia guvernamentală a Ministerului Educaţiei şi învăţământului din România şi mi se promisese, la întoarcere, pentru început, o catedră la cel dintâi liceu clasic din ţară şi pentru mai târziu o numire în învăţământul superior. I-am propus şi Evei să ne înapoiem împreună. Cu influenţa tatălui ei, care avea rezultate extraordinare în arhitectură, ca şi prin stăruinţele mele, nădăjduiam să obţin, pe baza profesării Evei

de la Paris, şi o încadrare a ei în vreunul din teatrele noastre bucureştene. Mă gândeam fie la teatrul de revistă „Constantin Tănase”, fie la cel pentru copii „Ion Creangă”, cu al cărui director fusesem, înainte de plecarea din ţară, bun prieten.

Eva are un netăgăduit talent. Ştie să şi cânte. Este încă foarte frumoasă şi se pricepe să-şi atragă simpatiile. Şi admiraţia celor din jur. Cu toate că-n-a terminat institutul, eram sigur că, încredinţându-i-se un rol, poate la cinematografie, ar fi avut succes.

Dar Eva mi-a răspuns că n-am decât să plec, că nu se va mai întoarce niciodată. Doar nu va da Parisul pe amărâtul de Bucureşti, murdar, îngheţat şi întunecat iarna, torid vara, prost aprovizionat întotdeauna şi unde mişcarea artistică se află în mâinile unor nepricepuţi.

Rămăsese să ne despărţim pentru a treia oară, îşi continua Adrian povestirea. Începusem să şi facem pregătirile de rigoare.

La început aveam un uşor regret. Mă obişnuisem cu Eva. Pasiunea ei trupească îmi devenise necesară. Dar, după un multă vreme, judecând mai adânc, mi-am dat seama că alături de ea începeam, într-un anume fel, să decad. Viaţa sa dezonorată, capriciile aveau darul să mă ostenească peste măsură. Efortul de a munci peste limitele obişnuite, atât pentru facultate cât şi pentru a putea face faţă cheltuielilor ei vestimentare, cosmetice, de coafură şi altele, mă sleiau. Numai că o nouă întâmplare a intervenit răsturnând totul. Într-o noapte, Eva nu s-a întors acasă. Întâi nu prea m-am alarmat. Se mai

întâmplase şi altă dată. S-a făcut însă dimineaţă. Am alergat peste tot, la teatru şi în cele din urmă la poliţie, unde am aflat că Eva fusese amestecată într-o chestiune cu droguri.

A avut loc un proces penibil. Eva şi-a vândut blănurile, bijuteriile şi chiar o parte din haine. Angajasem un avocat care ne-a supt până şi ultimii bani.

Mai aveam de încasat de la o editură unele drepturi. I le-am cedat ei toate şi am plecat.

Voiam să mă eliberez cât timp mai era cu putinţă. Am ajuns în ţară. M-am încadrat numaidecât în învăţământ, silindu-mă să dau uitării anii petrecuţi alături de Eva.

Adrian îmi mărturisea acum câte amare mustrări îl încercaseră în acest timp fiindcă se despărţise de mine din cauza Evei. De zeci şi zeci de ori ar fi vrut să alerge, să mă găsească şi să-şi ceară iertare, îi lipsea însă îndrăzneala şi era sigur, pe de altă parte, că eu doream să nici nu mai aud de el.

De aceea s-a simţit atât de bucuros când a avut prilejul să stea cu mine de vorbă la facultate, şi m-a condus la gară.

— Mi-am dat seama – spunea el – că am trăit într-un fel de mocirlă, din care, în sfârşit, acum, după ultima despărţire de Eva, am izbutit să ies.

Dar numai la o săptămână după ce ne întâlnisem la conferinţa profesorului german Salmann, s-a pomenit cu Eva care venise şi ea cu avionul de la Paris.

Pretindea că părerile lui despre întoarcerea în ţară o influenţaseră şi pe ea.

Pe de altă parte chiar mama ei, care se internase, în stare gravă, într-un sanatoriu de boli nervoase, o chema stăruitor prin scrisori să se întoarcă, zicând că doreşte s-o revadă înainte de moarte.

Eva îi cerea lui Adrian să se împace. Să se căsătorească. (Fusese întotdeauna împotriva căsătoriei cu el, spunând că libertatea îi este mai scumpă decât orice). Şi până atunci să locuiască împreună.

Prudent de astă dată, Adrian refuzase. (Era întâia oară în viaţă când Eva era refuzată de el.) Îi găsise o cameră mobilată într-un bloc vechi, în Calea Victoriei, deasupra unei cofetării. Şi începuse tratative cu teatrul de revistă „Constantin Tănase”, pentru a-i asigura un angajament.

De câteva ori îl vizitase, se dezbrăcase şi încercase să i se dea. Numai că, de fiecare dată, deşi cu sângele răscolit, Adrian rezistase. Venea după el pretutindeni, la facultate, la societate, la biblioteci, făcând orice numai pentru a fi luată drept prezumtiva lui soţie şi pentru ca să oficializeze o legătură ce nu mai exista.

Aşa se întâmplase şi în ziua când Adrian vorbise despre Demostene.

Eva venise la societate, deşi nu avea nicio legătură cu clasicismul, luase loc în primele rânduri şi-l aştepta pe Adrian ca să plece împreună cu el.

Atâta că Adrian primise numai cu câteva zile înainte o scrisoare de la un fost coleg de studii, pe care îl rugase să se intereseze ce s-a mai

întâmplat la Paris cu Eva după plecarea lui şi pentru ce se înapoiase ea atât de brusc în ţară.

Scrisoarea era revelatoare. Eva fusese iar amestecată într-o chestiune de droguri, ca şi în alta tot atât de gravă, în care era acuzată de prostituţie. I se ceruse chiar expulzarea din Franţa. Aşadar nu căinţa o determinase să vină în ţară, să-l caute şi să-i propună căsătoria, de care cu ani în urmă se scuturase, ci încurcăturile cu poliţia de moravuri franceză, în care intrase. După ce atâta vreme avusese o comportare destul de ruşinoasă, acum voia să spele totul printr-o căsătorie care s-o readucă la o situaţie onorabilă.

Avusese cu ea o explicaţie. O rugase să nu i se mai ţină pe urme (avea mijloacele necesare de existenţă, teatrul o angajase, la început provizoriu, anunţând-o ca pe o vedetă de scenă pariziană, ceea ce în mare parte era adevărat, dându-i asigurări că o va încadra în mod definitiv).

Tatăl său, care funcţiona într-un important for ştiinţific universitar naţional, urma să se mute de asemenea la Bucureşti şi-o invita să locuiască împreună cu el, sperând în reîntregirea familiei după ce ar fi ieşit din sanatoriu şi mama.

Dar Eva se încăpăţâna acum să se căsătorească. Şi soţ voia să-i fie numai acela căruia ea i se dăruise pentru întâia oară.

Că ea îl părăsise purtându-se faţă de el în chipul cel mai umilitor cu putinţă nu amintea deloc.

Se făcuseră orele patru dimineaţa. În camera de hotel – unde stăteam de vorbă cu Adrian, iar el îmi povestea cele întâmplate – se făcuse frig. Prin

ferestre pătrundeau zorii ca o apă albastră-cenuşie, dând şi feţelor noastre o culoare lividă.

Eram emoţionată la culme. Adrian îşi plătise greşeala cu vârf şi îndesat. Niciun fel de suferinţă nu-i fusese cruţată.

Ceea ce-mi spunea el acum şi felul cum îşi cerea iertare suna întocmai ca versurile divinului olderlin:

„Sfântă făptură”. Ades tulburat-am scumpa, dumnezeiască ta linişte, şi de la mine învăţat-ai durerile vieţii mai adânci şi mai tainice.

O, uită şi iartă Asemenea norului, colo, prin faţa lunii *tăcute, eu mă petrec, pe când tu din nou odihneşti sclipitoare-n a ta frumuseţe, tu, dulce lumină!”*

Adrian se aşezase pe fotoliul de lângă pat. Eu stăteam lungită. Şi ostenită, mă sprijineam pe o pernă. Fiindcă eram îngheţată, mă învelisem până la gât cu pătura.

Stăteam alături, dar niciunul nici celălalt nu încercasem vreun gest de tandreţe, cu toate că în copilărie ne jurasem că ne vom iubi cu credinţă şi ne vom aparţine cât vom trăi doar unul celuilalt.

Am dat drumul la aparatul de radio aşezat pe noptieră. Am nimerit un post de cine ştie unde. Se cânta *Oneghin* de Ceaikovski. Aria reîntâlnirii lui Evenghi cu Tatiana care se căsătorise între timp şi pentru care abia de astă dată el începuse să simtă o adevărată pasiune.

Dar Tatiana este dominată de simţământul datoriei.

Aria lui Oneghin, conştient de a nu fi ştiut s-o preţuiască la timpul cuvenit pe Tatiana, este

sfâşietoare.

Pe Adrian îl văd tulburat. Şi eu sunt adânc zguduită. Aria aceasta ina impresionat de altfel întotdeauna.

— Silvia! apucă să rostească Adrian.

Nici astăzi nu ştiu ce-ar fi dorit să mai spună.

Dar uşa s-a deschis brusc. În prag am văzut-o pe Eva, în mână cu un mic aparat de fotografiat japonez de buzunar.

Era însoţită de un bărbat, care şi el avea în mână un aparat de fotografiat.

Două blitzuri au izbucnit în direcţia noastră, spintecând aerul cu scânteierea lor.

Eva telefonase acasă la Adrian. Iar gazda lui – pe care şi el o căutase după-amiază ca s-o anunţe unde putea fi găsit, la recepţia hotelului, fireşte (dacă ar fi fost căutat de la şcoală sau de la editură, deoarece din ambele părţi aştepta anumite comunicări) – îi dăduse respectivul număr de telefon.

— Aşa! a spus Eva satisfăcută.

Părul ei îşi pierduse pieptănătura corectă. O şuviţă îi spânzura dezordonat pe frunte, iar ochii îi sclipeau ca unei pisici sălbatice.

Adrian a sărit de pe pat şi a întins mâinile să smulgă ambele aparate. Bărbatul s-a întors şi a fugit pe scări. A rămas numai Eva care, după ce îşi ascunsese aparatul de fotografiat în poşetă, îi barase lui Adrian în uşă drumul către ieşire.

— Fără violenţe! Fără violenţe, a strigat. Altfel chem tot hotelul în ajutor.

— Dă-mi numaidecât aparatul! a somat-o Adrian.

— Asta niciodată, i-a răspuns ea. Iată-te cine eşti. Pe mine m-ai sedus când eram numai o fată neştiutoare. M-ai lăsat apoi pradă răutăţilor omeneşti. Ai venit la Paris după mine. Am convieţuit potrivit dorinţei tale. Pe urmă te-ai întors în ţară pentru fiinţa aceasta. Şi-acum v-aţi ascuns aici, într-un hotel, voi, două cadre didactice.

Vorbea atât de convinsă, încât cineva, care nu ar fi cunoscut-o, putea să-i dea crezare.

— Nu ai nicio ruşine? a mustrat-o Adrian.

— Eu te iubesc! şi-a schimbat ea, deodată, tonul.

— Dar eu nu mai simt pentru tine altceva decât dezgust şi milă. Ştii pentru ce!

— Dacă profesoara asta, nu pleacă imediat de-aici, mă duc la miliţie şi arăt fotografiile! a spus ea cu dispreţ.

Devenise vulgară. Vocea i se ascuţise. Ochii ei mă fulgerau cu ură.

Mi-am dat la o parte pătura de pe mine. Caloriferul era încă rece, nu se dăduse drumul la căldură, aşa încât în cameră se făcea din ce în ce mai frig.

Mă apucase un tremur, pe care nu izbuteam să-l potolesc. Dinţii îmi clănţăneau. Pe Eva o simţeam capabilă, în furia ei, de orice.

— Am să-ţi iau poşeta şi am să-ţi distrug aparatul! a avertizat-o Adrian.

— Domnul care a plecat, să ştii, era de la poliţia de moravuri! i-a răspuns Eva. Îmi va fi martor. A realizat şi el fotografii. Să vedem ce va spune ministrul vostru, al învăţământului, când le

va vedea. Doi profesori burlaci, din două oraşe diferite, ea culcată în pat sub pătură şi tu alături… Mai e nevoie de vreo altă probă? Şi asta după o noapte întreagă petrecută împreună… Cine-ar putea să-şi închipuie altceva decât ceea ce, sigur, s-a petrecut între voi?

Eram conştientă de felul cum putea să ne şantajeze.

— Ştii foarte bine că minţi! am răsuflat.

La radio încă se mai cânta Oneghin.

Cei doi, Tatiana şi Evgheni, deşi încă se iubeau, se despărţeau, îndureraţi, pentru totdeauna.

Din camerele învecinate, pasagerii, treziţi în urma schimbului nostru de cuvinte, întredeschideau uşile şi capetele lor ciufulite se zăreau ici şi colo, protestând împotriva zgomotului.

— Intră înăuntru! a poftit-o Adrian, şi vorbeşte mai încet.

— Nu intru până ce nu pleacă ea! a strigat Eva din nou.

Îmi strânsesem lucrurile. Mi-am luat valiza şi am ieşit. Adrian a venit după mine. Şi Eva s-a luat după noi.

— Lasă-mă, Adrian! l-am rugat plângând.

— Las-o! i-a poruncit ea, dar glasul îi devenise şovăitor.

— Ne-ai torturat destul. Încetează! I-a mai spus Adrian.

— Asta nu e nimic pe lângă ce va urma! ne-a mai ameninţat ea. Dacă n-o laşi şi nu mă însoţeşti, nu uita că ai fost ca şi bărbatul meu…

— Din nenorocire, ca şi… a şoptit Adrian.

— …să ştii că vă distrug pe amândoi şi tu ştii că eu mă ţin de cuvânt…

— N-ai decât! încearcă…

Adrian în a prins cu dreapta de braţ, în stânga mi-a luat valiza. A predat cheia la recepţie şi, însoţiţi de privirile insinuante ale recepţionerilor, cărora Eva le spusese că Adrian este bărbatul ei şi c-o înşală cu mine, am ieşit pe uşă tustrei.

Tocmai trecea un taxi. Adrian l-a oprit. Ne-am urcat amândoi şi am plecat spre gară.

Eva s-a ţinut de cuvânt. Cam peste trei săptămâni, a sosit de la miliţie un inspector care avea în servietă fotografia făcută de Eva la hotel.

A început o anchetă îngrozitoare. Sigur, puteam să mă apăr. Nu eram vinovaţi de nimic condamnabil Dar orice răuvoitor putea să mă arate cu degetul. Aria calomniei, sigur, ar fi început să se cânte. Petrecusem o întreagă noapte singură cu un bărbat necăsătorit într-o cameră de hotel şi toate aparenţele erau împotriva noastră.

De compromis tot mă compromiteam.

Prejudecăţi stupide nu îngăduie o asemenea faptă, oricât ar fi de curate relaţiile între un bărbat şi o fată.

Parcă-l auzeam pe director învinuindu-mă:

„Uite cine făcea pe mironosiţa şi apăra o elevă care s-a dus tot singură în camera unui băiat!”

În sala de aşteptare a gării, Adrian mă ceruse de soţie.

— Nu vreau să te căsătoreşti cu mine numai

pentru că am intrat, fără voia noastră, într-o asemenea încurcătură! i-am răspuns.

— Te-am iubit încă din liceu, când erai mică, aşa cum foarte bine ştii. Tu ai fost unica mea dragoste adevărată! m-a asigurat. Episodul Eva a fost numai o fatală greşeală. Am intrat în capcana ei şi n-am izbutit să mai ies. Greşeala mi-am plătit-o însă din plin. Am o mare datorie faţă de tine.

— Eu nu ţi-am pretins şi nu-ţi voi pretinde niciodată nimic!

Deşi eram în sala de aşteptare, Adrian mi-a sărutat mâinile.

— Primeşti?

— Să mai aşteptăm un timp. Să ne liniştim amândoi şi să reflectăm.

Îi povestisem şi eu despre Mircea şi intenţiile lui cinstite.

Adrian i-a scris. Mircea a venit într-un suflet la noi. I-am confirmat cele întâmplate.

— Ştiam… presimţeam că va fi aşa! s-a întristat el. Dar recunosc că tu nu ţi-ai luat nicio obligaţie faţă de mine. Înţeleg că nu am ce face şi am să mă străduiesc să mă resemnez. Îţi urez să nu mai trăieşti nicio dezamăgire.

Ancheta era în curs. Inspectorul, o persoană destul de conformistă; ca să n-o numesc altfel, opina să spălăm totul prin retragerea mea din învăţământ, mai ales că vechea ofertă, ca translatoare, era încă valabilă.

— Un profesor (şi mai cu seamă o profesoară), susţinea el (şi pe bună dreptate), nu se cuvine să fie compromisă sub nicio formă.

— Şi eu m-am compromis?

— Da.

— Şi, totuşi, deşi aparenţele sunt împotriva mea, în faţa conştiinţei mele nu mă simt vinovată şi nu voi părăsi învăţământul.

— Pentru ce? mă întreba inspectorul. Daţi o situaţie proastă pe una bună. Şi vă salvaţi onoarea…

— Onoarea mea e nepătată. Iar Adrian şi cu mine ne vom căsători.

— Vă căsătoriţi? Admirabil! s-a mai luminat el. Dar şi-a luat seama numaidecât. Să ştiţi însă că pata nu se va şterge cât timp veţi rămâne în învăţământ şi în oraşul acesta. Oamenii vor spune că logodnicul a făcut numai un gest de generozitate. Şi, pe deasupra, se vor extinde bănuieli asupra trecutului dumneavoastră…

— Nu-mi dau demisia!

— Pentru ce? Pentru ce? repeta inspectorul iritat.

— Pentru că altceva decât profesoară nu vreau să fiu. Acesta a fost idealul meu de când eram mică şi eu idealurile nu mi le trădez…

— Bine!… Bine!… s-a învoit. Dar să ştiţi că anumite consecinţe tot veţi avea… şi răspunderea lor nu vă va reveni decât dumneavoastră…

— Am să suport orice…

Mă găsesc la nunta mea.

De dimineaţă am avut căsătoria civilă, la care au luat parte aproape toţi colegii care nu aveau atunci ore şi marea majoritate a elevilor mei. Imediat după prânz – într-un cerc restrâns de familie, acasă, potrivit tradiţiei, *o* modestă ceremonie. Iar către seară masa festivă de nuntă

şi obişnuita petrecere.

Cu toate câte s-au întâmplat, nu mi-am pierdut încrederea în viaţă, în misiunea mea de educator, chiar dacă am întâlnit unele fiinţe şi situaţii ce mi-au produs destule amărăciuni.

Eva, după ce a făcut tot posibilul să-l recâştige pe Adrian, şantajându-ne, mai ales pe mine, de la o vreme s-a împăcat cu soarta. Aşa e ea. S-a angajat la un teatru de revistă. Şi, cum are un excepţional talent când cântă şi dansează pe scenă (mai ales că frumuseţea, cu toate avatarurile pe care le-a trăit, nu i s-a împuţinat decât într-o foarte mică măsură), dobândeşte şi în Bucureşti, ca şi la Paris, un remarcabil succes.

Adrian a obţinut un transfer la universitate, în oraşul nostru.

Mircea s-a hotărât, în sfârşit, să-şi caute norocul în altă parte. S-a logodit cu o colegă tânără şi drăguţă care-l simpatiza de mult.

În ce mă priveşte, am fost invitată la dans de cel pe care-l iubesc încă din copilărie. Acesta a fost de-altminteri visul meu cel mai drag, şi pe care-l socoteam niciodată realizabil, în toţi aceşti ani. Să mă aflu la pieptul lui într-un dans.

Am iertat şi am uitat tot ce-a fost neplăcut. Vreau să fiu şi sunt sigură că voi fi fericită. Ştiu foarte bine că fericirea nu se capătă decât biruind încercările (iar Sofocle o condiţionează de înţelepciune).

Săptămânile acestea am tot stat îndelung de vorbă cu Adrian. Ne-am redescoperit. Suntem întru toate de acord. Şi în asemenea clipe, lumea capătă pentru noi un nou conţinut vibrant şi

scânteietor.

Ba încă mai mult, în aceste zile mi-a apărut lucrarea la care ţin nespus, (cu titlul puţin modificat) şi pe care Adrian mi-a citit-o numaidecât, pe nerăsuflate: „Frumoasa Elena sau Penelopa?”

Visul mi s-a împlinit. Ştiu că nu sunt aşa de frumoasă şi de seducătoare ca Eva, dar şi tu ştii, Adrian, că, spre deosebire de ea, îţi voi fi credincioasă până la moarte şi că niciun sacrificiu nu mi se va părea prea greu pentru ca iubirea ce ne uneşte să devină nemuritoare.

Mă gândesc şi la Eva. Ba chiar amândoi am şi poftit-o la nuntă. Ea ne-a răspuns, trufaşă, printr-o telegramă care ne-a sosit chiar adineaori, că ne mulţumeşte, dar nu poate veni. Nu vrea să-şi părăsească spectatorii, care-o adoră, nici măcar pentru o singură seară.

— Ce zici? m-a întrebat Adrian, după ce-am citit amândoi telegrama.

— Că trebuie să ne fie amândurora milă de Eva!... am răspuns.

— Milă pentru Eva? s-a mirat el.

— Da! Milă pentru Eva.

— Draga de tine! mi-a şoptit. Hai să dansăm!

Şi-acum mă găsesc în braţele lui...

HĂRŢI CEREŞTI

Pe la MIAOCUL lui ianuarie a anului trecut, pe-o vreme viscoloasă, pe una dintre străduţele care se răsucesc în spatele vechiului stadion bucureştean din Dealul Spirii, înotau prin zăpadă trei băieţi.

Unul era subţire, înalt, cu o bărbie voluntară,

însă cu ochi melancolici. Şuviţe castanii, spulberate de vânt, i se vedeau ieşind de sub căciula brumărie, ţuguiată, pe care o purta, în ciuda viscolului, cam pe ceafă.

Însoţitorii lui, un băiat slăbuţ, înfofolit într-un palton cu blană, şi altul rotofei, cu un şal gros în jurul gâtului, abia i se puteau ţine pe urme şi gâfâiau ca doi căluţi prea obosiţi de alergătură.

Vântul suflase întreaga noapte, zgâlţâind crengile copacilor, bătând în uşi, urlând înverşunat, ţesând fuioare albe prin văzduh şi apoi sfâşiindu-le în ghearele lui reci şi azvârlindu-le în toate părţile. Iar casele micuţe, înghesuite parcă una într-alta ca să se apere de frig, erau acoperite de zăpadă. Purtau căciuli uriaşe, albe, lăsate într-o parte.

Troienii se urcaseră pe garduri, gata să le dărâme.

Pe geamuri florile de gheaţă se zugrăveau meşteşugit, sub mâna harnică a gerului.

Băieţii noştri se sileau la drum, căutând pe sub troieni o casă, pe care aceia care mergea în frunte o mai văzuse şi altă dată, însă atunci scăldată sub verdeaţa şi lumina verii.

— Bogdane, nu ştii, măi, unde e? zicea cu răsuflarea întretăiată grăsuliul, care se scufundase în zăpadă.

Cel care se numea Bogdan trecuse însă strada la întretăierea de lângă şţrandul pustiu şi îngheţat sub potopirea iernii – urmat de celălalt băiat, slăbuţ, cu faţa măslinie şi dinţii strânşi de încordare – şi se oprise în faţa unei porţi.

Era o poartă veche, cum se făceau în urmă cu

patruzeci – cincizeci de ani, având o streaşină de lemn deasupra de forma unei chivere cu creastă.

Pe poartă o tăbliţă: „Profesor Ion Mărculescu”.

— Aici e, zise el, drept orice alt răspuns, celui care se scufundase în zăpadă. Haide, grăbiţi-vă…

Grasul se opinti din răsputeri şi scoase un picior din zăpadă. Îşi pierdu însă cizma. Avea cizme de cauciuc, înalte şi lucioase, cum poartă astăzi mai toţi copiii iarna. Rămase într-un picior şi începu să scormonească prin zăpadă. Vântul îl răsturnă.

— Ajutaţi-mă, fraţilor! ţipă.

Băieţelul cel slăbuţ, pe nume Paul, se repezi şi-l sprijini de braţ, până ce izbuti să se ridice. Îi scutură paltonul, şi după ce îi scoase cizma din zăpadă, îl ajută să se încalţe.

Vântul se înteţise mai tare, sunând cu toate goarnele, biciuind cablurile aeriene ale tramvaiului, chiuind ca un năzdrăvan.

Amândoi, Paul şi grăsuliul, ţinându-se de mână, ieşiră din zăpadă, grăbindu-se s-ajungă alături de Bogdan.

Acesta ciocăni în poartă.

Din cauza şuierelor viscolului, probabil, cei din casă nu auziseră nimic.

— De am avea o piatră, o bucată de gheaţă, spuse Bogdan. S-ar auzi mai bine…

Sorin – aşa se numea grăsuliul – începu să se învârtească în toate părţile, căutând o bucată de gheaţă. Dar gheaţă nu se vedea pe nicăieri. Zăpada învăluise totul.

Atâta că Bogdan, nemaiavând răbdare, bătu

din nou cu pumnii în tăblia de lemn a porţii, şi-atunci, trezit din somn, se arătă un dulău negru, hămăind răguşit:

Alţi clini, din casele alăturate, s-au ridicat şi ei să-şi sprijine vecinul.

Corul de hămăieli, pe struna viscolului, era asurzitor.

De după casă se ivi atunci o bătrânică, ţinând pe umeri un palton bărbătesc.

Glasul bătrânei nu se auzea. Doar după semnele pe care le făcea cu mâna îşi dădeau seama că-i întreba ceva, ce însă nu ştiau.

— Noi suntem, strigă Bogdan, dintr-a şasea…

„N-aud!” făcea cu mâna semn bătrâna.

— Noi suntem dintr-a şasea, ţipă Sorin, care avea o voce ascuţită. Vrem să-i vorbim…

— Ce vreţi să faceţi? întrebă bătrâna cu glasul ei neauzit.

— Vrem să-i vorbim dirigintelui nostru, striga la rândul lui şi Paul.

Bătrâna, văzând că nu se înţeleg, se apropiase, înfruntând viscolul, târându-şi greu picioarele vârâte în nişte ghete bărbăteşti.

Vântul îi tot smucea paltonul, gata să i-l arunce în zăpadă.

— Cine sunteţi, băieţi? îi întrebă, în timp ce câinele, ca să-şi arate vrednicia, lătra şi el din răsputeri, sărind pe gard cu labele.

Bogdan întredeschise poarta, atâta cât să nu poată ieşi câinele, şi ii-răspunse:

— Noi suntem trei elevi din clasa a şasea: Paul Haitei, Sorin Vidraşcu şi Bogdan Sevastru. Eu am mai fost şi astă-vară. Am dori să-i vorbim…

— Profesorul nu-i aici, răspunse bătrâna. E plecat. V-a trimis de la şcoală?

— Nu. Însă ştiţi… Avem o nouă dirigintă, pe nume Sabina Mureşanu.

— Şi ce-i cu asta? se miră bătrâna. De asta aţi venit?

În acea clipă vântul se repezi atât de tare, încât sub izbitura lui bătrâna fu mai-mai să cadă.

Se priponi cu mâinile în gard şi spuse:

— Dânsul este bolnav. S-a dus la sanatoriu.

— Şi nu-i putem vorbi? stărui iar Bogdan.

— Sigur că nu! tuşi bătrâna. Este într-un sanatoriu din provincie. Lasă, veniţi când o să fie vremea bună. Poate se va întoarce până atunci…

— Peste o lună, două… când? dori să afle mai precis Bogdan.

— Nu ştiu, îi răspunse bătrâna. Însă e bine să întrebaţi mai înainte la şcoală de adresă, pentru că este vorba să ne mutăm într-un bloc nou, că aici o să se demoleze.

— Dar dumneavoastră nu puteţi să-i spuneţi? Nu mergeţi la dânsul? Nu-i scrieţi? îşi încercă Paul puterea de convingere.

Bătrâna însă, smucită încoace şi încolo de viforniţă, nu mai putea să le răspundă. Se ghemuise sub palton şi făcându-le semn cu mâna să vină altă dată, se şi grăbea cu paşii ei târşiţi spre casă.

Doar câinele cel negru le mai lătra în faţă, sărind pe gard cu labele.

Băieţii rămăseseră la poartă. Nu ştiau ce să facă.

— Cine e bătrâna asta? vru să ştie Sorin.

— E îngrijitoarea casei, îi răspunse Bogdan. Dirigintele nostru este văduv, cum ştiţi şi voi. Astăvară m-a primit foarte bine. Mi-a dat dulceaţă. Şi eu am stat de vorbă cu dânsul, colo, sub nuc. Acum, parcă nici nu m-a cunoscut...

Sorin îşi freca mâimile să se mai încălzească. Îşi strânse şalul în jurul gâtului şi-i spuse lui Bogdan:

— Pe un viscol ca ăsta, ce să te mai cunoască?

— Haideţi la mine, rosti Paul, după ce se dezmeticiră. Învăţăm şi la matematică. Facem şi-un şah. Mama a copt azi plăcintă...

Lui Sorin îi lăsă gura apă:

— Sigur, ce să mai aşteptăm! Nu vedeţi că îngheţăm degeaba?

Bogdan se dezlipi cu greu de poarta profesorului său. Se întoarse fără un cuvânt.

Porniră în jos, spre cheiul Dâmboviţei, unde într-un bloc mare, albastru, din noile cvartale de construcţii, locuia Paul.

„Să fi uitat oare profesorul Mărculescu de mine şi de copiii din clasa lui? se frământa în gând Bogdan. Nu, asta nu se poate! Nu se poate!”... Şi iar îl rodea bănuiala: „Atunci de ce de-atâta timp nu ne dă niciun semn de viaţă?”

Gândindu-se, mergea din ce în ce mai repede. O luase iarăşi înaintea celorlalţi doi.

Sorin şi Paul îl urmau tăcuţi pe vechile străduţe întortocheate, prin care vântul sufla în voia lui, făcând să zornăie acoperişurile de tablă, să scârţâie gardurile de lemn, aţâţând furia câinilor. Ce-i drept, puterea sa avea să se

sfârşească şi pe-aici în curând. Din capătul de jos al străzii se şi vedeau urcând noile blocuri din sticlă şi beton, în pieptul cărora vântul lovea neputincios, ca valurile mării într-un ţărm de granit.

Însă Bogdan nu avea timp să se gândească în acea dimineaţă viforoasă şi la lucruri din acestea. În minte nu avea decât chipul dragului său profesor şi diriginte Mărculescu.

Încă de când era în clasa întâi, Bogdan aflase că era în şcoală un profesor de geografie: Mărculescu, pe care-l iubeau mult copiii.

Pe toţi profesorii şi învăţătorii din şcoală îi iubeau, dar pe profesorul de geografie mai mult decât pe ceilalţi.

Era un bărbat blând, cu o privire zâmbitoare, care trecea întotdeauna pe săli cu catalogul într-o mână şi cu o hartă în cealaltă.

Nimeni nu-l auzise încă pe-acest profesor certându-i pe copii cu voce tare şi nimeni nu-l văzuse înfuriindu-se. Dacă vreunul dintre elevii şcolii, când trecea el pe sală, vorbea urât, sau prea tare, profesorul îl privea mustrător, însă privirea lui spunea atât de mult, încât acela care tulburase liniştea se potolea numaidecât.

După ce a ajuns în clasa a cincea, Bogdan l-a văzut pe profesorul de geografie cum arăta şi la catedră. La prima oră le-a vorbit despre sistemul nostru planetar.

Pe tablă, cu crete colorate, înfăţişase întâi soarele, apoi planetele ce se rotesc necontenit în jurul lui.

Profesorul era mărunt, cu gesturi calme,

odihnitoare. Glasul său era slab. La început abia se auzea. Pe nesimţite, însă, în timp ce ţinea lecţia, i s-a părut că el a început să crească. Glasul lui liniştit, însă bine timbrat, era cuceritor. Bogdan auzea vorbele pe care le rostea profesorul nu numai cu urechile, ci şi cu inima. Şi când vorbea, nu mai părea deloc mărunt, ci mare. Fruntea lată, albă, şi ochelarii de miop iradiau o lumină ciudată.

Bogdan îşi amintea cum se făcuse atunci în clasă o tăcere desăvârşită. Elevii ascultau încordaţi. Deşi ferestrele erau la stradă, nu se mai auzeau parcă tramvaiele, maşinile, nici glasurile trecătorilor. Nu se mai auzeau decât cuvintele profesorului. Bogdan îi urmărea şi ochelarii de miop, în care îi părea că vede, ca într-o oglindă fermecată, planetele enorme rotindu-se vertiginos prin Univers.

Sub gesturile măsurate, totul prinsese viaţă.

Şi, când profesorul s-a apropiat de tablă, ea nu mai era neagră şi nemişcată, ci părea un ecran.

— Uitaţi-vă cum omul urcă pas cu pas în Cosmos şi-l cucereşte, le-a spus profesorul.

Cu creta însemnase pe tablă, întâi, traseul Pământ Lună, – marcând deoparte, pe suprafaţa lunii cel dintâi loc de aterizare; aşa numita Mare a Serenităţii –, apoi şi alte viitoare probabile trasee cu planetele Marte, Venus şi Jupiter.

Spusese şi înfăţişase lucrurile astfel, cu-atâta însufleţire, încât elevii au început să aplaude. Cel mai puternic bătea din palme însuşi Bogdan. Se ridicase în picioare, roşu la chip, înflăcărat.

Deodată clopoţelul a început să sune pe coridor vesel, strident, nepăsător, chemând elevii

afară, în recreaţie.

Clasa vuia de entuziasm.

Întâia lecţie de geografie se sfârşise.

Profesorul îşi luase, catalogul, harta, cutia de crete colorate, beţişorul de arătat la hartă, şi plecase.

Era din nou profesorul blajin, modest, care trecea pe coridoare zâmbind elevilor.

Profesorul plecase. Dar vorbele lui rămăseseră acolo, în încăperea largă, vibrau încă între pereţii albi, sub tavanul înalt, în inimile elevilor din clasa a cincea.

Bogdan rămăsese în clasă după oră. Şedea la locul lui, în bancă, având faţa în pumni. Visa cu ochii deschişi.

Pe sală auzea elevii vorbind cu însufleţire despre lecţia profesorului Mărculescu.

— Mi se părea că sunt pe Lună, c-o văd cu ochii, striga Sorin cu voce ascuţită.

— Ba mie mi se părea că zbor cu o rachetă, zicea şi Paul. De altfel, m-am şi hotărât. Vreau să mă fac aviator şi să zbor cu rachetele de pasageri între Pământ şi Lună. Am să te duc, Sorine, în vacanţă, pe Lună, lângă Marea Serenităţii, nu lângă Marea Neagră, aşa cum ai fost astă-vară… deşi Marea Serenităţii nu are nicio picătură de apă.

Răsunau râsete voioase.

— Eu mă fac astronom…

— Geograf…

— Sau om de ştiinţă, cercetător pe-alte planete…

Copiii îşi simţeau inimile înfierbântate.

Bogdan era cuprins de o moleşeală plăcută, ca după o călătorie lungă, în care ai cules impresii noi ce-ţi umplu pieptul şi ai dorinţa să meditezi asupra lor în linişte, pe îndelete.

L-a trezit din visare Coralia, o fetiţă micuţă, blondă, cu părul prins în două rotocoale lângă urechi (sau două „telefoane”, cum numesc fetele acest fel de-a se pieptăna).

Ea era gospodina clasei.

— Bogdane, tu eşti de serviciu. Şterge repede tabla. Avem acum limba română.

Cu mult regret s-a îndreptat Bogdan spre tablă, a şters cu cârpa umedă Pământul, Soarele, planetele şi Luna.

Oftând s-a întors la loc.

Clopoţelul sunase de intrare. Şi începea limba română.

Dar bucuria cea mai mare a avut-o Bogdan în ziua următoare.

Directorul le anunţase la deschiderea şcolii că, în mod excepţional, elevii celor două clase a cincea paralele îşi vor cunoaşte dirigintele abia a doua zi.

Şi iată că a doua zi, la ora de dirigenţie, cine intră pe uşă? Profesorul de geografie.

Copiii au sărit în sus, bătând din palme, şoptindu-şi între ei:

— Ce bine!… Vai ce bine!…

— Bogdan îl privea mut.

Inima îi bătea.

Nici nu se aştepta să aibă o astfel de surpriză.

Soarele de septembrie împrăştia în clasă, pe bănci, pe feţele elevilor, razele lui călduţe. Şi pe

ferestre intra mirosul dulce şi plăpând al dăliilor, îngrijite în rondurile de pe stradă de Coralia şi fetele din clasă, şi care abia fuseseră udate în recreaţie.

După ce-a stat puţin de vorbă cu elevii şi a luat primele măsuri de organizare a clasei, dirigintele le-a rostit:

— Copii, acuma sunteţi mari, sunteţi în clasa a cincea. Aveţi o vârstă minunată, când ochii încep să vadă mai limpede, mai viu, mai plini de interes, cele ce se petrec în jurul nostru. Şi eu vă chem pe toţi să vă străduiţi să învăţaţi mai bine şi să fiţi mai disciplinaţi! Vă chem să ne formăm ca oameni. Patria ne pune totul la îndemână. Vom fi noi în stare să ne facem datoria cum se cuvine?

— Vom fi, vom fi!... se-auzeau vocile copiilor.

— Atunci, copii, a mai spus dirigintele, va trebui să ne unim, să închegăm un colectiv puternic şi să ne ajutăm în orice împrejurare. Să nu lăsăm pe nimeni să rătăcească drumul... Sunteţi de acord?

— Suntem!... Da... da... strigau copiii.

— Voi ştiţi ce este patria, a glăsuit mai departe dirigintele. Ei îi vom închina toată puterea noastră de muncă. Cine-ar putea din clasă să-mi spună, în câteva cuvinte clare, ce înseamnă patria pentru noi?

Bogdan ştia din clasa a patra o poezie a lui Virgil Carianopol: *Istorie*.

A ridicat îndată mâna.

— Răspunde tu. Nu eşti Bogdan Sevastru? a întrebat dirigintele, care strigase catalogul la începutul orei şi reţinuse numele elevilor.

Fără alte cuvinte de prisos, Bogdan a început să recite.

Dirigintele asculta minunatele versuri rostite cu glas tare de noul său elev:

„Zi cu zi ni s-a născu pământul, Patria de aur ce-o cinstim. Pentru care frământăm cuvântul şi ce *scoatem din adânc îi dăm.*

Bunii şi străbunii onălţară, Vis cu vis, în urmă, i-au clădit, O crescură dârză, i-au spus Ţară şi cu ea au râs şi-au suferit.

I-am dat zestre: *Doina, Mioriţa, Hora, portul şi hotarul sfânt.*

O-nvăţară graiul, etern *e mierea, Ce nu-l are nimeni pe pământ.*

Meşteri mari uimind în vis peneluri, După acela ce le-a fost judeţ.

I-au pictat Agapii şi Tismane şi acel de aur Voraneţ.

Veac de veac apoi, prin vremuri aspre Au ţinut-o lângă ei fierbinţi şi-au adus-o, cum a fost, în braţe Până la bunici şi la părinţi.

Cei de azi, primind-o cu mândrie, I-au sădit în inimă avânt, O păzesc iubind-o cu tărie şi îi dau lumină şi cuvânt.

După ce el a recitat ultima strofă, profesorul s-a apropiat de banca lui i-a pus mâna pe creştet glăsuindu-i:

— Îţi mulţumesc. Ne-ai dat cel mai frumos răspuns.

Ochii săi zâmbitori îi scânteiau sub ochelarii cu sticle groase, de miop.

La pauza următoare, Bogdan şi-a întâlnit din nou pe sală dirigintele. Şi dirigintele i-a făcut

semn să vie lângă el. L-a luat binişor pe după umeri, au mers aşa pe coridor. Dirigintele său dorea să ştie pe cine a avut învăţătoare în clasa a patra, cine îi sunt părinţii. Îi plăcuse însufleţirea lui când recitase versurile. Voia să-l cunoască mai de-aproape.

Atunci a aflat dirigintele despre Bogdan că *nu* mai avea tată.

Pe faţa lui cu brazde adânci, însă senină de obicei, Bogdan a văzut aşternându-se mâhnirea

I-a rostit totuşi bărbăteşte:

— Cu-atât mai mult, Bogdane, va trebui să lupţi şi să învingi în viaţă, să ştii ce-ai de făcut. Şi, de astăzi înainte, să vii la mine întotdeauna şi să-mi spui cu încredere ce ai pe suflet, ca unui tată… Iar eu am să mă străduiesc să te îndrum cât voi putea mai bine…

Mergeau alături spre cancelarie.

Bogdan, auzindu-i cuvintele, ar fi vrut să-l îmbrăţişeze; dacă avea curaj, ar fi făcut-o.

Şi-a stăpânit însă pornirea.

— Vă mulţumesc! i-a spus. Vă mulţumesc!… L-a salutat, şi dirigintele a intrat în cancelarie, iar el s-a întors în clasă tulburat.

După ce orele s-au terminat, s-a dus acasă într-un suflet.

I-a povestit tot mamei.

Pe tatăl său nu-l cunoscuse. Se prăpădise în urm a unei boli, pe când Bogdan avea doar două luni.

Mama lucra într-un laborator de chimicale. Bogdan o iubea mult, dar suferea că nu avea şi el un tată, cum aveau toţi ceilalţi copii din clasă.

Asta-l duruse întotdeauna.

— Mămică, îi spunea el, dacă tăticu' ar fi trăit, aşa cred că era, cum este profesorul nostru. E bun… Aşa de bun… Iubeşte mult copiii. Şi ştii, mămică, ce frumos vorbeşte?…

Mama îl privea zâmbind. Se bucura când îşi vedea copilul atât de îndrăgostit de carte şi de profesorii lui.

În acea noapte, urmărit de gândurile din timpul zilei, Bogdan îl visă pe profesorul de geografie. Parcă venea la ei în casă. Se aşeza pe pat. Îl mângâia pe frunte şi-i arăta cu mâna cerul.

— De astăzi eu am să fiu tatăl tău, îi spunea blând., îşi scotea apoi ochelarii. Şi ochelarii se făceau nişte lunete prin care se puteau vedea stelele de pe cer ca nişte globuri mari de aur. După aceea ochelarii se preschimbau într-un fel de motocicletă zburătoare, şi amândoi se ridicau cu ea în Lună. Profesorul îi arăta Marea Serenităţii. Marea era în vis cu valuri.

Şi, dintr-odată, în valurile mării din vis vedea pe Coralia, Paul, Sorin şi alţi copii.

Se scăldau veseli.

— Vino şi tu, îi striga Coralia. Vino să ne scăldăm.

Părul lucios şi auriu al Coraliei îi flutura uşor deasupra umerilor.

Însă Bogdan ţinea de mână pe profesor.

— Acesta e tăticul meu… Mi-am regăsit tatăl, i-l arăta el Coraliei. O să mă înveţe să zbor printre planete.

În acea clipă s-a trezit.

Era spre dimineaţă.

Mama, sculată mai devreme, făcea mâncare în bucătărie.

Bogdan a fugit să-i povestească mamei visul:

— Mămico, ştii, parcă-l văd şi-acum. Mă mângâia şi mă ţinea de mână ca un tătic adevărat.

Mama râdea.

— Fiindcă am vorbit aseară. De asta ai visat…

Îşi aducea apoi aminte de multe ore de dirigenţie.

„Ce diriginte aveam! se gândea. Cine-ar putea, de pildă, să uite întâmplarea cu grădina de lângă clădirea şcolii. Trebuia să fie curăţată, aleile măturate şi o băncuţă reparată.

Fusese o duminică ploioasă de noiembrie.

Elevii au venit în număr mic. Mobilizarea nu dăduse roade.

Dirigintele şi încă alţi tineri profesori au ţinut locul elevilor absenţi. Planul a fost îndeplinit.

La prima oră de dirigenţie, cu tema: „Ce este eroismul?” dirigintele a adus în clasă un tablou.

În tablou era zugrăvită o fetiţă bălaie, cu ochi mari, albaştri, slăbuţă, îmbrăcată într-o rochiţă înflorată, şi care avea în braţe o păpuşă.

Dirigintele a spus că dăruieşte tabloul clasei.

Mai mulţi elevi au întrebat cine este fetiţa din tablou. Dirigintele a povestit că se numea Marina Dumitru. Era o şcolăriţă, dintr-un sat din judeţul Dolj. Venise acasă în vacanţă. În urma unui trăsnet căzut pe-o magazie, a izbucnit un foc.

Dintre cei mari nu se găsea nimeni în preajmă. În magazie se aflau depozitate cereale. Marina s-a luptat să stingă focul, fără să ţină seama că ea însăşi se afla în primejdie.

A izbutit să stingă focul, mânuind singură pompele de apă, scăpând de moarte pe alţi doi copii mai mici, aflaţi într-o clădire alăturată. Fetiţa însă, cu toate îngrijirile primite, în urma rănilor şi-a pierdut viaţa.

În ultimele clipe au întrebat-o de ce a făcut asta. Mu trebuia să se primejduiască.

— Ba da, a grăit Marina. Nu-mi pare rău... Am luptat pentru patrie.

Clasa a cincea B tăcea, ascultând întâmplarea povestită de diriginte, privind tabloul Marinei. Mulţi îşi ştergeau pe ascuns ochii, mai ales fetele din clasă.

În numele întregii clase, a cerut voie Coralia să pună pe o policioară tabloul Marinei, şi lângă ei au aşezat un vas cu flori.

— Şi noi vom fi ca Marina, a rostit Coralia, dacă va fi nevoie.

— Am vrea să fim şi noi eroi, au exclamat alţi elevi din clasă.

— În viaţă este totdeauna loc pentru fapte eroice, le-a explicat dirigintele. Pentru că faptele eroice pot fi făcute în fiecare zi, şi fără sacrificiul vieţii. Oricine trebuie să răspundă chemării patriei. *Cum* ne-a cerut, de pildă, duminica trecută, patria noastră să-i dăm un ajutor?

S-au ridicat aproape toate mâinile.

— Să îngrijim grădina de lângă şcoală! a răspuns Paul.

— Şi cum am răspuns noi?

Cei ce lipsiseră la fapta aceasta patriotică şi-au plecat capetele. Iar în duminica viitoare n-a mai lipsit niciun elev. Detaşamentul a devenit

fruntaş la strânsul hârtiei pe întreg sectorul. Ba chiar şi la sticlă.

Astfel de întâmplări au fost nenumărate.

Bogdan îşi reamintea cum au luat ei iniţiativa îngrijirii unor morminte de eroi căzuţi în luptele pentru eliberarea patriei.

Spiritul colectiv s-a înstărit. Notele bune au crescut la toţi elevii.

Bogdan, care avea cele mai bune note în clasă, a fost ales preşedinte de detaşament.

Dirigintelui îi plăcea să stea de vorbă cu elevii, lua parte la adunările pionieresti. Pentru Bogdan, fiece convorbire cu dirigintele era o adevărată sărbătoare. Nu mai lua nicio hotărâre până nu-l întreba şi pe el. El îi da sfatul cel mai bun. Pe el îi întreba ce să citească. Şi dirigintele îi împrumuta cărţi.

Ultima carte se dusese să i-o înapoieze în timpul verii. Se numea *Cucerirea Cosmosului*.

Atunci stătuseră de vorbă mai mult, sub nucul din grădină.

Ce-i drept, dirigintele nu se simţea încă de pe-atunci prea bine. Avea nişte ameţeli ciudate.

Pe urmă Bogdan plecase în colonie, dar aşteptase toată vremea cu nerăbdare să înceapă şcoala.

Îşi făcea fel de fel de planuri, cum vor lucra, ce vor citi şi ce acţiuni vor întreprinde.

Fusese vorba că vor construi în clasa a şasea un mic observator astronomic şcolar. Şi asta îl interesa cu deosebire pe Bogdan.

Ziua reînceperii şcolii a fost de neuitat.

Elevii au adus dirigintelui flori, albume de

fotografii făcute în timpul verii cu vederi din ţară. Fiindcă ştiau că îi plac versurile, i-au recitat poezii.

Munca a început cu spor.

Deodată însă, pe la mijlocul lui decembrie, pe când se pregăteau să înceapă construirea micului lor observator, în clasă a intrat directorul. Era însoţit de o profesoară foarte tânără, cu faţa albă şi părul împletit în coadă. Se uita prietenoasă la elevi.

— Copii, a spus directorul. Daţi-mi voie să vă prezint pe noua voastră profesoară de geografie şi dirigintă, Sabina Mureşanu…

Clasa privea înmărmurită. Lui Bogdan nu-i venea să creadă.

S-a sculat în picioare şi a întrebat cu vocea tremurândă:

— Dirigintele… *nostru* unde este?

— Este bolnav, copii, a spus directorul. Probabil o să se pensioneze. Vă rog ca totul să decurgă în această clasă ca şi mai înainte.

Bogdan se aşezase la loc în bancă, dar arunca priviri speriate de la director la noua profesoară.

În inimă simţea un junghi pătrunzător, la fel ca în zilele când mama îi povestea cum se stinsese tatăl său, după o boală lungă şi necruţătoare. Prin creier gândurile I se roteau într-un vârtej ameţitor. Îşi punea singur întrebări, care-l ardeau ca nişte ace înroşite în foc.

Să plece bunul lor profesor Mărculescu? Să nu-i mai fie diriginte? Mai bine-ar fi să se dărâme şcoala. Celorlalţi poate nu le pasă. Acasă are fiecare câte un tată. Dar el?…

Avea o încredere nestrămutată în diriginte.

În mama şi în profesorul Mărculescu avea încredere desăvârşită.

Şi-acuma… Iată, acuma profesorul Mărculescu nu mai vine.

În locul lui apare o fetişcană cu coade împletite, strânse într-un nod la spate şi cu ochii de mironosiţă.

Paul a cerut voie să vorbească.

— Noi credem că tot o să se întoarcă!… (nu mai spusese cine, dar se înţelegea de la sine).

— Dacă nu mai venea, îşi lua rămas bun de la noi, a răsunat şi vocea subţire a lui Sorin.

Clasa întreagă se pusese în mişcare, frământându-se ca un stup de albine.

— Linişte, a rostit directorul. Profesorul Mărculescu nu a putut să vină să-şi ia rămas bun de la voi, pentru că era grav bolnav. Voi o să-l revedeţi când se va însănătoşi… Şi-acum, a încheiat el întorcându-se către profesoară, vă urez spor la muncă…

Aveau tocmai o lecţie despre marile fluvii ale Europei. Elevii aduseseră fotografii, cărţi, planşe şi desene, cum îi plăcea profesorului Mărculescu. Vestea fusese însă prea neaşteptată. Îi zguduise. Niciunul nu le-a scos din bancă.

Tânăra profesoară şi-a dat îndată seama ce se întâmplă în clasă. Clasa se îndoia că ea putea să fie la fel de pricepută şi ataşată de copii, ca vechiul diriginte, şi o primea fără plăcere.

Deşi voia să se arate tare, emoţia o stăpânea. Cuvintele i se opreau în gât. Poate că îi venea să plângă. Poate că a şi plâns acasă, nevăzută de

nimeni, în taina camerei. Elevii n-au ştiut, n-au aflat asta niciodată.

Lecţia ei a fost frumoasă. A desenat pe tablă marile fluvii ale Europei, cu crete colorate. Avea şi câteva imagini dintr-un album. Avea şi două planşe. Una reprezenta Volga, cealaltă Dunărea. A amintit vechi cântece şi vechi legende legate de aceste fluvii.

Copiilor le-a plăcut lecţia.

Bogdan însă, când profesoara a plecat, spunea aşa:

— Eh… a fost lecţia… dar nu ca a profesorului nostru…

— E tânără, măi, ce cunoaşte? zicea la rândul lui Sorin, ca să fie pe placul prietenului său.

Iar Paul, solidar, îi aproba pe amândoi, deşi în sine nu era convins.

— Nu face, măi, nu face!… Ce mai…

Văzând că este sprijinit de cei doi prieteni, Bogdan se ridicase pe bancă în clasă şi striga ca un conducător de oaste:

— Să n-o primim… Să mergem la direcţie, să cerem să vină iarăşi profesorul nostru. Orice boală se vindecă.

— Eu cred că nici nu e bolnav, strigă şi Paul. Poate că s-a certat cu directorul şi l-a înlocuit. Îmi povestea tata că aşa s-a întâmplat cu un profesor pe care-l avea el…

— Nu, asta nu se poate, le spunea Coralia. Asta era pe vremuri, când era tatăl tău la şcoală. Acum profesorii nu mai sunt înlocuiţi…

— Mai bine să mai aşteptăm, spuneau ceilalţi copii.

— Ce să mai aşteptăm? se înfierbânta Sorin.

— Da, să mai aşteptăm, ziceau şi alţii. Poate se face bine profesorul nostru şi se întoarce…

Elevii se mai potoliseră.

În ora următoare, profesoara a întrebat elevii de nu ar vrea să construiască împreună o staţie meteorologică şcolară.

— Ba da, au răspuns ei. Dar nouă ne făgăduise tovarăşul profesor Mărculescu că ne va ajuta să facem şi un observator. Însă s-a îmbolnăvit, şi am rămas aşa…

— Atunci să începem cu observatorul, s-a învoit îndată profesoara. Cine poate să ne aducă un cilindru din metal sau din lemn, în care să fixăm lentilele?

S-a oferit imediat Coralia, al cărei tată era meşter într-o întreprindere de instrumente optice.

— Cine aduce un picior de lemn?

— Eu… eu… au sărit alţi copii.

— Aveţi şi-o tablă de placaj?

— Avem… O face tatăl meu, s-a repezit Radu Damian.

Bogdan privea încruntat la clasă.

„L-aţi şi uitat!? se gândea el. Dar, o să reuşiţi voi să faceţi ceva fără profesorul Mărculescu? Cu profesoara asta tinerică?”

Îi şi venea puţin să râdă: „Cum o să facă ei observator. Fără profesorul Mărculescu?”

Numai că într-o săptămână observatorul astronomic şcolar a şi fost gata construit.

Au folosit în acest scop terasa care se găsea deasupra sălii de gimnastică.

Terasa era mărginită de o încăpere mică,

goală. Aici au pus o masă, planşetele de lucru şi toate celelalte obiecte adunate.

S-a întocmit mai întâi luneta, dintr-un cilindru de metal pe care l-a adus Coralia, făcut de tatăl ei. Şi în cilindru „s-au pus două lentile, una de ochelari şi una de binoclu, pe care le avea profesoara. Luneta a fost aşezată pe un picior de lemn, chiar pe terasă. Pe urmă s-a făcut o hartă mobilă, pe o bucată de placaj. S-a stabilit şi meridianul locului.

Au început să facă observaţii astronomice, după lăsarea serii. Este adevărat că nu s-au bucurat decât de două seri cu cer senin; dar mulţumirea copiilor nu avea margini.

Numai Bogdan, Sorin şi Paul stăteau retraşi. Nu luaseră parte la pregătiri. Bogdan râdea pe înfundate:

— Dacă făcea observatorul profesorul nostru Mărculescu, ieşea ceva... Aşa... nu este mare lucru.

Copiii nu-i împărtăşeau de loc părerile. Cei mai mulţi îi spuneau deschis:

— Bogdane, noi ţinem la tine. Eşti cel mai bun la învăţătură. Eşti preşedintele detaşamentului nostru. Aici însă nu ai dreptate. Nici nu ştii despre ce-i vorba, n-ai lucrat la observator, dar faci gură.

A venit apoi analiza muncii de sfârşit de trimestru.

Unii elevi începuseră să nu mai înveţe destul de bine. Căpătaseră chiar note slabe, de cinci şi şase.

Diriginta a organizat tema: „Secretul notei

bune”.

Au avut loc discuţii pasionante.

Liliana, o fetiţă venită de la altă şcoală în clasa a şasea, era lipsită de încredere în puterile ei. A luat cuvântul şi a spus:

— Eu cred că nota bună o iei dacă „toceşti” de dimineaţă până noaptea.

Dar diriginta n-a fost mulţumită cu răspunsul.

— E mare diferenţă, Liliana, între învăţătură şi „toceală”, a rostit ea. Cine „toceşte” nu face altceva decât să memorizeze cuvinte şi idei pe care apoi le poate uita uşor. Cine învaţă se străduieşte întâi să înţeleagă ideile, şi apoi să le lege organic între ele. Ştie să le expună şi îi rămân bine fixate în minte. Nu aţi văzut că „tocilarii”, dacă uită un rând din lecţie, nu ştiu să spună mai departe?...

— Aşa e!... Aşa e!... au râs elevii.

— Atunci” cine poate lua note bune? a revenit iar diriginta la tema ei.

— Cine este deştept! a spus Viviana temescu.

— Nici asta nu este destul, a intervenit diriginta. Discuţiile au urmat din ce în ce mai aprige, întreţinute cu multă iscusinţă de dirigintă.

Până la urmă s-a văzut că aşa-zisul secret al notei bune este de fapt la îndemâna orişicui. El stă doar în temeinica planificare a muncii, studiu sârguincios, notiţe organizate în maculator, frecvenţă bună şi disciplină la ore.

— Hm!... Hm!... făcea Bogdan, strâmbând din nas, după ce ora de analiza muncii cu tema „Secretul notei bune” s-a sfârşit. Ce ore de dirigenţie făceam înainte!”, Mai ţineţi minte lecţia:

„Ce este eroismul?”

— Mai ţinem minte, îi spunea de astă dată Coralia, înându-i partea dirigintei Dar cum vrei tu să fie ora asta de analiza muncii? Ce cusur îi găseşti?

— Ei, vreau aşa… să fie altfel… zicea Bogdan, căutând în mintea lui cusururi noii diriginte, şi negăsind nimic.

— Cum altfel? întrebau ceilalţi copii. Cauţi nod în papură. Nu e frumos.

Bogdan simţea în sine, pe de o parte, o ciudă că nu găsea defecte orei, nici dirigintei, şi pe de alta că elevii începeau să se gândească mai puţin la fostul profesor.

Şi analiza muncii fusese, la drept vorbind, bună. N-aveai ce zice şi pace.

De altfel, în vacanţă, elevii s-au legat mai mult de dirigintă. Au făcut o excursie la munte. Au mers la Poiana Braşov. S-au urcat pe Cristianul şi-au coborât cu telefericul.

— Este atât de veselă şi bună diriginta noastră! spuneau copiii la înapoiere lui Bogdan, Paul şi Sorin, care nu-i însoţiseră. Păcat că nu aţi fost şi voi. Ştie atâtea jocuri. Ne-am bătut cu zăpadă. Am mers pe pârtia de bob, măi! Ce bine ne-am simţit! A fost teribil!

De fapt Bogdan, Sorin şi Paul rămăseseră în Bucureşti, ca să poată afla între timp ceva despre fostul lor diriginte.

Şi poate că Sorin şi Paul s-ar fi dus în excursie, dar nu vruseseră să strice prietenia cu Bogdan, la care ţineau mult.

Bogdan plănuise să meargă în vacanţă acasă

la profesor. Se auzise printre copii că ar fi fost văzut pe stradă. Probabil că li se păruse.

Însă Bogdan se înviorase, era plin de nădejde.

„Poate că s-a făcut mai bine”, îşi spunea. Şi chiar de nu se mai întoarce la şcoală el, Bogdan, o să se ducă zilnic la fostul diriginte să-i cumpere ce o avea nevoie, să-l ajute, să-i pregătească doctoriile. Bătrâna îngrijitoare nu poate să-l ajute aşa cum poate el, care e tânăr, sprinten, şi îl iubeşte atât de mult. Iar profesorul Mărculescu o să-l înveţe geografie.

Câteva zile în şir s-a tot plimbat pe străzile din jurul casei dirigintelui său, doar, doar l-o întâlni.

Le-a povestit însă celor doi prieteni ce planuri îşi făcuse, şi ei l-au aprobat. Ba încă au hotărât, dacă profesorul mai e bolnav, să-l îngrijească împreună.

De două zile se stârnise viscolul.

— Dacă nu o avea cine să-i taie lemne, dacă are nevoie de ajutor pe o vreme ca asta? îşi spuneau îngrijoraţi.

Se înţeleseră tustrei să meargă a doua zi acasă la profesor şi să-l roage să le dea voie să vie zilnic şi să-l ajute.

Astfel s-a întâmplat că i-am văzut în acea dimineaţă de iarnă, pe-o vreme viscoloasă, pe cei trei prieteni dintr-a şasea, prin preajma vechiului stadion din Dealul Spirii.

Bogdan era de-a dreptul deznădăjduit. Şi cu cât se gândea mai mult, cu atâta mâhnirea îi creştea.

„Poate că m-a uitat”, îşi spunea.

Ajunşi la Paul, după ce-au învăţat o vreme, s-au apucat să joace şah. Jucau Bogdan şi Paul.

Mama „lui Paul le-a adus plăcintă cu nucă şi cu brânză. Le-a dat şi câte un ceai.

Bogdan mânca însă cu gândul în altă parte: „De astăzi nu mai învăţ nimic la geografie. Dirigintele nostru m-a uitat. Cu noua profesoară nu vreau şi nu pot să învăţ”.

În după-amiaza următoare, ca un făcut, Bogdan a fost printre cei scoşi la lecţie, la geografie.

— Care e zona subtropicală a Europei? a întrebat profesoara.

Bogdan a încleştat dinţii şi a tăcut.

— N-ai învăţat?

— Nu vreau să mai învăţ, a răspuns.

— De ce? a întrebat profesoara.

— Nu îmi mai place geografia…

Tânăra profesoară se făcuse palidă la obraz şi degetele ei subţiri îi tremurau. I-a spus cu glasul liniştit să se aşeze. Nu i-a pus notă.

Toată clasa a început să murmure, dezaprobându-l pe Bogdan. Chiar Paul şi Sorin se uitau mustrători la el.

Iar Coral ia, care altfel îl preţuia mult pe Bogdan pentru felul cum învăţa, s-a ridicat zicând:

— Noi vă rugăm să ne daţi voie să-i spunem lui Bogdan Sevastru părerea noastră despre răspunsul pe care vi l-a dat…

— Nu, Coralia, a spus diriginta. Cred că este mai bine să ne continuăm lecţia despre zonele Europei…

Şi a trecut la tablă să explice lecţia mai

departe.

Totuşi, la cererea detaşamentului, după sfârşitul lecţiei – fiindcă era ultima oră – a avut loc o şedinţă fulger.

Bogdan a fost criticat aspru.

— Tocmai el, preşedintele detaşamentului, s-a rupt de colectiv, îl critica Radu Damian. În loc să vină la noi şi să se sfătuiască, face singur tot ce vrea. Nu a lucrat nici la observator. Nu a mers în excursie.

A luat cuvântul Coralia.

— Pentru toanele lui, pătează cinstea colectivului…

— Iar eu şi cu Sorin i-am ţinut partea. De dragul lui am făcut aşa, dar n-am făcut bine zicea cu glasul tare Paul.

— Sigur că toţi copiii îl iubesc pe fostul diriginte. Dar dacă e bolnav? Şcoala trebuie să meargă mai departe… spunea la rândul lui Sorin. Tocmai el, preşedintele detaşamentului, să ne ţină pe loc?

— Şi noua noastră dirigintă se străduieşte să facă lecţii bune şi frumoase, care plac tuturor copiilor, afirmau ceilalţi.

Bogdan nu a răspuns la critică. A rămas încruntat, cu capul plecat. Instructorul i-a îndemnat pe copii:

— Să-l lăsăm să se mai gândească. Sunt sigur că o să înţeleagă… Şi mâine să ne spună părerea lui asupra celor întâmplate. De altfel, Bogdan, te rog să mă aştepţi după şedinţă, să stăm de vorbă puţin şi între patru ochi.

Bogdan s-a strecurat însă şi a fugit. Întâia

oară, de când era în şcoală, nu şi-a mai aşteptat nici prietenii, pe Paul şi Sorin.

„Nu mă înţeleg, îşi spunea el. Chiar Paul şi Sorin, prietenii mei, m-au criticat, Sunt singur… singur… Acuma nu mai am pe nimeni în afară de mama…”

Fugea pe străzi, cu dinţii strânşi.

Vântul, care bătuse două zile cu înverşunare peste câmpia Bărăganului, acum, neputincios, se potolise, abia se mai târa de-a lungul Dâmboviţei, cu câte-o zbatere uşoară.

În schimb începea să se lase gerul.

Un cârd de vrăbii jucăuşe ţopăiau totuşi pe zăpadă, ciripind şi căutându-şi de mâncare.

Speriate de Bogdan s-au risipit, zburând prin crengile albite ale copacilor.

De-acolo ciripeau: „Cirip-cirip… Ce te repezi aşa, băiatule?…”

Însă Bogdan nu avea timp să le privească, nici să le-asculte ciripitul.

Fugea, fugea pe chei, spre casă.

Voia să se gândească la ce se petrecuse, la ce mai trebuia să facă, dar gândul i se împotmolea ca într-un troian.

Cerul era senin. Seara se cobora peste oraş. Miezul de argint al Lunii se ridicase peste blocuri, scăldându-le într-o fumegare albăstruie.

De ar ajunge odată acasă…

A cotit repede la stânga. Iată şi casa mult dorită. Acolo o să se întâlnească curând de tot cu mama. Atât i-a mai rămas. Dar, stai, cine se vedea lângă casă? Aşteaptă lângă poartă înfrigurată. Nu este noua dirigintă? Ea este. O cunoaşte după

paltonul cenuşiu şi după căciuliţa înaltă, de biber.

„Să mă întorc, gândea Bogdan. Să fug… A venit să mă certe şi să mă spună mamei”.

Dar ochii ei frumoşi îl observaseră de cum făcuse colţul.

i-a ieşit înainte.

— Îmi dai voie să intru? l-a întrebat.

Bogdan, altminteri îndrăzneţ, s-a bâlbâit.

— Da… sigur… da… a răspuns.

A vrut să scoată cheia din buzunar; dar i-a căzut ghiozdanul şi cărţile s-au risipit pe jos.

— Nu te grăbi, i-a spus ea simplu, de parcă ar fi fost o cunoştinţă de când lumea.

S-a aplecat să îl ajute să-şi strângă cărţile risipite în zăpadă.

Bogdan s-a pierdut şi mai rău. A izbutit totuşi să-şi strângă cărţile cu ajutorul dirigintei, să scoată cheia şi să descuie:

— Poftiţi!

Pe sală era întuneric. A răsucit comutatorul.

— Poftiţi pe-aici. Mama are azi o şedinţă. Se întoarce mai târziu.

— Nu-i nimic, a spus profesoara. Aveam treabă cu tine.

S-au aşezat la masa din holul care ţinea loc de sufragerie. În casă era cald.

— Bogdane, a rostit, a venit astăzi o scrisoare de la profesorul Mărculescu.

Bogdan a tresărit. S-a sculat de pe scaun.

— A scris?… Credeam… că ne-a uitat, a îngăimat el cu buzele albite, în timp ce bucuria şi speranţa îi zvâcneau iar în piept.

— Cum să vă uite? a spus profesoara. Atâta îl

cunoaşteţi voi? El vă cunoaşte mult mai bine. De cum s-a înzdrăvenit puţin s-a şi gândit la voi.

— Dar ce-a avut? a întrebat Bogdan. Încă nu ştim…

— Nu ştiţi?… Ei, bine, haide, am să-ţi spun, deşi dirigintele vostru, din modestie, nu v-a mărturisit. El a luptat în război. A fost rănit grav, în piept. Rana i s-a redeschis. N-a avut voie nici să scrie, nici să primească ştiri. Acum este mai bine. Uite ce scrie…

Şi profesoara şi-a desfăcut servieta. A scos de-acolo o scrisoare. După ce a despăturit-o, a citit:

„Dragă Sabina, nu uita… şi dumneata ai fost, în urmă doar cu zece ani, eleva mea. Ai grijă de copii… şi bizuie-te pe Bogdan. El este cel mai harnic şi mai disciplinat din clasă. Este şi preşedintele detaşamentului, şi te va ajuta să închegi şi să mobilizezi mai bine colectivul clasei. Scrie-mi cum merge. Scrie-mi despre toţi. Scrie-mi despre Bogdan. O să ne sfătuim şi mai departe prin scris, cât timp voi fi bolnav. Al vostru care nu vă uită nicio clipă, Profesor Ion Mărculescu”.

Bogdan se înroşise până peste urechi. Lumina lămpii de deasupra mesei i se părea prea tare. Transpirase.

— Aţi fost şi dumneavoastră eleva dânsului? a grăit aproape fără glas.

Tânăra profesoară se înveseli:

— Am fost, şi uite, îl urmez la catedră. Poate îmi vei urma şi tu vreodată mie…

— Oh! Cât aş vrea, prinse Bogdan curaj, simţindu-se mai bine în faţa dirigintei. M-am

hotărât definitiv. Mă fac astrograf.

— De unde cunoşti termenul? râse mai tare profesoara.

— Staţi, am să vă explic, spuse grăbit Bogdan. Profesorul nostru mi-a împrumutat pe vară o carte… Se chema *Cucerirea Cosmosului*. Eu am citit-o toată… Era vorba acolo, între altele, de astrografie…

— Este una dintre specialităţile cu care mi-am dat examenul de stat!

Bogdan făcuse ochii mari:

— Cum? Dumneavoastră sunteţi şi specialistă în astrografie?

— Sigur. De ce te miri? Este un obiect care m-a pasionat…

— Aşa… Mă mir… De fapt îmi pare bine, zise Bogdan. Şi-atunci noi o să facem şi hărţi cereşti?

— Sigur că o să facem. Pe baza datelor pe care le vom culege noi singuri, privind cerul chiar din observatorul şcolar de pe terasă.

Fără să vrea, Bogdan se apropiase pe nesimţite de diriginta lui, discutând:

— Şi… mie o să-mi daţi voie să lucrez la hărţi?

— Mai este vorbă? surâse ea. De tine o să am nevoie în primul rând, ca de-un elev care se preocupă de astrografie. Vreau să reîncepem activitatea la observator. Am nevoie de tine, de întregul colectiv. Şi am impresia că după îmbolnăvirea profesorului Mărculescu, colectivul nostru şi-a pierdut combativitatea. Iar tu, ca preşedinte de detaşament, eşti cel mai indicat să mă ajuţi să-l închegăm şi să-l mobilizăm mai mult.

— Pe mine?... Eu?... Dar bine, eu... Nu aţi venit să mă certaţi şi să mă spuneţi mamei pentru felul cum m-am purtat astăzi la oră?

Diriginta îl mângâie pe Bogdan pe părul inelat, puţin zbârlit.

— Nu. Am venit să discut cu tine. Tu eşti preşedintele detaşamentului. Iar eu voi fi curând şi instructoarea superioară a şcolii. Ne vom sfătui ca între tovarăşi. Bineînţeles, ţinând seama că eu sunt profesoară şi tu elev. Şi, totuşi, o să stăm de vorbă ca doi prieteni ce urmăresc acelaşi scop...

— Aşadar, nu?... Nu sunteţi, supărată pe mine? înghiţi Bogdan în sec.

— Oricare dintre noi putem greşi...

Bogdan privea în faţă pe diriginta lui. Obrazul ei era senin, deşi avea o cută subţire între sprâncene. Şi ochii ei albaştri i se făcuseră deodată dragi.

— Îmi recunosc greşeala, spuse tare Bogdan. Din inimă mi-o recunosc şi vă promit...

Dar ea îi puse palma pe buze, cu o atingere măruntă şi delicată ca de floare.

— Nu e nevoie să-mi promiţi nimic. Sunt sigură mai dinainte că mă vei ajuta. Eu am încredere deplină în tot ce spune profesorul Mărculescu.

— Şi eu!...

— Atunci, dacă avem încredere amândoi, să începem munca... Gândeşte-te... Gândiţi-vă cu toţii cum putem face în clasa noastră un colectiv model. Sfătuiţi-vă şi cu mine. Eu o să vă ajut...

La uşă ţârâise soneria ca un greiere mic.

Bogdan se repezi la uşă:

— Cred că a venit mama!…

Însă la uşă, pe culoar, se auzi vocea lui Paul.

— Am venit să te săpunim şi-acasă…

Apoi şi glasul lui Sorin:

— Nu te puteam lăsa aşa, nu ai scăpat cu fuga cum crezi tu…

Veniseră amândoi.

— Ehe! cam târziu, le răspunse Bogdan.

— Cum cam târziu? întrebă Paul.

Paul şi Sorin nu mai înţelegeau nimic.

Însă intrând în casă, începură să-şi dea seama de ceea ce se întâmplase.

Tânăra dirigintă le răspundea veselă la saluturile lor, mişcându-se vioaie, familiară, prin încăperea luminoasă.

— Ce e, Bogdane, ce s-a întâmplat? Făceau semne pe-ascuns Sorin şi Paul prietenului lor.

Bogdan zâmbea şiret: „Vă spun eu mai târziu.

— Copii, vă las, îi întrerupse diriginta. Trebuie să mă întorc la şcoală.

— Dânsa o să fie şi instructoare superioară, băieţi, îi înştiinţă Bogdan pe prietenii săi.

Paul şi Sorin o înconjurară pe dirigintă, plini de bucuria acestei surprize, o asaltară cu întrebări:

— Ei, gata acum, le zâmbi. Am plecat. Voi, Paul şi Sorin, puteţi să mai rămâneţi.

— Rămâneţi… mai rămâneţi… zise Bogdan, cu un alt glas decât acela cu care vorbea un ceas mai devreme.

După ce a plecat tânăra dirigintă, la puţin timp a sosit şi mama.

— Mămico, a scris profesorul Mărculescu, îi

strigă el îmbrăţişând-o după ce i-a descuiat uşa. A întrebat de mine, a fost aici şi noua noastră dirigintă…

Sub avalanşa vorbelor, mama nu înţelegea deodată toate. Avea pachete multe în braţe. Nu ştia unde să le pună. Bogdan o uluise.

— A fost aici?

— Noi am găsit-o aici, zicea Sorin.

— Îmi pare rău că nu am venit mai devreme. Vreau s-*o* cunosc. Am auzit că este tânără, dar tare pricepută…

— E tare bună, spunea Paul. O să fie şi instructoarea noastră superioară.

— Să vezi mămico, striga fără Bogdan, dânsa a învăţat la geografie, când era mică, tot cu profesorul Mărculescu. Are dreptate Paul, să vezi ce bună este…

— Cine se face, dragul meu, profesor înseamnă că-şi închină toată viaţa copiilor. Înseamnă că-i iubeşte. Sunt sigură că este bună…

— Dar eu am supărat-o… am supărat-o tare, îi spuse Bogdan. Am fost şi criticat într-o şedinţă… Şi totuşi… totuşi… o să fac hărţi cereşti. O să lucrăm şi la observator…

Bogdan o îmbrăţişa, o îmbrăţişa.

— Stai… stai, băiatule, îi zicea ea, aproape înăbuşită. Să pun pachetele astea în cămară. Să aprind focul…

— Îl aprind eu.

Îl facem noi, săriră şi Paul şi Sorin.

— Vreau să aud cu de-amănuntul tot ce s-a petrecut. Şi mama s-a aşezat într-un fotoliu lângă sobă, luându-l alături pe Bogdan.

Copiii i-au povestit pe întrecute.

Mai târziu, când rămăseseră numai ei singuri – mama şi băiatul – în odaie, şi după ce Bogdan îşi isprăvise şuvoiul povestirii, mama îl povăţui, în timp ce strângea masa:

— Vezi, tu, Bogdane? Niciun copil nu rămâne singur. Alături sunt colegii şi profesorii. Şi chiar dacă se îmbolnăveşte şi trebuie să plece profesorul cel mai iubit, îndată se găseşte altul care să te îndrume, să te ajute, să-i ia locul. Să nu ai teamă niciodată că vei rămâne singur. Ai înţeles, Bogdane?

— Am înţeles, mamă. Mâine voi spune şi colegilor ce gândesc despre toate astea.

Mama îl sărută pe frunte:

— Voi fi mândră de tine… Şi acuma, du-te la culcare…

Întâia oară, după multe zile de zbucium şi de frământare, Bogdan intră în odaia sa cu o pace negrăită în suflet. Se-apropie de fereastră, dete perdeaua la o parte şi privi cerul înstelat. Luna zâmbea de sus, spre Bucureştiul alb, învăluit în haina iernii. Omul din Lună îi făcea semn: „Haide, Bogdane, vino aici şi tu!”

— Vin, vin! îi răspunse Bogdan râzând. Am să sosesc cu o rachetă.

Redeveni însă serios.

„De mâine reorganizăm observatorul nostru astronomic! se gândi el. Ce bună e… Ce bună dirigintă avem

Cuprins însă îndată de remuşcare, îşi adăugă în gând. „Este la fel de bună ca şi profesorul Mărculescu!”

Apoi se duse să se culce, se azvârli cu un mic strigăt de plăcere pe patul curat şi cu cearşafuri foşnitoare, abia schimbat de mama. Rămase însă cu ochii spre fereastră, privind cerul spuzit, şi Luna argintie, şi depărtările întunecate, în care se roteau planetele tăcute şi uriaşe, închise ochii şi adormi numaidecât, visând rachete, Lună, stele, pe Coralia şi noua dirigintă.

Atâtea întâmplări într-o singură zi îl copleşiseră cu totul.

Prin somn zâmbi şi suspină uşor…

În acest an am auzit că la o şcoală din Bucureşti, elevii claselor a şaptea paralele au izbutit să facă o staţie de meteorologie şi un observator astronomic şcolar model.

Astfel de lucruri mă interesează în cel mai înalt grad. M-am dus numaidecât acolo.

Elevii se aflau sub îndrumarea unei tinere profesoare şi a unui alt profesor, pensionar. Făceau măsurători meteorologice şi totodată observaţii de-a lungul şi de-a latul cerului. Cercetau drumul Soarelui, al Lunii şi al planetelor. Au desenat regiuni lunare, au observat stele variabile. Erau în corespondenţă şi cu Muzeul ştiinţelor experimentale.

Aveau şi alte planuri mari pe căile de mii de ani-lumină; dar despre toate astea nu are rost să povestesc aici.

Cu-acest prilej am făcut însă o fotografie. O am în faţa mea când scriu aceste rânduri. Să nu se mire nimeni dacă o va zări într-un ziar sau în vreo revistă, într-o bună zi.

Şi în fotografie, pe două scaune, în primul

rând, o să vedeţi un bărbat mai în vârstă, slăbuţ, însă cu privire vie, lângă o tânără cu coade împletite într-un nod. Vă spun eu, ochii ei sunt albaştri, senini. În spatele profesorilor un băieţel înalt. Este Bogdan. Şi lângă el sunt Paul, Sorin şi o fetiţă (ea este Coralia) şi alţi nenumăraţi copii din clasele a şaptea paralele.

Aceştia sunt eroii povestirii mele…

TINEREŢE FĂRĂ BĂTRÂNEŢE

Iese din micul vestibul al garsonierei în holul larg, comun, unde fiecare locatar îşi ţine, potrivit unui obicei de mult statornicit, frigiderul sau – în cazul ei – răcitorul şi maşina (cine o are!) de spălat rufe.

Casa este de tip vechi. A fost, la cutremur, destul de zguduită, dar s-a reparat. Pereţii sunt şi ei cam scorojiţi, însă holul, podit cu plăci de gresie, mărginit de un glasvand, dincolo de care se văd scările late, de piatră, care duc spre curte, pare monumental.

Verifică ghirlanda de brad fixată în partea exterioară a uşii, sub care, pe o fâşie de hârtie satinată a scris cu litere de tipar: „Bine aţi venit!”

Deschide uşa spre interiorul garsonierei. Şi priveşte din prag, atent: vestibulul şi, mai departe, dormitorul care-i ţine loc şi de bibliotecă şi de birou. Şi le-a păstrat pe amândouă, deşi nu se mai duce la şcoală, deoarece îi place încă să lucreze, să scrie articole şi să studieze (nu-şi poate închipui viaţa, cu toate că a devenit pensionară, fără o continuare, într-un fel, a vechii sale activităţi intelectuale).

A desfăcut şi uşile de la baie şi bucătărie. A

mai rămas ceva insuficient de bine curăţat?

De zeci de ori ştersese de-altminteri peretele de faianţă, ciobit ici şi colo, dar cârpit cu lipitură de gips, podeaua de mozaic, crăpată la cutremur, reparată şi ea cu pastă la culoare, de ciment, ramele uşilor şi ferestrelor, clanţele, mânerele, tot ce e de metal, începând cu aragazul cumpărat de ocazie şi cu emailul plesnit, oalele, cratiţele, ibricele, polonicele, tăvile, sitele, tacâmurile, insistând pe linguriţele cu care trebuia să le servească dulceaţa, faimoasa ei dulceaţă de nuci „fetelor”, ca şi tot ce este de porţelan, mai ales farfurioarele pe care să rânduiască prăjiturile.

Trei zile a spălat şi-a călcat. Nu-i mai dă mâna, de când se află la pensie, măcar că este bătrână şi suferindă, nici cel puţin ocazional, să-şi angajeze vreo ajutoare. Femeile de acest fel se găsesc din ce în ce mai rar şi au atâtea pretenţii încât e preferabil să te lipseşti şi să-ţi rezolvi singură, aşa cum poţi, problemele, oricât de grele, gospodăreşti. Şi-a spălat deci şi şi-a călcat, în primul rând, aşternuturile (pe care numai în după-amiaza venirii lor le va întinde pe pat), cuvertura de mătase roz, deşirată, dar ţesută cu migală pe margini, perdelele din dantelă de Bruxelles subţiate, feţele de masă brodate în anii tinereţii, înainte şi după căsătorie, de însăşi mâna sa, şi fiecare lucruşor din lenjeria rămasă destul de săracă, dar întreţinută cu cea mai mare grijă.

În dulapul de lemn, care-i ţine loc de cămară, şi-a adunat din vreme zahărul, făina, nucile, vanilia, scorţişoara, o sticluţă cu rom, câteva lămâi, portocale, curmale şi smochine, pe care le

cucerise rând pe rând, prevăzătoare, în zilele când se puseseră în vânzare la magazinul din colţ.

Un huligan cu părul în plete slinoase pe umeri, căruia îşi permisese să-i atragă atenţia într-una din aceste escapade, că nu respectă rândul la coadă, o batjocorise strigându-i:

— Uite baba, umblă după smochine în loc să-şi caute tămâie. Moartea o caută pe-acasă şi ea cutreieră prăvăliile încurcând tineretul…

Grăbiţi şi preocupaţi fiecare, cei care se găseau în magazin nu-i luaseră niciunul apărarea, ba câţiva, mai laşi, zâmbiseră strâmb şi unul spusese cu îngăduinţă:

— Ce vreţi? Aşa sunt unii tineri. Nu poţi să te-apuci cu ei, fiindcă pe urmă îţi găseşti mai rău beleaua…

Tăcuse şi înghiţise. Altceva ce putea să facă? Se gândise însă cu tristeţe că în cei peste patruzeci de ani cât slujise cu devotament învăţământul, atât ca profesoară de istorie, cât mai ales ca dirigintă, se străduise întotdeauna să cultive în sufletele elevilor ei blândeţea, bunătatea, respectul faţă de semeni, ca şi înţelegerea şi compasiunea când aceştia erau mai slabi, mai în vârstă sau mai neputincioşi.

Sigur, de cei mai mulţi bunele învăţături s-au prins. Aşa s-a întâmplat cu „fetiţele” ei.

„Fetiţele” la care se gândea erau o parte din fostele sale eleve, majoritatea devenite şi ele profesoare şi care-i rămăseseră credincioase. Peste alţii însă trecuseră ca ploaia pe un acoperiş.

Nu mai avea pe nimeni care s-o sprijine ori s-o ocrotească.

Soţul nu-i mai trăia. Fiica la fel. Şi alte rude nu avea în afară de o nepoată. Aceasta locuia într-un orăşel din estul ţării. Şi despre ea rar mai afla câte ceva şi doar în zilele când avea vreo treabă în Capitală şi trăgea, împreună cu soţul său, la „mătuşa” (ea culcându-se pe un pat pliant în bucătărie, ca să-i poată lăsa pe ei în dormitor).

Rămăsese deci, la drept vorbind, singură, dar nu se simţea astfel atâta vreme cât fostele sale eleve nu o uitau, o felicitau cu prilejul sărbătorilor, îi telefonau şi uneori treceau s-o viziteze.

Cu deosebită plăcere aştepta mai ales ajunul Anului Nou. Potrivit înţelegerii dintre „fete”, acestea se deprinsesem ca, în acea seară, devreme, să se strângă cu toatele în cămăruţa fostei lor diriginte. Cu prilejul acela, în afară că se revedeau, depănau amintiri şi, după ce ea le cânta la pian melodia sa preferată „Invitaţie la vals” de care Maria von Weber, „fetele” organizau, ca şi atunci când erau mici, câte un spectacol de pantomimă.

Spectacolul acesta naiv, încropit de dragele ei „fetiţe”, îmbogăţit în fiecare an cu câte un mic element nou în gestică sau costumaţie, cântărea pentru ea mai mult decât cine ştie ce piesă jucată magistral pe scena unui mare teatru de prestigiu internaţional. Era gândit, regizat şi jucat anume din dragoste pentru ea.

Această modestă pantomimă nu putea fi comparată ori înlocuită cu nimic. Ea se constituia în unica şi copleşitoarea bucurie din fiecare an, bucurie pe care o aştepta vreme de douăsprezece luni cu cea mai mare nerăbdare şi curiozitate.

„Vor veni oare şi în acest an?” se întreba.

„Sigur că vor veni! Ce-şi mai pune întrebarea?”

Pregătirile în vederea primirii „fetelor” le pornea încă de la începutul lunii decembrie, după ce chibzuise îndelung cum era mai bine să procedeze.

Numărul lor, ce e drept, nu mai era atât de mare ca şi cu ani în urmă. Câteva dintre ele părăsiseră Bucureştii. Acestea se mulţumeau să-i scrie. Două se stinseseră din viaţă, Dora în urma unei boli infecţioase de ficat, iar Mariana, drept consecinţă a unei naşteri grele.

De-afară, prin perdele, amurgul începuse să-şi strecoare umbrele obosite în încăperea mică, unde cea mai mare parte din spaţiu era ocupată de biblioteca albă, înţesată de cărţi.

Vecina, soţia avocatului care locuia în apartamentul imediat alăturat, o îndemna într-una:

— Doamna Voiculescu, pentru ce nu vindeţi biblioteca aia mare care vă înghite tot spaţiul? Ce vă mai trebuie? La şcoală nu mai predaţi. Şi aveţi în ea atâtea cărţi, unele foarte rare, ştiu eu, ca şi fel de fel de dicţionare şi enciclopedii. Dacă v-aţi hotărî să le vindeţi, aţi lua pe ele bani buni. Aş cumpăra şi eu câteva pentru feciorul meu cel mare. Sunt bune pentru cultura generală a oricui. Zău, madam Voiculescu, de ce?

Se uita la soţia avocatului trist şi o refuza blând.

— Le mai ţin până aproape să mor. Cele mai multe le-am cumpărat împreună cu soţul meu sau

mi le-a cumpărat el. Mă leagă de fiecare o sumedenie de amintiri. Sperasem că le voi putea lăsa moştenire Irinei (Irina fusese fiica ei, care se prăpădise pe când era studentă. Fusese într-o excursie cu colegii pe munte. Răcise… Boala se complicase. Şi-acum îşi dormea somnul prea timpuriu de veci într-un mormânt din cimitirul Iancu Nou, simplu, dar luminat ziua şi noaptea de-o candelă şi împodobit, în toate anotimpurile, chiar şi în miezul iernii, cu flori.)

— Dar am văzut că aţi mai împrumutat sau aţi mai dat unele dintre ele.

— I-adevărat. Am făcut-o însă numai pentru acelea dintre „fetiţele" mele, cărora le trebuie la şcoală anumite cărţi altminteri de negăsit în librării sau biblioteci.

— Şi ce-aveţi de gând până la urmă cu restul?

— Am să le încredinţez bibliotecii şcolii unde-am funcţionat aproape patru decenii, în afară de câteva, dintre cele la care ţin cel mai mult. Pe acestea le voi da tot unora dintre „fetiţe". Am să rezervşi pentru fiul dumitale ce ştiu că i-ar fi de folos.

— Dar n-ar fi mai bine, totuşi, să le prefaceţi în bani? stăruie vecina.

— Terentius spunea: „*Pecuniara în loco neglegere maxumum interdumst lucrum*".

— Şi ce înseamnă asta? întreabă vecina, care nu străluceşte câtuşi de puţin în cunoaşterea limbii înaintaşilor poporului nostru.

— „În unele împrejurări a nu ţine seama de bani poate fi cel mai mare câştig".

— N-aş zice asta! Vecina măsura biblioteca

bătrânei cu aceeaşi ochi cu care un crescător de vite cântăreşte greutatea unui animal pe care vrea să-l cumpere pentru tăiere. Sunt bani, sunt bani buni, zău aşa. De ce să se irosească în vânt?

— Literele unei cărţi bune nu se irosesc în vânt decât când ajung pe mâinile unui om rău. Dar eu mă voi îngriji să nu se întâmple una ca asta cu cărţile noastre.

Nu pronunţa niciodată, „cărţile mele", după cum nu spunea nici „mobila mea", „casa mea" şi aşa mai departe. Ei, ca şi în vremea când îi trăiau bărbatul şi fata, vorbea mereu la plural, referindu-se şi la cei care plecaseră în lumea umbrelor, ca şi cum ar fi continuat amândoi să trăiască.

Vecina dă din cap, în semn că nu e prea mulţumită de răspuns, şi pleacă.

Fiul ei, inginerul, îşi pusese mai de mult ochii pe câteva volume legate în piele din biblioteca atât de bogată a fostei profesoare şi tot spera că într-o bună zi le va primi în dar, ori, în cel mai rău caz, le va putea cumpăra pe câţiva bănuţi.

— Ce i-or mai fi trebuind? se întreba. Nu mai predă de mult. În schimb împrumută mereu fostelor ei eleve, până când se vor risipi toate. Curioşi mai sunt bătrânii. Şi-atât de egoişti…

— Ar trebui să vindeţi. Şi patul acesta de stejar pentru două persoane, garderobul, biroul, prea mari şi chiar pianul. Nu mai e nici modern. Să vă luaţi ceva mic, intim, comod. Vă veţi simţi mai bine…

— Dar în lucrurile mele vechi mă simt cum nu se poate mai bine…

Nu-i plăcea această conversaţie care, de-

altminteri, se repeta a nu ştiu câta oară.

Voia să fie lăsată în pace cu cărţile, mobila, pianul şi amintirile ei. Şi, de altfel, avea încă o mulţime de treabă. Nu voia să-şi piardă timpul cu vorba. Iar nevasta avocatului – când o pândea, după ce venea sub un pretext oarecare, să-i ceară vreun împrumut ori să strângă banii pentru apa şi lumina comună – nu se mai da decât cu mare greutate dusă.

Privirea îi cată, neliniştită, sub bibliotecă unde zăreşte încă un subţire dreptunghi de praf. Se repede cu o cârpă.

În cele din urmă, vecina pleacă.

„Aşa! Unde vor sta, când au să intre, după ce se vor dezbrăc a în vestibul?

Pe latura dinspre fereastră a patului: Miruna, Lucia, Stănuţa şi lor a. Pe cealaltă, deşi mai scurtă, fiindcă acolo se găseşte soba, Ioana, Maricica, Virginia şi Laura. Pe taburetul de la pian, Sofia. Şi pe fotoliul de la birou, Doina”.

Ce-au mai râs cu toatele, de rândul trecut când au venit, şi Doina, aşezată tot în fotoliul de la birou, cu ochelari pe nas, o imita pe ea, când de la catedră chema elevele să le-asculte!

Doina este acum titulara fostei sale catedre de istorie. Cu peste treizeci de ani în urmă, când era încă elevă, la o oră de dirigenţie, fusese întrebată: „Care este visul tău de viitor?”. Şi Doina răspunsese: „Vreau să vă semăn dumneavoastră şi să vă urmez la catedră!”. Şi întocmai aşa se întâmplase. Studiase istoria şi, după ce îşi terminase stagiaratul, dăduse concurs pentru a ocupa catedra fostei sale profesoare şi diriginte

pensionate. Reuşise. Şi, într-adevăr, se comportase fără cusur. Toţi colegii spuneau că Doina este o copie fidelă, în pricepere şi conştiinciozitate, a fostei sale profesoare. Bine pregătită, corectă, stimată şi iubită.

De-aceea, poate, atunci când Doina venea în vizită (şi venea cel mai des), îi rezerva locul său propriu din faţa biroului. Pentru ea şi păstrase în secret, din bibliotecă, pe o listă anume întocmită, cel mai mare număr de cărţi.

Pe măsuţă a aşezat găletuşa plină cu nisipul păstrat an de an, dar proaspăt umezit.

În nisip a înfipt brăduţul – pentru cumpărarea căruia pierduse, la coadă, aproape o jumătate de zi – încărcat cu diferite podoabe, globuri colorate, dulciuri, nuci şi portocale învelite în foiţă argintie şi aurie. Iar în faţa măsuţei va pune băncuţa, scoasă din boxa de la subsol, pe care vor sta încă vreo trei sau patru fete. Mai are şi scaunul legănător, de lângă fereastră, unde obişnuieşte să stea când citeşte sau coase. Şi pentru restul, câte vor mai veni, dacă vor mai sosi pe neprevăzute, deşi nu prea vede cine, ţine la dispoziţie o mulţime de perne. Acestea le va înşira pe jos. A citit într-o revistă străină, de curând, că în Statele Unite ale Americii, ca şi în Suedia, aşa sunt primiţi musafirii intimi. Astfel se zice că ar fi modern. Şi pentru ce n-ar fi şi ea modernă cel puţin în această privinţă!

De altfel, tot aşa a procedat şi anul trecut şi n-a fost de loc rău.

Doamne! Lumânărelele. N-a fixat încă în suporturile metalice micuţe de pe ramurile bradului, lumânărelele. Şi nici n-a agăţat

artificiile. Mai trebuie să scoată din cutia cea mare de carton beteala, vata – care va închipui zăpada – confettile şi mai ales lampioanele şi pălăriuţele chinezeşti.

Ce nebunie a fost anul trecut când s-au prins cu toatele în horă, unele având pe cap câte o pălăriuţă din acestea chinezeşti, atât de caraghioase.

Făceau atâta larmă, încât a fost nevoită să sune la uşa familiei avocatului ca să-i ceară scuze.

— Ce vreţi, „fetele” mele se simt atât de bine încât au întrecut puţin măsura. Vă rog din suflet să ne iertaţi, dar ştiţi că nu vă supărăm în felul acesta decât o dată pe an.

Şi tortul! Mâine se va apuca de tort. Revede cu atenţie reţeta. Cineva o învăţase să pună în compoziţia cremei mai multă lămâie. Puţin acrişor, tortul devine mai gustos şi nu e indigest.

Dar fructele… Merele depozitate încă de astă toamnă în boxă trebuie scoase din talaşul unde se găsesc îngropate, alese unul câte unul, bine spălate şi şterse.

De-atâta timp munceşte şi câte mai are încă de făcut!

Cel mai greu s-au scurs ultimele două zile. Dar, în sfârşit, totul a fost pus la punct.

În după-amiaza aceasta vor veni „fetele”.

Fiecare locşor din casă şi fiece părticică de mobilă străluceşte. Cuvertura, pernele brodate, covoraşele şi feţele de masă parcă ar fi pictate.

Tortul se găseşte la răcitor. Gheaţa a comandat-o, cu două zile înainte, dându-i un bacşiş bun vânzătorului, ca să i-o şi aducă acasă.

Prăjiturelele, bomboanele de ciocolată şi fructele au fost aranjate cu migală pe tăvile de argint, singurele obiecte de preţ rămase din zestrea dată ei de părinţi la nuntă.

Şi-a adus aminte de nunta lor. Priveşte tabloul mare, înrămat, din perete.

Stau amândoi cu capetele puţin plecate unul spre celălalt.

S-au luat din dragoste şi primii ani de căsătorie, când încă mai studiau, le-au fost nespus de grei. Erau atât de tineri şi-atât de săraci! închiriaseră un subsol, împrumutaseră câteva bănci de la şcoala primară învecinată şi împreună, întreaga vară, dădeau meditaţii la toate materiile, elevilor care se pregăteau pentru intrarea în liceu, examenul de capacitate (cum se numea, pe-atunci), bacalaureat sau corijenţe.

Îşi spărgeau capul cu elevi slabi, leneşi şi neglijenţi (Cine-şi dădea copilul la meditaţie dacă nu se găsea la strâmtoare?).

Părinţii elevilor, pe de altă parte, pentru puţinii bani pe care-i plăteau, fără să ţină seama de cusururile sau lenevia odraslelor, aveau pretenţia să-i vadă, trecuţi sau admişi.

Pe lângă o încordată muncă, atâtea supărări. Bani încasaţi cu ţârâita sau rămaşi neplătiţi, reproşuri, sâcâieli.

Mai uşor au dus-o după ce au fost încadraţi, el ca asistent în învăţământul superior şi ea la liceul de fete.

Dar ce se întâmplă?

N-a primit încă niciun telefon. Ce-i drept, nici nu fusese vorba ca vreuna din „fete” să se anunţe

prin telefon. Se ştia foarte precis. Seara de ajun era a ei.

Şi-aceasta de-atâţia şi-atâţia ani.

La început, au venit câteva clase întregi.

Întâia oară, încă din toamnă, fusese rău bolnavă.

Venise ajunul. Şi elevele s-au înţeles între ele să-i facă o surpriză. Şi au venit toate.

Locatarii din casele învecinate, văzând mulţimea elevelor în stradă aşteptând să intre, s-au alarmat:

— Să ştii că o fi murit profesoara de la numărul opt!

Auziseră că era suferindă. Că fusese şi internată în spital.

Dar fetele au intrat în curticica casei. Şi, după ce soţul ei le-a poftit înăuntru, iar micul lor interior s-a umplut până la refuz, a răsunat un colind.

Fiindcă erau atât de multe, rămăseseră în picioare, în odaie, în vestibul, în bucătărie şi chiar în baie.

Şi de-acolo cântau.

Parcă le-aude şi astăzi glasurile cristaline.

Deşi se ocupase ea însăşi o vreme cu loidorul, un colind atât de expresiv şi armonios nu-i fusese încă dat să audă.

Pe urmă ea le-a cântat „Invitaţie la vals”. Şi ele au jucat pantomima, pe care atunci o numiseră „piticul şi mărul”. Un pitic voia să rupă singurul fruct rumen ce se mai găsea toamna pe ramura unui măr. Nu ajungea. Şi de aceea se urca pe o scară. Dar tocmai când ajunsese sus, apărea un

uriaş care smulgea de pe ramură fructul. Piticul rămânea mofluz.

Fetele se pricepeau să-i dea pantomimei şi un anumit înţeles: „Când te ştii mic nu-i înţelept să râvneşti ceva care se găseşte prea sus!”

Era însă cu atâta spirit jucată pantomima, încât nimeni nu se întrista.

Cât o fi ceasul? Patru. Ce încet se scurge timpul. Ele vor sosi probabil abia pe-aproape de şase.

A zărit pe pian o mică pată de apă, de când udase florile.

Se repede la cârpa ţinută în nişa de lângă dulapul-cămară şi începe s-o şteargă, frecând cu nădejde lemnul.

Controlează în răcitor tortul. Doamne, parcă niciodată limbile ceasului-pendulă nu s-au mişcat mai lipsite de vlagă.

Ce dor îi este de ele! Câte vor mai veni? Desigur, mai puţine. Unele dintre „fete” au terminat şcoala când ea a ieşit la pensie. Dar altele sunt absolvente vechi. De douăzeci şi cinci de ani, sau chiar mai mulţi. Majoritatea sunt de mult mame, iar câteva au ajuns bunici.

Familiile, copiii, nepoţii se vor împotrivi ca ele să plece de-acasă şi să se ducă în vizită la bătrâna lor fostă profesoară şi să petreacă împreună cu ea ajunul.

Ea este datoare să le înţeleagă. Nu înseamnă prin aceasta că o iubesc mai puţin. Însă îndatoririle familiale, firește, primează faţă de celelalte.

Mă rog, să vină câte-or veni, deşi ar fi un

neadevăr dacă ar spune că-i este indiferent acest lucru.

Zbuciumul şi munca de-atâtea săptămâni au fost istovitoare pentru sărmanul ei trup uzat. De altfel, doctorul, la ultimul control medical, i-a spus:

— Stimată doamnă profesoară Voiculescu, inima v-a slăbit. Vă recomand medicamentele cutare şi cutare. Dar principalul leac stă în mâinile dumneavoastră. Cruţaţi-vă pe cât puteţi de oboseală, de supărări, ca şi de emoţii puternice.

Niciodată, nici măcar în tinereţe, când avea întâlnire în Cişmigiu cu fostul ei soţ (pe-atunci numai logodnic) n-a fost atât de tulburată.

Anul trecut „fetiţele" au venit la cinci şi jumătate? Sau la şase fără un sfert? Nu mai ţine minte bine. Au sunat şi Doina, cu un buchet mare de flori în braţe, s-a ivit în uşă. I-a întins buchetul şi a prins-o cu dragoste de gât:

„Mamina noastră scumpă!"

Nu mai auzise niciodată înainte cuvântul acesta.

„Ce înseamnă?"

Şi Doina i-a dezvăluit că astfel o porecliseră pe când erau eleve. Fiecare dintre ele aveau acasă o mamă. Dar şi diriginta le era tot o mamă. O mamă, nu de sânge, ci de suflet, însă tot mamă. Cum puteau s-o numească? De-aceea, unei fete, nu se mai ştie căreia, dar pare-se Luciei, i-a venit ideea să-i spună „mamina". Colegelor le-a plăcut. Şi-aşa i-a rămas porecla: „Mamina noastră scumpă".

Între ele nu-i spuneau altfel:

„Am văzut-o pe mamina scumpă astăzi de dimineaţă, când sosea la şcoală”.

„Atenţie, mamina scumpă va intra imediat în clasă. Este la cancelarie”.

„Mamina, mamina, mamina…”

Timpul a trecut. Au tot venit mereu noi şi noi serii de eleve, dar porecla i-a rămas. Şi-au însuşit-o fiecare dintre noile generaţii.

Şase fără un sfert. Se ridică din fotoliul legănător, unde stă fără nicio mişcare, ca nu cumva, făcând un zgomot, să nu audă, din prima clipă, soneria sau telefonul.

Dar dacă o fi sunat careva şi soneria n-a funcţionat? I s-a mai întâmplat o dată ca soneria să se defecteze. Iese afară pe sală şi apasă pe buton. Sunetul ascuţit, metalic izbucneşte scurt şi poruncitor.

Deci, funcţionează!

A cuprins-o însă o altă îngrijorare. Poate că telefonul… N-a mai sunat-o nimeni de-atâtea zile.

Se întoarce în odaie, ridică receptorul şi ascultă. Da. Într-adevăr. Nu vine tonul. Ce-o fi şi cu telefoanele astea? Atâta lume se plânge.

Apasă în furcă. Tăcere. Aşadar, iată ce s-a întâmplat! Şi din ce cauză niciuna dintre ele nu a chemat-o ca să-i confirme că vor veni şi anul acesta ca-n fiecare an.

Telefonul e „mort”.

Va trebui să se ducă la vecini şi să sune de-acolo la „deranjamente”.

E indignată. Tocmai într-o zi ca aceasta să n-aibă telefon. Şi cine ştie când vor veni să-l repare. Acum, cu sărbătorile, au motiv.

Îşi pune haina de casă pe umeri şi se pregăteşte, să iasă.

Cu toate astea, înainte de-a părăsi încăperea, mai ridică o dată receptorul. Şi tonul, ca prin minune, vine. Sunetul i se pare un cântec. Sufletul i s-a uşurat.

Un singur lucru nu-i place, că adineauri, totuşi, n-a venit pentru Scurtă vreme, tonul. Dacă or fi defecţiuni periodice şi tocmai când va dori vreuna din „fetiţe” să sune nu-i va fi cu putinţă?

În sfârşit, cum, necum, bine că funcţionează.

Chiar lângă sobă se află lada metalică umplută cu lemne.

Parcă ar fi început să se cam răcorească. Pe Maricica şi Laura le ştie sensibile la frig. Alege un lemn uscat, nici prea gros, nici prea subţire, şi-l pune peste grămada de jăratic roşu-albăstrui ce arde potolit.

Ce mai e de făcut? Nimic.

Întotdeauna au fost punctuale. Aşa le-a deprins. „Punctualitatea e politeţea regilor!” le spunea. Şi-acum? S-a făcut şase.

Pe stradă s-a aprins lumina. Becul de neon al felinarului bate chiar în fereastra ei.

„Niciuna? Niciuna?…”

În odaie miroase plăcut a brad, a prăjiturele cu rom. Şi a fructe. Mai ales merele, mari şi roşii, îşi împrăştie aromele dulci-acrişoare.

Ce s-o fi întâmplat? Nici măcar Doina? Să ştii că nu mai vin.

A cuprins-o deznădejdea. Vizita „fetelor” este legătura ei cea mai intensă cu viaţa. Iar seara aceasta de ajun – îşi repetă – este singura ei mare

bucurie. Singura.

De-ar fi dat cel puţin una dintre ele un telefon. Ar fi ştiut că nu mai vin şi n-ar mai fi sperat.

S-a făcut şase şi jumătate.

Ochii i s-au umezit.

Îşi spune din nou în sine că este datoare să le înţeleagă. Nu trebuie să fie egoistă. Aşa s-a străduit să le educe. Să-şi înlăture egoismul de câte ori le răsare în suflet. Şi ea, acum? Fiecare dintre ele are atâtea obligaţii acasă. Familiile, normal, doresc să le aibă în mijlocul copiilor, al nepoţilor. Să se bucure laolaltă.

Şapte. Ultimele speranţe se spulberă. Niciodată n-au întârziat atâta.

În cazul acesta, va petrece prima ei seară de *ajun* singură. Dar de ce singură? Gândurile lor cel puţin se vor îndrepta fără îndoială spre ea. N-au avut niciuna din ele curajul să comunice că au renunţat – fiindcă nu mai le este cu putinţă – să vină. Dar nici nu se poate concepe că nu se vor gândi la ea. Sunt atât de legate sufletele lor de al ei.

Deodată, se aude ţârâitul soneriei. A sărit de pe taburetul unde şedea mâhnită, cu mâinile palide şi ofilite adunate în poală. Chipul i s-a împurpurat ca unei fecioare la auzul vocii iubitului.

Au venit!

Inima ei jubilează. Şi-a uitat oboseala şi, toată numai zâmbet, sprintenă ca o copilă, s-a repezit la uşă.

— Fetelor! Bine-aţi venit!

Dar în uşă nu se află decât vecina, nevasta avocatului, cu o farfurie în mână.

— V-am adus puţină friptură de curcan, ştiu că n-aţi făcut anul acesta. Şi câţiva castraveciori. Mi-au ieşit delicioşi!

Vecina aşteaptă musafiri. Este îmbrăcată într-o rochie de catifea purpurie.

— Mulţumesc. Ce v-aţi mai deranjat? Am şi eu de toate…

— Doamne! Dar ce e? Vă e rău? V-aţi făcut albă ca varul. Alerg să v-aduc ceva… Să nu chem doctorul?… Salvarea?…

— Nu. N-am nimic, nimic…

Sângele i se scursese din vine. Îşi simţea mâinile şi picioarele sloi.

Vecina lasă farfuria acoperită cu un şervet pe măsuţa din vestibul şi fuge. Se întoarce după un minut cu o pastilă albă în mână.

— Luaţi asta, vă rog eu, o să vă facă bine. Să vă dau şi un pahar cu apă.

Umple cu apă un pahar – luat de pe tava Unde se află alături de celelalte frumos rânduite – şi i-l întinde.

— Lăsaţi, nu e nevoie!…

— Beţi, beţi, o să vă liniştească. Şi staţi colea frumuşel pe scaun.

Privirile vecinei scotocesc, cercetător, peste tot.

— Dar nu v-au venit „fetele”?

Este şi un fel de mică răutate în glasul ei. Întreaga săptămână bătrâna profesoară îi vorbise de zeci şi zeci de ori despre vizita din seara de *ajun* pe care o aştepta.

„Am să le pregătesc prăjiturelele care ştiu că le plac. Iar tortul vreau să fie anul acesta mai acrişor. Şi voi cânta la pian *Invitaţia la vals*. Şi sunt curioasă ce fel de pantomimă îmi vor juca!”

Ochii vecinei vorbesc:

„Vezi, nu e bine să-ţi faci prea multe iluzii deşarte, şi nici să te încrezi atâta în fostele eleve, chiar dacă şi ele, urmărindu-ţi pilda, cele mai multe au devenit, la rândul lor, profesoare, ca dumneata. Mult mai inteligent este să fi cât se poate de apropiată de vecinii de apartament. Sigur, te înţelegi bine cu ei. Eşti o femeie blândă şi cumsecade. Dar n-ar strica să încerci a le fi şi mai folositoare decât le-ai fost până azi…”

Bătrâna înţelege reproşul mut al privirilor vecinei, care adaugă:

— Înseamnă că nu mai vin…

— Da, da, încearcă bătrâna să-şi acopere încurcătura şi jena, fără să dea nicio altă explicaţie. Da, da; da, da! Ştiam…

Dar un cuţit nevăzut îi sângerează inima şi o durere ascuţită o fulgeră în partea stângă a pieptului.

— Dacă vedeţi şi vedeţi că rămâneţi singură, poate, peste vreun ceas, veniţi la noi…

— O, nu, asta în niciun caz, bâiguie.

— Pentru ce? Nu vă face plăcere?

— Ba da, însă nu mă simt în această seară prea bine…

— Fiindcă nu vă vin „fetele”? apasă vecina cu degetul pe rană.

— A, nu. Am simţit o durere la inimă încă de la amiază…

— Bine. Mă rog, mă rog!… V-aţi obosit şi v-aţi consumat prea mult. Asta e!

S-a făcut opt. Niciun telefon. Nicio veste.

Într-un fel, dacă ar închide ochii de tot în această, clipă, nu i-ar pare rău.

Atâta timp cât au venit ele, a avut de ce să trăiască. Dar, dacă ele nu mai sunt, este ca şi cum ar fi murit.

Încearcă, totuşi, să se resemneze. O dată şi o dată trebuia să vină şi ziua aceasta!

Bine. Va petrece singură *ajunul*. Ar vrea să scoată prăjiturile şi tortul. Dar, deşi nu a pus în gură, de ieri seară, nicio fărâmă, nu-i este foame, nici sete.

Se aşază din nou, descumpănită, pe taburet, cu braţele atârnându-i fără vlagă de-a lungul corpului.

Nimic nu are acum mai bun de făcut decât să cânte, ca şi cum ar cânta pentru ele. Va cânta, ca de obicei, *Invitaţie la vals*.

Toată lumea, până şi „fetiţele” sale, îi cunosc preferinţa.

Îi este atât de dragă această melodie, pentru că, întâia oară i-o cântase iubitul ei, la logodnă. Ori de câte ori voia să-şi însenineze sufletul, amintindu-şi de zilele sale cele mai fericite, zilele de dragoste şi speranţe, îi plăcea s-o cânte. Şi nu o cântă decât pentru aceia pe care-i iubeşte cel mai mult, şi, în primul rând, pentru „fetiţele” ei.

Invitaţie la vals a romanticului Care Maria Weber, compusă, de altfel, pe baza unui poem de asemenea romantic al lui Théophile Gautier, semnificase toată viaţa, pentru ea, tinereţea.

Întâile sunete înfiorează liniştea singurătăţii ei, făcându-i inima să palpite la fel ca în tinereţe.

Sigur, se gândeşte, nu va putea cânta melodia aşa cum fusese ea concepută cu orchestraţia lui Hector Berlioz, pentru a da posibilitatea baletului să realizeze un mare *pas de deux poetique*.

Văzuse – tocmai datorită valorii sentimentale pe care o reprezenta pentru ea această operă – de peste zece ori, întâi pe vechea scenă a Operei române, apoi şi pe cea nouă, baletul adaptat pe temeiul celebrei coregrafii a lui Fokin, cândva, la Monte Carlo şi păstra în memorie imaginea scenică a dormitorului tinerei fete, eroina baletului, care, întoarsă de la bal, într-o noapte fermecată de vară, ţine încă, între degetele delicate, trandafirul dăruit de iubitul său.

Fata a intrat în încăperea argintată de lună, a făcut câţiva paşi şi s-a aşezat într-un fotoliu, aspirând în continuare parfumul minunatului trandafir. Obosită, a aţipit, trandafirul i-a lunecat dintre degete.

În momentul acesta începe să răsune neasemuitul vals.

Duhul trandafirului a pătruns în cămăruţa fetei. l-a atins uşor, cu mâna, părul. Ea se ridică şi amândoi, cuprinzându-se pasionat în braţe, dansează pierduţi.

Dansatoarea seamănă – sau numai i se pare bătrânei? – cu Doina, pe când era şi ea tânără şi îndrăgostită. A fost la nunta Doinei. A trăit apoi alături de ea amărăciunile unei provizorii despărţiri şi bucuria reîmpăcării.

Gândul îi fuge şi la alte „fete”. La Ioana,

bunăoară. Se revede, împreună cu ea, îndreptându-se către inspectoratul şcolar. Ioana fusese nedreptăţită, în urmă cu mai mulţi ani. Din catedra ei de la liceu fusese desprins un număr de ore, ca să i se poată crea un loc cuiva mutat din provincie, protejat de o persoană influentă din minister. Iar ei i se dăduseră, în compensaţie, câteva ore la o şcoală generală aflată în cealaltă extremitate a sectorului. Ori, Ioana avea tocmai un copil mic. Trebuia să se ocupe de el. Timpul şi-l petrecea însă aşteptând prin staţii sau călătorind cu tramvaiul şi autobuzul ca să poată ajunge la vreme de la o şcoală la alta.

S-a luptat ca o leoaică şi nu s-a dat bătută până când fosta ei elevă nu şi-a recăpătat orele la liceu.

Evocă acum, în muzica lui Weber, momentul când, în zori, duhul trandafirului se îndepărtează, reîntorcându-se în grădină.

Aceasta îi reaminteşte bătrânei tot o dimineaţă de vară când, pe o bancă în Cişmigiu, se străduia s-o liniştească pe Miruna. (Fata, plângând cu hohote, povestindu-i că soţul său n-o mai iubeşte, dezamăgit că ea nu-i putea dărui copilul pe care el şi-l dorea).

Fusese nevoie să dea dovadă de cea mai iscusită diplomaţie ca să-l întoarcă pe acesta la sentimente mai bune. O fată ca Miruna, plină de calităţi – i-a demonstrat ea – nu se găseşte oriunde. Dar un copil, la nevoie, putea fi adoptat.

Aşa au şi făcut şi, până la urmă totul s-a rezolvat cum nu se poate mai bine.

Alte şi alte amintiri despre „fetiţele” ei îi

năpădesc memoria. O revede pe Sofia, după acea operaţie grea, când fata avea nevoie urgent de mult sânge cu o anumită compoziţie.

Alături de colegele Sofiei, s-a oferit şi ea pentru transfuzie. Dar numai sângele Său a avut compoziţia cea mai potrivită pentru salvarea fetei. Sângele ei a întors-o la viaţă!

Pianul îşi picura melodia când, în balet, fata se trezeşte, ridică trandafirul căzut, îl sărută şi îl strânge la sân, prin el strângându-l însă de fapt pe preafrumosul tânăr care i-a furat inima.

Dar ce se întâmplă oare?

S-o înşele auzul?

Ea cântă la pian, dar, de undeva, în surdină, se aud acompaniind-o alte instrumente. Aude orchestraţia lui Hector-Berlioz. – …

Limpede, limpede de tot, răsună mai ales sunetele atât de dulci ale violoncelului.

Instinctiv, priveşte ceasul-pendul din perete.

Este aproape nouă. Violoncelul susură din ce în ce mai clar.

Îşi ridică mâinile de pe clape. Divina melodie însă continuă.

Îşi întoarce brusc capul, iar în spatele ei, printr-o ceaţă de lacrimi, îşi zăreşte „fetiţele”.

Au venit? Au venit! Au venit!… Când şi cum au intrat în casă?

Uitase, după plecarea soţiei avocatului, uşa descuiată.

Cântând, n-a prins de veste. Veniseră nu numai toate „fetele”, ci şi o parte din soţii şi copiii lor, veniseră şi o mulţime de elevi ai fostelor sale eleve, în primul rând ai Doinei, ca şi câţiva din

actualii săi colegi.

Întreaga casă era plină.

Niciodată, de când se ştia, nu se mai întâmplase una ca asta.

Uitase că se împliniseră zece ani de când se pensionase, iar cifra vârstei Sale se întregise cu tot atâţia ani.

Dar „fetele” nu uitaseră. Şi hotărâseră s-o sărbătorească în chip cu totul deosebit.

De-aceea pregătiseră, în taină, *Invitaţie la vals*, despre care ştiau că avea melodiile pe care ea le iubea cel mai mult.

Împrumutaseră un microbuz care să aducă şi instrumentele orchestrei şcolii.

Făcuseră şi o ultimă repetiţie.

De-aceea întârziaseră.

— Dragile mele „fetiţe”! Dragii mei, toţi câţi aţi venit, într-o seară de ajun, la o bătrână fostă profesoară!

Îmbrăţişările şi sărutările de mâini nu se mai sfârşesc!…

— Acesta este soţul meu!…

— Priviţi-mi şi feciorul…

— Dar noi avem nepoţi!…

În holul cel mare al casei s-au strâns uluiţi, vecinii şi, în rândul din faţă se află nevasta avocatului.

— Rămânem aici! Sărbătorim împreună *ajunul*.

— Luăm şi noi parte, dacă ne îngăduiţi, comunică nevasta avocatului, împreună cu musafirii noştri.

Aleargă de colo-colo ca o zvârlugă.

— Este cea mai frumoasă seară pe care ar putea s-o trăiască un om!...

S-au ivit prăjiturile, tortul, fructele. De undeva au răsărit, aduse de musafiri, câteva sticle de şampanie şi o cutie mare plină cu îngheţată de la „Ambasador”. Vecinii şi-au adus, la rândul lor, contribuţia.

Se pregăteşte spectacolul pantomimei.

Anul acesta – se anunţă – ea se intitulează: „Reîntoarcerea primăverii”.

— Vă fac şi eu o nouă invitaţie la vals! rosteşte gazda, emoţionată la culme.

Toate instrumentele se acordă.

Bătrâna s-a aşezat la pian. Atinge clapele într-un zbor uşor al degetelor ca de fluturi pe deasupra florilor unei grădini.

Acompaniamentul se dezlănţuie tumultuos.

Tineri şi vârstnici se rotesc în vals, în holul cel mare al casei, îmbătaţi de sunetele ce roiesc în văzduh ca o ploaie de petale înmiresmate.

„Simt că nu am trăit zadarnic, chiar dacă am avut de îndurat atâtea dureri şi amărăciuni! gândeşte bătrâna. Şi, dacă aş mai fi o dată tânără, mi-ar plăcea să devin tot profesoară!...”

— Mamina!... Scumpa noastră Mamină!...

— Stimată doamnă profesoară, permiteţi?

Bărbatul Mirunei a poftit-o la vals. Ea se ridică îmbujorată, făcând un mic semn de acceptare cu capul.

Nicolae Iorga spusese că profesorul se cuvine să rămână o pildă veşnic vie de dragoste şi dăruire de sine pentru noile generaţii.

Aşa îşi înţelesese şi ea rostul în viaţă.

Şi nu cuprinde acest adevăr chiar tâlcul „tinereţii veşnice şi al vieţii fără de moarte” din străvechiul nostru basm românesc?

CUPRINS

Dansez cu tine
Hărţi cereşti
Tinereţe fără bătrâneţe